

TRADE NEWS

3 / 2021 *Magazín o obchodu a exportu*
X. ročník *Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR*

ČEŠI ZŮSTALI PRO ZÁPADNÍ BALKÁN SPOLEHLIVÝMI A SROZUMITELNÝMI PARTNERY

SRBSKO ■ BOSNA A HERCEGOVINA ■
SEVERNÍ MAKEDONIE ■ ALBÁNIE ■
KOSOVO ■ ČERNÁ HORA

Czech
Republic
The Country
For The Future

NAŠE VÍTĚZSTVÍ JE VAŠE SPOKOJENOST

1. místo

Pojištění podnikatelů a průmyslu

3. místo

Pojištění podnikatelů a průmyslu
SIMPLEX

3. místo

Autopojištění Combi Plus IV

ČESKÁ PODNIKATELSKÁ POJIŠŤOVNA

ZLATÁ KORUNA

Vážené čtenářky, vážení čtenáři

vítám vás u dalšího čísla časopisu TRADE NEWS, tentokrát zaměřeného na region západního Balkánu, který si řada Čechů spojuje s odpočinkem během letních měsíců a přímořskou atmosférou plnou slunce. Nyní, kdy čtete tyto řádky, nám snad již konečně prosvítají paprsky naděje na cestu z temného období krize. V příštích měsících a letech bude hlavním cílem postpandemická obnova růstu a budování odolné a udržitelné ekonomiky. Významnou roli v tom sehraje zahraniční obchod, ve kterém se zaměříme jak na vztahy s našimi tradičními zahraničními partnery, tak i na diverzifikaci obchodních vazeb a hledání nových příležitostí pro české firmy.

Země západního Balkánu jsou pro naši ekonomickou diverzifikaci vhodným místem, jelikož mají s ČR historicky velmi silné hospodářské, politické a kulturní vazby. Možnosti pro jejich další rozvoj nejsou ani zdaleka vyčerpány a naše firmy nacházejí příležitosti v tradičních i inovativních odvětvích. Blízkost, ale i dynamika šesti států na jihovýchodním okraji Evropy si proto žádá naši zvýšenou pozornost, kterou ještě povzbudí příspěvky na následujících stránkách.

Západní Balkán je pro české podnikatele dobře známým teritoriem. Budovu prvního průmyslového podniku v celém Sarajevu – místního pivovaru – vystavěla v 80. letech 19. století firma z pražských Buben a až do druhé světové války byli všichni sládky bosensko-českého původu. Vazby na české produkty

byly výrazně posíleny v meziválečné éře. V tehdy královské Jugoslávii vznikaly například textilní továrny Jugočeška financované investicemi z ČSR, továrna Borovo společnosti Baťa a významnými vývozci byly i Škodovy závody nebo brněnská Zbrojovka. Ekonomické vazby dále sílily také v období socialismu. Hospodářská struktura obou zemí se v mnoha ohledech doplňovala a jugoslávský trh byl pro československé zboží, zejména pro strojírenské výrobky, důležitým odbytištěm.

V novém tisíciletí si Česká republika se zeměmi bývalé Jugoslávie a s Albánií začala utvářet nové formy hospodářských vztahů. Kromě dnes již tradičních oblastí spolupráce, jako je energetika a těžba, strojírenství, zemědělství a doprava, nabízí nyní západní Balkán českým podnikatelům a investorům mnohem širší možnosti. S perspektivou integrace do EU realizují tamní státy řadu reforem k potřebné modernizaci ekonomiky. Ze zdrojů EU jsou financovány projekty na ochranu životního prostředí, rozvoj měst i venkova, zásadními kapitolami aktuálních investičních plánů jsou zelená transformace a digitalizace. České firmy se tedy zapojují do výstavby kanalizací a čističek odpadních vod, navrhuji řešení pro nakládání s odpadem nebo se podílejí na modernizaci elektráren. Aktuálním trendem je spolupráce v oblasti chytrých měst, především s důrazem na řízení hromadné dopravy a parkování ve městech. MPO napomáhá těmto aktivitám mimo jiné v rámci zasedání společných orgánů vzniklých

Foto: archiv MPO

na základě mezivládních či mezirezortních dohod o hospodářské spolupráci, které máme podepsané se všemi zeměmi regionu.

Češi si zkrátka v prostředí západního Balkánu za posledních 140 let vybudovali velmi solidní značku a MPO je připraveno učinit vše pro to, aby tato složitá doba posunula naši vzájemnou spolupráci zase o něco dále.

Přeji vám pevné zdraví a příjemné letní měsíce.

ING. MARTINA TAUBEROVÁ,
NÁMĚSTKYNĚ MINISTRA PRO ŘÍZENÍ SEKCE EVROPSKÁ UNIE
A ZAHRANIČNÍ OBCHOD,
MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR

TRADE NEWS

Magazín Asociace malých a středních podniků

a živnostníků ČR

www.amspp.cz

Vydavatel: ANTECOM

ANTECOM, s.r.o., Blatenská 2166/7, Praha 4 IČ: 2836 2926

Vydáno v Praze jako dvouměsíčník. MK ČR E 20842 / ISSN 1805-5397

Datum vydání: 18. 6. 2021 Náklad: 8000 výtisků

Magazín TRADE NEWS je zařazen do procesu pravidelného ověřování nákladů vybraných tiskovin Audit Bureau of Circulations (ABC ČR).

www.itradenews.cz www.tradenews.cz

Redakční rada: Eva Svobodová, MBA, členka představenstva a generální ředitelka AMSP ČR, Ing. Karel Dobeš, předseda představenstva AMSP ČR, vládní zmocněnec pro spolupráci s Evropskou GNSS agenturou GSA, jednatel společnosti DOFRA, Ing. Libor Musil, člen představenstva AMSP ČR, předseda představenstva LIKO-S Holding, Ing. Pavla Břečková, Ph.D., místopředsedkyně představenstva AMSP ČR a ředitelka společnosti AUDACIO
Šéfredaktorka: PhDr. Jana Jenšíková, jednatelka společnosti ANTECOM, která kromě magazínu TRADE NEWS vydává tituly AGE a TECH EDU
jeniskova@antecom.cz www.antecom.cz
TRADE NEWS – vítěz soutěže Zlatý středník v kategorii Nejlepší B2B časopis a noviny v ČR

10

28

38

44

64

72

- 10** Rozhovor / Bosna a Hercegovina
Martina Mlinarević Sopta: České firmy nemají s adaptací v Bosně a Hercegovině problém. Můžete nám být skvělým mentorem
- 13** Infografiky
Západní Balkán: perspektivy, ekonomika, příležitosti, srovnání, trendy
- 28** Do světa za obchodem / Srbsko
Srbsko: Jeden z ekonomicky nejstabilnějších států Evropy
- 32** Rozhovor / Srbsko
Martin Šmejč: Češi zůstali pro Srbsko spolehlivými a srozumitelnými partnery
- 36** Profiliga / VODNÍ ZDROJE
Zdeněk Formánek: Česko-srbský byznys zdárně přežil i historické peripetie
- 38** Do světa za obchodem / Bosna a Hercegovina
V Bosně a Hercegovině se prolíná rozvojová a komerční spolupráce
- 44** Do světa za obchodem / Severní Makedonie
Severní Makedonie: Od sporů o identitu k ekonomické stabilitě
- 48** Rozhovor / Severní Makedonie
Ljirim Kazimi: Makedonie je podnikatelsky hodně zajímavá. Investory si hýčká
- 55** Do světa za obchodem / Albánie, Černá Hora, Kosovo
Albánie: Přitahuje turisty i podnikatele
Černá Hora: Přírodní skvost, kde se domluvíte i česky
Kosovo: Nejmladší evropská země má velké plány
- 60** Profiliga / Prefa Brno
Jiří Stix: Sázka na pestrost výrobního portfolia se nám vyplatila
- 64** Rodinná firma / HIT OFFICE
Jde to i bez plastů, říká vítěz Národní ceny za kvalitu v rodinném podnikání
- 70** Podpora podnikání a investic / CzechInvest
Spojujeme + Podporujeme + Inovujeme. To je CzechInvest. V době krize to dokázal
- 72** Rozhovor / Pojištění
Jaroslav Besperát: V krizi všichni hledáme ostrov stability a důvěry. Takovou pojišťovnu budujeme už čtvrt století
- 74** Sociální podnikání / MASTR
S jako sociální
- 76** Profiliga / Ergotep
Milan Rešl: Za loňský rok jsme zaznamenali historicky rekordní počet objednávek. Naším cílem jsou e-shopy s lidským přístupem
- 78** Rozhovor / Trendy
Vize ekonomiky 21. století: Fiskální politika podle odvětví a měnová pro celou planetu
- 82** Rozhovor / Finance
Tomáš Gross: Češi mají víc peněz, ale jejich finanční gramotnost se nelepší

TRADE NEWS PARTNEREM

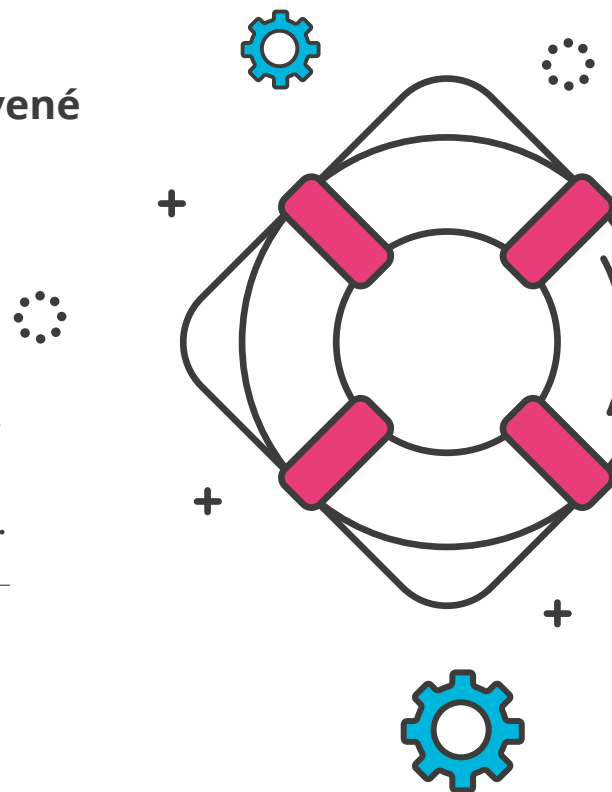
EGAP POSKYTUJE POJIŠTĚNÍ VÝVOZNÍCH POHLEDÁVEK

NOVĚ I DO ZEMÍ EU DO 31. 12. 2021

A ZÁRUKY ZA ÚVĚRY COVID PLUS DO 31. 12. 2021

EGAP i nadále nabízí služby speciálně upravené na pomoc českým vývozcům ohroženým dopady aktuální virové pandemie.

- + **Pojištění vývozních pohledávek** – pojištění pohledávek proti komerčním a politickým rizikům nezaplacení v důsledku platební neschopnosti či platební nevěle zahraničního kupujícího. Vzhledem k současné pandemii se pojištění dočasně vztahuje i na pojištění krátkodobých pohledávek do zemí EU. Pohledávky přijímáme k pojištění s datem vzniku pohledávky **do 31. 12. 2021**.
- + **Pojištění proti riziku nemožnosti plnění smlouvy o vývozu** – pojištění výrobního rizika ošetří riziko neodebrání zboží. Pojištění kryje náklady na samotnou výrobu. Spolu s pojištěním pohledávek lze tak pokrýt celý obchodní případ.
- + **Záruky za provozní a investiční úvěry – COVID PLUS** – vládní program, který byl prodloužen **do 31. 12. 2021**, je určen všem vývozcům či výrobním podnikům, kteří mají aspoň 250 zaměstnanců a potýkají se s nedostatkem likvidity způsobeným současnou pandemií. Žádejte u své banky.
- + **Pojištění investic** – pojištění zahraniční investice proti riziku vyvlastnění, politickým represím a znemožnění transferu výnosů do ČR pro investory nebo pojištění úvěrů na investice proti nesplacení pro banky.

**ASOCIACE MALÝCH A STŘEDNÍCH
PODNIKŮ A ŽIVNOSTNÍKŮ ČR**

ROK NOVÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ

Hlavní projekt
Asociace malých
a středních podniků
a živnostníků ČR
v roce 2021

ROK NOVÝCH PŘÍLEŽITOSTÍ 2021

www.rnp2021.net

Poslechněte si aktuální podcasty:

Krize jako příležitost:
Porcelánová výroba
Mulier s.r.o.

Pohled psychologa na
podnikatele:
PhDr. Alena Prouzová

ČMZRB a podpora
podnikatelů finančními
nástroji nejen v době
COVIDové

Zákazník je rok od roku
náročnější: Škoda Auto

24. června 2021 zveřejníme výsledky unikátního průzkumu agentury Ipsos pro AMSP ČR na téma produktivity a přístupu k zákazníkům

Zde je malá ochutnávka z klíčových výstupů:

Průzkum prokázal poměrně slušnou flexibilitu firem, kdy více než třetina (36 %) upravila kvůli covidu-19 své portfolio produktů a služeb. Celých 40 % pak využívá častěji online prodejní kanály – to se týká pochopitelně spíše spotřebitelského segmentu trhu. Průzkum též odhalil naléhavost vývoje nových produktů – markantní je to zvláště v oblasti výroby a průmyslu, kde si přibližně polovina dotazovaných uvědomuje, že pro dlouhodobé přežití je klíčem právě finální produkt. Samozřejmě to po letech budování subdodavatelské ekonomiky není otázkou pár měsíců. Ale pozitivní je, že se zvyšuje počet firem, jež tento trend intenzivně vnímají a pracují na tom. Nezanedbatelná část firem (87 %) se také soustředí na produktivitu zaměstnanců, ve výrobě a průmyslu je to dokonce pro téměř polovinu prioritou číslo 1. Vcelku logickou zajímavostí je, že takovouto prioritu oproti průmyslu cítí jen 17 % firem obchodního charakteru.

Detaily budou zveřejněny zde:
<https://amsp.cz/category/pruzkumy/>

Jsou pro vás tato témata zajímavá?

Staňte se součástí projektu
a získajte aktuality a pozvánky
na akce přednostně!
Registrace na odběr novinek
je ZDARMA.

Generální partner projektu

Partner projektu

Českomoravská záruční
a rozvojová banka, a.s.,
Google, FACEBOOK,
Volkswagen Financial Services,
McDonald's ČR spol. s r.o.

Generální mediální partner
projektu

Mediální partner projektu

TRADE NEWS,
Elite Bloggers Hub,
BusinessInfo.cz

Vážení příznivci naší asociace,

v Roce nových příležitostí 2021, jak se jmenuje náš letošní hlavní projekt, se nestačíme divit, jak šikovné a inovativní malé české firmy u nás máme! S řadou z nich jsme se potkali v rámci neklidné koronavirové krize, kdy nebrečely a nečekaly na záchranu, ale samy vymýšlely, kde najít novou příležitost. Určitě budeme mít možnost vám je v průběhu roku představit, aby se mohly stát inspirací pro další podnikatele.

Ani my v asociaci jsme nezháleli. Spolupracujeme s novými zajímavými partnery a více se také věnujeme oblasti ochrany duševního vlastnictví a tématu udržitelného rozvoje. Jsme zapojeni do všech klíčových aktivit státu, jakými jsou Národní plán obnovy, Modernizační fond, OP TAK, Fond pro spravedlivou transformaci či projekt Česko platí kartou a další. Pečlivě sledujeme vývoj kolem testování a očkování ve firmách. Jsme součástí vyjednávacích týmů ve věci postupného rozvolňování ekonomiky a našim členům přinášíme aktuální informační servis spojený s poradenstvím zejména pro OSVČ a nejmenší firmy. Asociační Legislativní rada aktualizovala Legislativní koncepci MSP, kterou provázala s Desaterem požadavků MSP a s okruhy dotazů na politické strany před podzimními volbami.

S mimořádnou pozorností se věnujeme našim členům a na všechny dotazy odpovídáme do 48 hodin. Ještě rychlejší jsme v reakcích pro média, kde odpovídáme v řádu hodin. Zanedlouho zveřejníme i naši Výroční zprávu za rok 2020, který nebyl pro firmy ani pro nás vůbec jednoduchý, ale i přesto jsme zvládli zrealizovat 121 akcí pro podnikatele a více než 1800 mediálních výstupů.

Náš letošní květnový průzkum mezi rodinnými firmami potvrdil jejich schopnost rychle reagovat na změny a chuť investovat. Rodinné firmy se ukázaly již

druhým rokem jako opravdový tahoun při zvládnání koronavirové krize. Přestože některé z nich musely v jejím důsledku odložit nebo zrušit část plánovaných investic, naprostá většina plánuje investovat do rozvoje firmy v následujících třech letech. Krize rovněž upevnila rodinné vztahy. Současně jsme odstartovali jubilejní 10. ročník soutěže Equabank Rodinná firma roku, jehož vítěze představíme tradičně na podzimním Dni podnikatelů ČR.

Ve spolupráci s MPO a Radou kvality ČR se podařilo i přes aktuální situaci způsobenou pandemií vyhlásit zcela nové ocenění v podobě Národní ceny ČR za kvalitu v rodinném podnikání, kde jsme hrdě představili její vítěze. Seznámíme vás s nimi postupně i na stránkách TRADE NEWS. Druhý ročník je odstartován a skvělou zprávou je, že nám už rodinné firmy posílají první přihlášky. Držíme jim palce!

V tomto vydání magazínu rovněž představujeme horké novinky z nezávislého průzkumu mezi exportéry a jejich očekávání od státu. Dozvíte se, zda jim digitalizace pomohla řešit problémy v exportu, jak využili dobu koronavirové krize, která zamezila cestování za obchodem do zahraničí, v čem vidí příležitosti pro růst své firmy v následujícím roce či jaká forma podpory by jim nejvíce pomohla v oživení a posílení exportních aktivit.

Je toho však mnohem více. Nezastavujeme se, vymýšlíme, zlepšujeme a připravujeme se také na osobní setkání s vámi! Být online je fajn, ale mít sociální vazby je v těžkých chvílích k nezaplacení. Jsme tu pro vás. ■

EVA SVOBODOVÁ, MBA,
ČLENKA PŘEDSTAVENSTVA A GENERÁLNÍ ŘEDITELKA
AMSP ČR

Foto: archiv AMSP ČR

K ABSENCI VELETRHŮ SE PŘIDÁVÁ RAKETOVÝ RŮST VSTUPNÍCH SUROVIN, UVÁDÍ AKTUÁLNÍ EXPORTNÍ PRŮZKUM

Exportní průzkum mezi třemi stovkami malých a středních firem, který v červnu realizovala agentura Ipsos pro AMSP ČR a agenturu CzechTrade, ukázal reálný pohled na digitalizaci v exportu. Ta jej nespasí. Vývoz do všech regionů oproti roku 2019 poklesl, s výjimkou EU. Pořadí zemí zůstalo podobné: za státy EU následuje SNS a Blízký východ.

Více nových šancí vidí menší firmy

Bezmála všichni, tedy přesně 97 % vývozců, exportují do zemí EU. S velmi výrazným odstupem následují SNS a Blízký východ (obě oblasti po 14 %). Z hlediska objemu exportů stále nejvíce vyvážejí do Německa a na Slovensko, které posílilo, stejně jako Polsko.

Oproti průzkumu v roce 2019 poklesl počet zemí, do kterých firmy exportují. 70 % z nich v roce 2019 exportovalo do více než 3 zemí, nyní je tento podíl 53 %. Na druhé straně firmy o něco častěji plánují rozšiřovat export do dalších zemí. Polsko a Německo zůstávají na prvních příčkách, v roce 2019 ale plánovalo rozšířit export do těchto zemí jen 5 % firem.

„Z průzkumu vyplývá, že podnikatelé vidí příležitosti na všech trzích, a to i včetně domácího. Více než třetina dotázaných spatřuje šance v inovaci svých výrobků a služeb. Tuto informaci lze vnímat několika způsoby – jednak

jako nový výrobek/službu s vyšší přidanou hodnotou či výrobek a službu přizpůsobenou postpandemickým potřebám. Za zmínku stojí i fakt, že příležitost v podobě expanze na nové trhy vidí daleko více menších podniků v porovnání s podniky většími,“ komentuje AMSP ČR.

Digitalizace export nezachrán

Firmy se celkově staví protichůdně k tomu, zda jim digitalizace pomohla řešit problémy s exportem vzniklé situací kolem covidu-19. Tři z deseti představitelů firem uvedli, že jim digitalizace pomohla, čtyři z deseti v ní naopak pomoc nespatořovali.

„Jakkoliv se digitalizace stala mediálně téměř synonymem spásy businessu, samozřejmě data ukazují reálný stav věci. A to je, že digitálem – minimálně v průmyslovém segmentu (B2B) – business zcela jistě nenahradíte. Určitě je dobře, že se firmy pokusily přenést řadu obchodních a propagačních aktivit do virtuálního prostředí, jistě to je cesta,

kteřá tu i do budoucna zůstane. Ale patrně spíše jako doplněk než nosná linie businessu. Odlišná byla situace v B2C segmentu, kde digitalizace mohla sehrát výraznější roli. To se ale v exportu projevilo minimálně,“ tvrdí komentář AMSP ČR.

Situaci komplikují rostoucí náklady na suroviny i pracovní sílu

Za největší problémy exportu firmy v současnosti označují ceny, rostoucí náklady a covid-19. Oživit export by jim nejvíce pomohla podpora propagace, výstavy a veletrhy. „Průzkum zahrnuje přitom jen částečně v současnosti vyhrocenou situaci na globálním trhu vstupních surovin. Ta totiž každým dnem více kulminuje a překvapuje novými a novými vrcholy. Ceny materiálů rostou bezprecedentně (klidně o 80–100 %), a to znamená velmi silné zdražování i pro zákazníky (B2B i B2C). V důsledku toho může docházet i k odkládání zbytných investic. V ČR situaci firem a průmyslu komplikuje též cena práce, která je v odvodové rovině jednou z nejvyšších v EU, jakož i nedostatek adekvátní pracovní síly,“ komentuje AMSP ČR.

Co se týče zájmu firem o státní podporu exportu, nejvyšší je o nové obchodní kontakty a poptávky z oboru. Online forma veletrhů a výstav je pro mnohé obory naprosto nevyhovující, vyplývá dále z nejnovějšího průzkumu. ■

ZDROJ: AMSP ČR
FOTO: SHUTTERSTOCK

VYHLÁŠENY HISTORICKY PRVNÍ NÁRODNÍ CENY ČR ZA KVALITU V RODINNÉM PODNIKÁNÍ

V rámci udílení tradičních Národních cen kvality České republiky proběhlo v budově Ministerstva průmyslu a obchodu slavnostní předávání historicky prvních Národních cen České republiky za kvalitu v rodinném podnikání 2020. Na pomyslných stupních vítězů stanuly tyto rodinné společnosti:

1. **HIT OFFICE, s.r.o.**
2. **DELFI s.r.o.**
3. **Ing. Jaromír Latislav (Latislav.cz)**

Všem oceněným ještě jednou gratulujeme a představíme je postupně v TRADE NEWS. V tomto vydání si přečtete více o společnosti HIT OFFICE. ■

Do druhého ročníku Národní ceny ČR za kvalitu v rodinném podnikání se můžete přihlásit do 15. srpna zde:

NOVÁ SOUTĚŽ PRO ŘEMESLNÍKY

Soutěž eManuel hledá inspirativní příběhy řemeslníků, kteří úspěšně překonali mnohá úskalí v podnikání, zakládají si na dobrém jménu a čestném jednání. Zároveň jde v soutěži o řemeslné podnikání, jehož součástí je odesílání balíků prostřednictvím přepravních služeb. Uzávěrka přihlášek končí 31. 8. 2021.

Tři finálové projekty, které dostanou nejvyšší počet hlasů během hlasování veřejnosti v průběhu října 2021, získají poukaz na přepravu balíků pomocí online aplikace GLS CZ e-Balík Profi v hodnotě 15 tisíc korun. Vítězové budou vyhlášeni na Dni podnikatelů ČR v listopadu 2021. První ročník soutěže eManuel organizuje AMSP ČR v rámci vlastního nedotačního projektu

Fandíme řemeslu. Generálním partnerem je General Logistics Systems Czech Republic s.r.o. (GLS).

PRAVIDLA SOUTĚŽE A DALŠÍ INFORMACE NA
WWW.FANDIMERESLU.CZ ■

JUBILEJNÍ 10. ROČNÍK SOUTĚŽE EQUA BANK RODINNÁ FIRMA ROKU ODSTARTOVAL

Rodinné firmy se mohou hlásit až do 10. září 2021 do kategorie Malá firma (do 50 zaměstnanců) nebo Střední firma (do 250 zaměstnanců). Veřejnost vybere svého favorita z deseti finalistů v Ceně veřejnosti. Vítězové budou slavnostně vyhlášeni a oceněni již tradičně na gala večeru Dne podnikatelů ČR pořádaném AMSP ČR letos na podzim. Seznámíme vás s nimi i na stránkách magazínu TRADE NEWS, který je od začátku mediálním partnerem této soutěže.

VÍCE INFORMACÍ:

WWW.RODINNAFIRMAROKU.CZ ■

OCENÍME DALŠÍ EŽENY

Jste žena, podnikáte a provozujete vlastní e-shop nebo ho máte v plánu založit? Pak neváhejte a přihlaste se do druhého ročníku soutěže ežena, kterou organizuje AMSP ČR v rámci projektu Podnikavá žena. Generálními partnery soutěže jsou Ženy s.r.o. a společnost General Logistics Systems Czech Republic s.r.o. (GLS).

Přihlásit se můžete až do konce srpna. Tři finálové projekty, které dostanou nejvyšší počet hlasů během hlasování veřejnosti v průběhu října 2021, získají poukaz na přepravu balíků pomocí online aplikace GLS CZ e-Balík Profi v hodnotě 15 tisíc korun. Vítězky budou vyhlášeny na Dni podnikatelů ČR v listopadu 2021.

PRAVIDLA SOUTĚŽE A DALŠÍ INFORMACE NA
WWW.PODNIKAVAZENA.CZ ■

ZDROJ: AMSP ČR

Bosna a Hercegovina má ohromný turistický potenciál. Na snímku hlavní město Sarajevo

Martina Mlinarević Sopta:

ČESKÉ FIRMY NEMAJÍ S ADAPTACÍ V BOSNĚ A HERCEGOVINĚ PROBLÉM MŮŽETE NÁM BÝT SKVĚLÝM MENTOREM

Ve své zemi i za jejími hranicemi je známá jako novinářka, spisovatelka a aktivistka. Vydala šest knih, na Facebooku má 130 tisíc sledujících a další víc než 4 tisíce na Twitteru. Jak tyto své předchozí zkušenosti uplatňuje v diplomacii a proč mají bosensko-české vztahy mimořádný potenciál? I o tom jsme si povídali s Martinou Mlinarević Sopta, která je od ledna 2020 velvyslankyní Bosny a Hercegoviny v České republice.

Z novinářky a spisovatelky jste se stala diplomatkou: v čem můžete v současné práci těžit ze svých předchozích rolí?

Hned při uvedení do úřadu jsem zmínila, že se pokusím řídit postulaty moderní

diplomacie, která je otevřená, transparentní a intenzivní. Geopolitický obraz světa se v posledních letech zcela změnil, diplomatická profese se stala měřitelným úsilím, a není už tedy pouhou ceremoniální činností. Moderní diplomacie

se odehrává i na sociálních sítích prostřednictvím každodenního brandingu země, pozitivního PR a kvalitních a neotřelých nápadů a akcí. Myslím si, že zejména v tomto mi moje dřívější kariéra hodně pomohla.

Vedle toho jsem jako nezávislá novinářka v Bosně a Hercegovině poznala mnoho zahraničních diplomatů, kteří v naší zemi pracovali již několik let. S některými z nich jsme dodnes přáteli a já si velmi vážím toho, že se od nich můžu učit a řídit se jejich radami ve své praxi. Všechny tyto nabyté znalosti a zkušenosti se snažím využívat k tomu, abych co nejlépe reprezentovala naši zemi v České republice. A jako spisovatelka musím kvitovat, že neexistuje lepší místo pro život než Praha, která mi každý den nabízí magickou inspiraci.

Velvyslankyni v Praze jste druhým krokem. Jak se vztahy mezi našimi státy vyvinuly od doby, kdy Václav Havel navštívil Bosnu a Hercegovinu jako první zahraniční prezident?

Česká republika je považována za opravdového a stabilního přítele naší země. Vzájemné vztahy existovaly už ve středověku, ale opravdovým milníkem bylo, když tehdejší ČSFR na počátku devadesátých let poměrně záhy uznala nezávislost Bosny a Hercegoviny, a to díky prezidentu Václavu Havlovi. Vaše země během války velmi pomohla zvýšit povědomí o situaci u nás a získat mezinárodní pomoc. Také přijala mnoho našich válečných uprchlíků, kteří jsou dnes plně integrováni do české společnosti a Česko považují za svůj druhý domov.

Jak jste zmínil, Václav Havel byl prvním zahraničním prezidentem, který naši zemi po válce navštívil, a dnešní Česká republika plně podporuje euroatlantickou integraci Bosny a Hercegoviny a pro naši zemi může být na její cestě skvělým mentorem. Chtěla bych také zmínit, že v Česku je momentálně více než sto bosenských studentů na základě stipendia uděleného českou vládou. Během vysokoškolského studia mají stejné postavení jako čeští studenti, což je pro naši zemi a naše mladé lidi obrovská věc.

Chci budovat pozitivní obraz Bosny a Hercegoviny ve všech oblastech

Na co jste z hlediska našich vztahů a spolupráce pyšná?

Chvilí mě, co jsem nastoupila do úřadu, se svět, jak ho známe, přes noc zcela změnil. Pracovali jsme nepřetržitě několik

Martina Mlinarević Sopta se narodila v roce 1982 do rodiny bosenských Chorvatů v Ljubuški v regionu Hercegovina. Je absolventkou anglické literatury a už během studií byla šéfredaktorkou studentských novin v Mostaru. Pracovala jako korespondentka deníku Dnevni list a následně publikovala své reportáže, názory a komentáře na různých internetových portálech zabývajících se kontroverzními společensko-politickými tématy, přičemž si získala popularitu zejména díky svému ostrému stylu.

V roce 2013 se stáhla z aktivního komentování politické reality a vydala knihu *Neprocjenjivo* (Neocenitelné), která se stala bestsellerem v Bosně a Hercegovině a v Chorvatsku. Následovala básnická kniha *Ljetos i drugi ledovi* (Léto a další ledy) v roce 2017. V posledních třech letech vydala knihy *Huzur a Bukača*, které jsou inspirovány osobními zkušenostmi a které zaznamenaly obrovský úspěch v Bosně a Hercegovině i v okolních zemích.

Ačkoli v médiích už nepublikuje, přispívá Martina Mlinarević pravidelně na svou facebookovou stránku, kterou sleduje více než 130 tisíc lidí. Na konci roku 2018 byla bosenským časopisem *Gracija* vyhlášená osobností roku.

Od ledna 2020 je velvyslankyní Bosny a Hercegoviny v České republice. Žije v Praze s manželem Goranem a dcerou Unou

týdnů, naše telefony byly k dispozici 24 hodin denně. Díky mým aktivitám na sociálních sítích se se mnou spojovali naši občané, kteří v této těžké chvíli uvízli v nějaké cizí zemi. Snažili jsme se dělat možné i nemožné, abychom jim pomohli. Jsem velmi vděčná českým institucím za veškerou podporu a spolupráci během tohoto obtížného roku.

Jaká je vaše vize, kam by naše vzájemná spolupráce měla směřovat?

Globální obraz Bosny a Hercegoviny je stále zatížen negativními asociacemi spojenými s válkou, etnickými rozdíly a nefunkčností státu. Chci pomoci budovat její pozitivní obraz ve všech oblastech. Myslím, že v naší vzájemné spolupráci můžeme nadále stavět na vynikajícím kulturním, vzdělávacím,

turistickém a ekonomickém potenciálu. Mým posláním v České republice je prohloubit spolupráci ve vědě, podnikání, cestovním ruchu a kultuře. Přestože doba pandemie nepřála osobním setkáváním na obchodních fórech a konferencích, doufáme, že očkováním populace a přijetím opatření se to pro nás všechny zlepší.

Jsme vtipní a zároveň pracovití, jako Češi

Co by měli mít čeští podnikatelé na paměti při pronikání na bosenský trh? Jaké české firmy již v BiH obchodují?

Během posledních desetiletí, po rozpuštění bývalé Jugoslávie, dosáhla BiH působivého hospodářského pokroku

a reforem a českým společnostem nabízí mnoho obchodních příležitostí. Zároveň se jedná o trh, kde je velmi důležitá dobrá znalost místního prostředí.

V našich mentalitách nacházím mnoho podobností, co jsem zatím měla možnost poznat: oba národy například mají vtipného až cynického ducha, ale zároveň jsou velmi pracovitě. Češi se v naší společnosti těší obrovskému respektu, takže si myslím, že tyto výchozí předpoklady spolu s výše jmenovanými historickými zkušenostmi a podobnými jazyky mohou českým firmám velmi ulehčit start podnikání v BiH. S adaptací by opravdu neměl být problém. Naše země má dlouhou tradici v různých průmyslových odvětvích, mnoho průmyslových zón, dostupná výrobní zařízení, vzdělanou a cenově konkurenceschopnou pracovní sílu, což jsou všechno další významné faktory. Z českých společností, které jsou na bosenském trhu aktivní, jmenujme třeba OHL ŽS, AŽD Praha, PRO.MED.CS či Bluetherm.

Jaká je současná politická a společenská stabilita ve vaší zemi? Jaké reformy je ještě potřeba provést, aby zvýšila svou atraktivitu pro zahraniční investice?

Odpovím širěji: Bosna a Hercegovina se musí zaměřit na reformy hospodářství a veřejné správy. Je nutné vytvořit transparentní ekonomické prostředí a k tomu je nezbytná odpovědnost politiků. Nejdůležitější je neustále posilovat právní stát a řádnou správu věcí veřejných, a aby k tomu mohlo dojít, je nutné, aby politici považovali tyto reformy vždy za svou prioritu a sloužili občanům.

BiH je v Evropě poměrně unikátní náboženským i národnostním složením. Tři velké národnostní skupiny, Bosňáci, Srbové a Chorvaté, svou velikostí zhruba odpovídají třem vyznáním, muslimskému, pravoslavnému a římskokatolickému. Je to něco, co běžný cizinec – podnikatel či turista – vůbec pozná?

Bosna a Hercegovina představuje v rámci západního Balkánu most mezi Východem a Západem a křížovatkou civilizací a kultur. Na naši staletí trávající multikulturalitu jsme velmi hrdí: křesťané (pravoslavní a katolíci), muslimové a Židé tu vedle sebe žijí odněpaměti a jejich soužití vedlo k jedinečné a bohaté kombinaci kulturních památek, která přitahuje návštěvníky ze všech

koutů světa. Sarajevu se někdy přezdívá „evropský Jeruzalém“: během krátké procházky jeho centrem uvidíte pravoslavné a katolické kostely, mešity a synagogy, a na vlastní kůži tak zjistíte, proč toto město může sloužit jako model soužití pro celou Evropu.

„Pro Česko je Bosna a Hercegovina jednou ze šesti zemí, na které se zaměřuje v rámci rozvojové spolupráce. Každý rok tam financuje asi čtyřicet projektů v celkové hodnotě tři miliony eur, a to primárně v oblastech obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti, řízení přírodních zdrojů a reformy veřejné správy. Toho si velmi vážíme,“ říká velvyslankyně Bosny a Hercegoviny v ČR Martina Mlinarević Sopta.

Jak Bosna a Hercegovina dosud zvládá boj s pandemií? A jak konkrétně vláda pomáhá zejména malým a středním podnikům?

Rok pandemie byl obtížný pro všechny včetně nás. Velký počet úmrtí v zemi, která nemá početnou populaci a která již během války utrpěla obrovské ztráty na životech, je opravdu citelnou ranou, z níž se pomalu zotavujeme. Pomoc podnikatelům od vlády přišla velmi rychle, a to v podobě pokrytí provozních nákladů, tak aby mohli pokračovat ve svých obchodních aktivitách. Ve své nejnovější zprávě Světová banka odhaduje, že HDP Bosny a Hercegoviny poklesne v roce 2020 v důsledku pandemie o 3,2 procenta a v probíhajícímu roce 2021 předpokládá oživení o 3 procenta. Chci věřit, že to nejhorší máme za sebou a že časy, které nás čekají, nám přinesou zdraví, stabilitu a úspěch ve všech oblastech.

Chceme obnovit přímý let mezi Prahou a Sarajevem

Nedávno jste jednala s hejtnanem Jihomoravského kraje o spolupráci s regionem Hercegovina s centrem v Mostaru. Chystáte podobné výměny zkušeností i pro další regiony Bosny a Hercegoviny?

S hejtnanem Jihomoravského kraje to bylo oboustranně velmi prospěšné setkání. Hercegovina je geograficky podobná jižní Moravě, a tak vznikl nápad

tyto dvě vinařské a zemědělské oblasti propojit. Výměna znalostí, zkušeností a potenciálu je jedním z nejlepších způsobů bilaterální spolupráce a další jsou naplánované i pro ostatní regiony. Již v červnu navštíví Prahu nově zvolená primátorka Sarajeva Benjamina Karić a setká se s primátorem Zdeňkem Hříbem, aby společně zahájili výstavu věnovanou Karlu Paříkovi, slavnému českému architektovi, který postavil některé z nejvýznamnějších budov v mé zemi, zejména v Sarajevu.

Vaše země má bezesporu obrovský turistický potenciál. Co váš úřad dělá na podporu cestovního ruchu v Bosně a Hercegovině? Existují nějaké programy, konference?

Souhlasím, že turistický potenciál BiH je nevyčerpatelný, a myslím, že to je ideální destinace pro české turisty, kteří milují přírodu, dobrodružství a historické památky. K tomu přidejte atraktivní mix různých kultur či úžasnou gastronomii. Kvůli pandemii jsme naší zemi bohužel zatím nemohli turisticky propagovat na veletrzích, ale i tak k tomu směřují všechny naše každodenní aktivity. Vedle toho usilujeme například o obnovení přímého leteckého spojení mezi našimi dvěma hlavními městy, které je od roku 2007 přerušeno, a přitom má obrovský potenciál. ■

S MARTINOU MLINAREVIĆ SOPTA HOVOŘIL

DANIEL LIBERTIN

FOTO: ARCHIV M. M. SOPTA A SHUTTERSTOCK

You can also read this article in English on itradenews.cz

západní Balkán

SRBSKO BOSNA A HERCEGOVINA SEVERNÍ MAKEDONIE ALBÁNIE KOSOVO ČERNÁ HORA

perspektivy
ekonomika
příležitosti
srovnání
trendy

Připravuje ANTECOM ve spolupráci
s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR

Foto: Starý most v Mostaru, Bosna a Hercegovina (Shutterstock)

letem světem

Srbsko: Nejnižší daň z příjmu firem

Stabilně rostoucí ekonomika se statusem kandidáta členství v Evropské unii. Stabilizační a asociační dohoda s EU byla ratifikovaná v lednu 2011. Podle Národní banky Srbska a Mezinárodního měnového fondu v roce 2020 vykázala srbská ekonomika záporné saldo růstu -1,1 % oproti 4,2 % v roce 2019 kvůli negativním ekonomickým dopadům pandemie covid-19. Nicméně se jedná o relativně nízkou ekonomickou kontrakci, přičemž Srbsko patří mezi nejméně postižené pandemií koronaviru v rozvíjející se Evropě (OECD). Aktuálně se zdá, že na vzestupu je stejně jako jinde v Evropě sektor ICT, zatímco turismus se vzpamatovává z pandemických restrikcí. Tato stabilita ruku v ruce s celkově pozitivním podnikatelským prostředím činí ze Srbska ideální destinaci pro české exportéry, kteří mohou zemi využít jako startovací trh v rámci regionu. To potvrzuje například nejnižší sazba daně z příjmů právnických osob v Evropě (10 %). V žebříčku Doing Business zaujímá 44. pozici. Výhodou může být i mladá střední třída, která je vzdělaná (zhruba polovina obyvatel mluví plynně anglicky) a má velký zájem o západní zboží.

Srbsko plánuje v příští dekádě investovat desítky miliard dolarů na zlepšení infrastruktury s plánovanými výdaji na výstavbu a modernizaci silnic, železnic, mostů a přístavů. V oblasti ICT existují příležitosti pro zásobování veřejného sektoru produkty, službami a řešeními e-governmentu. V Srbsku dynamicky roste oblast technologického vývoje, čehož by mohly využít i české inovativní a high-tech firmy, přičemž sektor high-tech představuje více než 6 procent srbského HDP, navzdory tomu, že země v posledních letech bojuje s odlivem mozků.

Severní Makedonie: Na prahu rozhodujících reforem

Malá vnitrozemská rozvíjející se tržní ekonomika učinila za poslední dvě desetiletí velké pokroky v reformě svého hospodářství, zůstává však jednou z nejhudších zemí Evropy. Vlády si uvědomují, že budoucí růst bude zajištěn především větší integrací do euroatlantických struktur. V březnu 2020 se Severní Makedonie stala 30. členem NATO a Evropská unie se rozhodla zahájit jednání o jejím členství. Příležitosti v regionu souvisí s plánovanými reformami. V lednu 2021 vláda přijala hospodářský program na období 2021–2023, který zahrnuje strukturální reformy. Jedná se o reformu trhů s energií a dopravou, rozvoj zemědělství, zlepšení podnikatelského prostředí a snížení korupce a šedé ekonomiky, podporu výzkumu, vývoje a digitální transformace, regionální hospodářskou spolupráci, investice do vzdělání a zdravotnictví. Můžeme tedy očekávat velké změny, jak naznačuje probíhající privatizace několika velkých státních společností, včetně pošty, železnic a továren Eurokomposit, Kolska a TEC Negotino.

letem světem

Kosovo: Země s řadou výzev

Růst ekonomiky v současné době brzdí nízká produktivita, vysoká nezaměstnanost, nízká vývozní základna a omezené přímé zahraniční investice. Podnikům chybí know-how a kapacita pro expanzi, zlepšení produktivity a inovace. Tyto výzvy je třeba řešit, aby země mohla plně využít svůj potenciál. Je sice závislá na dovozu, ale vstup na trh je poměrně náročný, nicméně české podniky mohou těžit z dobrého jména, které Česká republika v zemi má. Příležitosti leží především v energetice – Kosovo musí rozšířit svou kapacitu výroby energie a diverzifikovat její dodávky, mimo jiné prostřednictvím závazků k obnovitelné energii. Drtivá většina elektřiny v Kosovu je v současné době vyráběna ve dvou tepelných elektrárnách na hnědé uhlí ze socialistické éry, známých jako Kosovo A a Kosovo B, které jsou schopné vyrábět až 880 MW. Zásadní obnova energetické základny skýtá řadu příležitostí pro naše firmy. Stejná situace je i v těžebním průmyslu, který v minulosti významně přispíval ke kosovské ekonomice, a nyní jej čeká modernizace. Odvětví má významný zahraniční investiční potenciál a nezávislá komise pro doly a nerosty (ICMM) vydala od roku 2007 více než 500 licencí na průzkum a těžbu. V roce 2016 přijalo kosovské shromáždění zákon, který transformoval Trepca – největší těžební společnost v Kosovu – na akciovou společnost s většinou akcií vlády. Pro české podniky může být zajímavá i oblast recyklace a nakládání s odpady. Velký potenciál je i v oblasti služeb. Jak se bude ekonomika Kosova rozvíjet, bude narůstat potřeba odborných finančních, právních, architektonických, technických, softwarových služeb, vztahů s veřejností, grafického designu atp.

Černá Hora: S eurem mimo eurozónu

Černá Hora se stala nezávislým státem v roce 2006. Od té doby došlo k množství reforem podporujících hospodářský růst, zaměstnanost a vývoz zboží a služeb. Rozlohou je země srovnatelná se Severním Irskem a populací, pouze 650 000 obyvatel, s polovinou Prahy. Díky své jedinečné poloze umožňuje přístup i na další trhy regionu. Vláda se snaží tento potenciál co nejvíce využít a podpořit maximálně příliv zahraničních investic. Poměr investic na obyvatele tak patří k nejvyšším v Evropě. Odvětví přitahující většinu zahraničních přímých investic jsou cestovní ruch, nemovitosti, energetika, telekomunikace, bankovníctví a stavebnictví. Údaje od černohorské agentury pro podporu investic ukazují, že hlavními investory jsou Rusko, Itálie, Norsko, Rakousko, Maďarsko a Spojené království. Černá Hora je navíc zemí závislou na importu, a je tak zajímavou příležitostí i pro české podnikatele. Výhodou může být stabilní ekonomika, od roku 2017 je Černá Hora členem NATO a kandidátem na členství v EU (s odhadem přijetí do roku 2025). Euro jako oficiální měna je bonusem. Černou Horu lze považovat za bránu na Balkán i na další trhy východní Evropy, a to především díky výhodné geografické poloze na Jadranu a u Středozemního moře, ale také díky dobré infrastruktuře – přístup přes přístav Bar, dobré železniční a silniční spojení do východní a střední Evropy, a podpoře podnikatelského prostředí.

Zdroj: BusinessInfo.cz
Foto: Shutterstock

Srbsko v číslech

top partneři importu do Srbska

údaje za rok 2020, zdroj Trading Economics/Comtrade

Německo
3,57 mld. USD

Čína
3,29 mld. USD

Itálie
2,20 mld. USD

Rusko
1,57 mld. USD

Maďarsko
1,30 mld. USD

Turecko
1,15 mld. USD

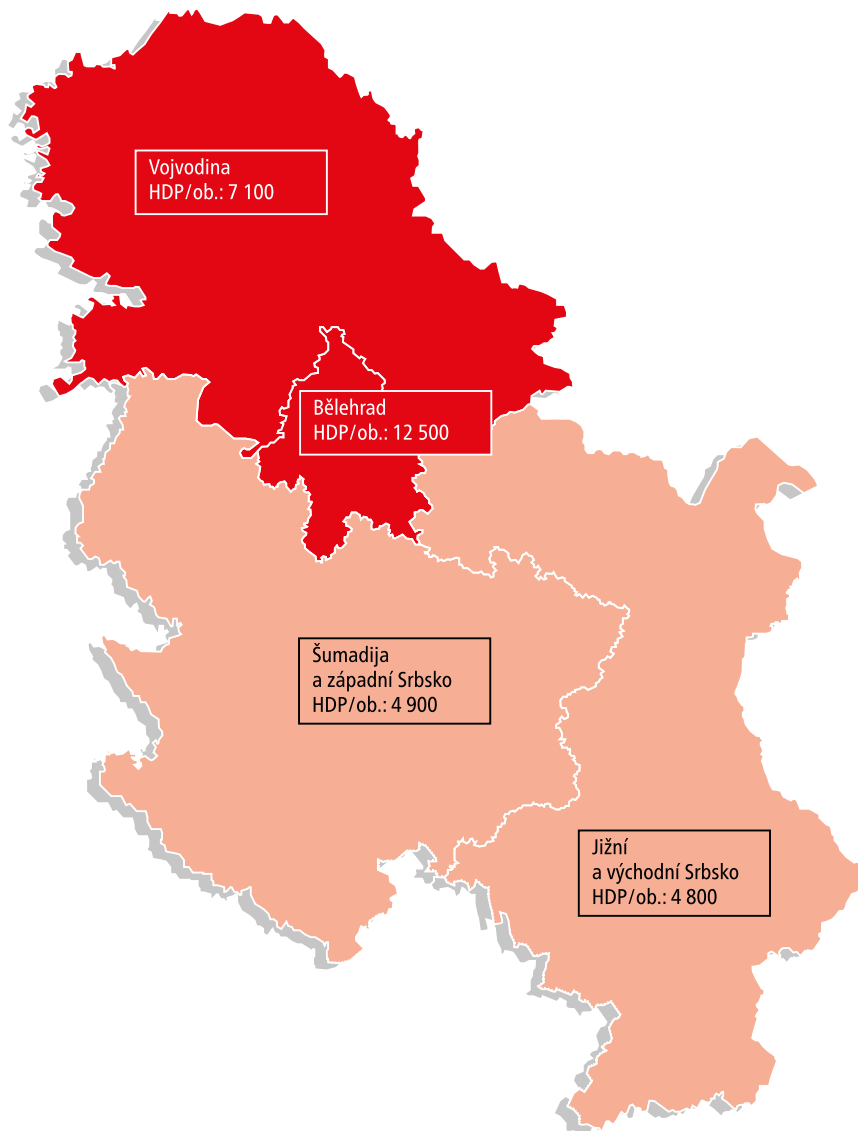
Polsko
0,86 mld. USD

Rumunsko
0,82 mld. USD

Francie
0,73 mld. USD

Slovinsko
0,73 mld. USD

Česká republika
0,60 mld. USD

Legenda barev

HDP / OBYVATELE

0–5 000

7 000 a více

Zdroje dat:

Wikipedia, Global Data Lab

Zpracování grafiky: ANTECOM

VŠECHNY ÚDAJE JSOU V USD

Z LET 2019–2020

Srbsko

Počet obyvatel (v mil.): 6,9
 Hustota zalidnění (obyv./km²): 89
 HDP ve směnném kurzu (v mld. USD): 52
 HDP (sk)/obyv. (v USD): 7500
 Roční růst HDP (v %): -1,1
 HDP podle koupěschopnosti
 (v mld. USD): 130
 HDP (k)/obyv. (v USD): 18 800

Míra nezaměstnanosti (v %): 7,3
 Export (v mld. USD): 19,6
 Import (v mld. USD): 26,7
 Exportní partner č. 1: Německo
 Importní partner č. 1: Německo
 Podíl městského obyvatelstva (v %): 56

Zdroje dat: Wikipedia, CIA, Comtrade
 Data z let 2019–2020

příležitosti

pro české firmy v **Albánii, Kosovu**
a **Černé Hoře**

energetika a těžba

Energetický sektor ve všech třech státech je ve špatném či málo rozvinutém stavu, a proto mají jednotlivé vlády v plánu investovat především do jeho modernizace a diverzifikace. Mezi priority se řadí také hledání způsobu využívání obnovitelných zdrojů energie a nastavování pravidel pro zvýšení energetické efektivity nově budovaných či rekonstruovaných budov.

České firmy najdou uplatnění také v dodávce moderních těžebních technologií, které podpoří efektivní využití nerostných surovin, či v rámci zapojení do geologických průzkumů a revitalizace stávajících dolů.

vodní a odpadové hospodářství

V souladu s přístupovými jednáními do EU plánují všechny státy v následujících deseti letech investovat do ochrany životního prostředí prostředky v řádech miliard eur. Země mají problémy se zpracováním pitné vody, jejím čištěním a také s regulací odpadních vod. České firmy mohou najít uplatnění při stavbě čističek vod či dodávkách technologií na údržbu kanalizace. Významný potenciál skýtá rovněž možnost zapojení se do plánů na revitalizaci a odstraňování skládek a dodávky moderních technologií pro zpracování odpadu.

železniční infrastruktura

Rekonstrukce stávajících a stavba nových železničních tratí je součástí plánů na rozvoj konektivity zemí západního Balkánu. Financování je často zajištěno z prostředků Evropské banky pro obnovu a rozvoj. Kromě stavby koridorů samotných se české firmy mohou uplatnit také při dodávkách dopravní telematiky či bezpečnostních systémů vlakových stanic.

Dvoustranu zpracovala **Mgr. Veronika Grossová**,
oddělení východní Evropy, západního Balkánu
a Střední Asie, odbor zahraničně ekonomických politik I,
sekce EU a zahraničního obchodu, MPO

Foto: Shutterstock

Srbsko: Jeden z ekonomicky nejstabilnějších států Evropy

Srbská ekonomika není jen největší a nejrychleji rostoucí z šestice zemí západního Balkánu, ale v době covidové pandemie potvrdila svou pozici v čele ekonomicky stabilních států Evropy. Na rozdíl od svých regionálních sousedů, ale i v porovnání se zeměmi eurozóny totiž prokázala odolnost vůči krizi; srbský HDP totiž v roce 2020 poklesl o pouhou 1,1 %. Razantní ekonomický růst v poslední dekádě přispívá k posilování kupní síly místních obyvatel a také k rozvoji největších srbských měst. Bělehrad, metropole západního Balkánu, se stává mimo jiné centrem pro mnoho technologických start-upů.

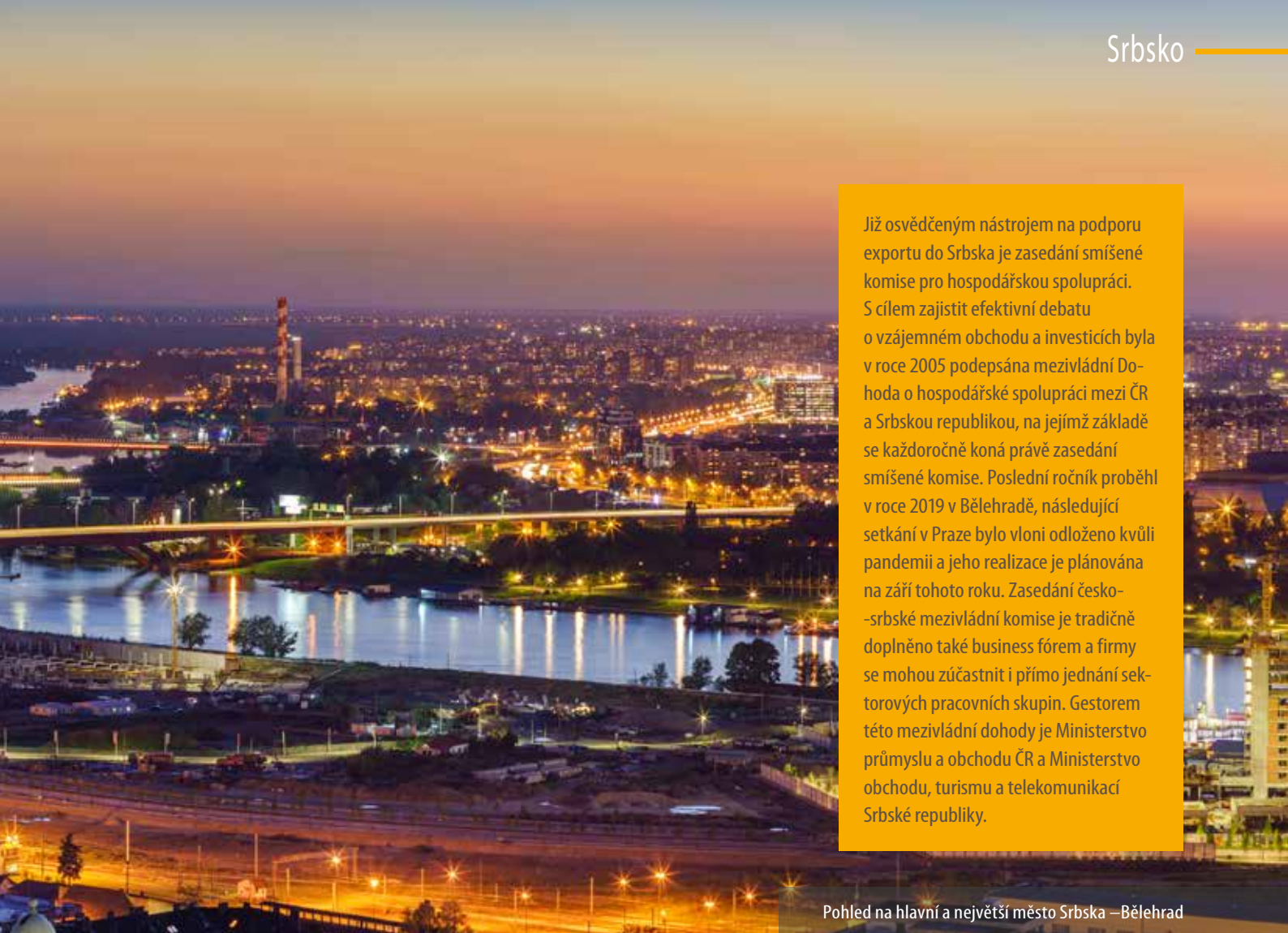
Perspektiva vstupu do EU není na dosah

Ačkoliv je Srbsko stát s dynamickým ekonomickým rozvojem, perspektiva vstupu do EU není tak blízká, jak by se ještě před pár lety mohlo zdát. Srbsko je kandidátskou zemí od roku 2012 a vyjednávání o začlenění tedy probíhá již téměř devět let. Dle zprávy Evropské komise z roku 2020 jsou hlavním problémem některá politická kritéria. Srbsko

je kritizováno například za omezené pokroky v reformě soudnictví a veřejné správy, za nedostatečný boj proti organizovanému zločinu a korupci a na nízké úrovni je také míra svobody projevu v zemi. Zásadní otázkou představuje normalizace vztahů s Kosovem. Aktuálně je tedy pravděpodobné, že původně předpokládaný termín vstupu Srbska do EU v roce 2025 bude odložen. Česká republika dlouhodobě podporuje všechny země západního Balkánu v jejich integraci do EU, přičemž v mnohém může

díky vlastním zkušenostem poskytnout pomocnou ruku a asistovat například při přebírání evropských právních norem.

Dá se říct, že mezinárodní směřování Srbska je ambivalentní. Současný prezident Aleksandar Vučić a jeho vláda proklamují záměr jít i nadále vstříc budoucnosti v EU, konkrétními kroky ale často vysílají signály o výrazné přízni s tradičním partnerem Ruskem a s Čínskou lidovou republikou. Ekonomický a politický

Již osvědčeným nástrojem na podporu exportu do Srbska je zasedání smíšené komise pro hospodářskou spolupráci. S cílem zajistit efektivní debatu o vzájemném obchodu a investicích byla v roce 2005 podepsána mezivládní Dohoda o hospodářské spolupráci mezi ČR a Srbskou republikou, na jejímž základě se každoročně koná právě zasedání smíšené komise. Poslední ročník proběhl v roce 2019 v Bělehradě, následující setkání v Praze bylo vloni odloženo kvůli pandemii a jeho realizace je plánována na září tohoto roku. Zasedání česko-srbské mezivládní komise je tradičně doplněno také business fórem a firmy se mohou zúčastnit i přímo jednání sektorových pracovních skupin. Gestorem této mezivládní dohody je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvo obchodu, turismu a telekomunikací Srbské republiky.

Pohled na hlavní a největší město Srbska – Bělehrad

vliv těchto dvou států je patrný v celém regionu západního Balkánu. Čína je nyní častým konkurentem pro české a další evropské firmy v boji o veřejné zakázky na velké infrastrukturální projekty. Ostatně jeden z největších projektů posledních let – zakázku na výstavbu bělehradského metra – získala Francie společně s Čínou.

Jako jednu z výhod politiky dvou azimutů prezentuje srbská vláda úspěchy v očkování proti covidu-19. Dohody o dodávkách nejen s výrobcí vakcín certifikovaných Evropskou lékovou agenturou, ale také s Ruskem a Čínou o vakcínách Sputnik V a Sinopharm umožnily Srbsku začít s očkováním ve velké míře již v prosinci 2020. V přepočtu

na obyvatele měla v únoru tohoto roku země po Spojeném království nejvíce naočkovaných v Evropě.

Naše vztahy se Srbskem jsou nadstandardní

Ačkoliv má Česká republika tradičně silné vazby se všemi státy bývalé Jugoslávie, aktuální vztahy se Srbskem můžeme považovat za opravdu nadstandardní, a to jak v politické, tak v ekonomické rovině. Důkazem je četnost vzájemných návštěv představitelů obou států. V únoru tohoto roku navštívil Bělehrad premiér Andrej Babiš, v březnu ho následoval bývalý ministr zahraničních věcí Tomáš Petříček, jehož doprovodila podnikatelská delegace. I přes veškerá hygienická omezení se podařilo právě v Srbsku uspořádat první business akci po dlouhé době útlumu způsobeném covidovou pandemií.

Vyvrcholením státnických návštěv byla nedávná cesta prezidenta Vučiče

Malebné podhůří Kopaoniku

do České republiky. Právě ekonomická spolupráce byla jedním z hlavních námětů dvoudenních jednání české a srbské delegace. Ministr průmyslu a obchodu K. Havlíček představil prezidentovi prioritní oblasti, v nichž se české firmy snaží v Srbsku uspět, a během bilaterálního jednání se srbským ministrem financí S. Malim potom probrali možnosti státních záruk a financování pro zakázky velkého rozsahu.

Srbská delegace také informovala o nových příležitostech pro české firmy vyplývajících z velikého rozkvětu srbských měst. Bělehrad, ale také Novi Sad a Niš

Rozvojová spolupráce

Srbsko již není prioritní zemí v rámci strategie zahraniční rozvojové spolupráce ČR, i přesto zde probíhají některé rozvojové projekty financované českými státními institucemi. Cílem projektů Aid for Trade je zvyšovat kvalitu života v cílové zemi zlepšováním podnikatelského prostředí prostřednictvím poskytování technické asistence a sdílení know-how v různých oborech. V letech 2020 a 2021 Ministerstvo průmyslu a obchodu podpořilo projekty zaměřené na standardizaci zboží a umístování biopaliv na lokální trh.

se rychle rozrůstají, a tak se nabízejí možnosti pro zapojení do developer-ských projektů nebo do dodávek systémů na řízení městské hromadné dopravy. Vzhledem k možnostem srbské vlády používat k financování určitých projektů předvstupní fondy EU, se česká a srbská vláda také zaměří na spolupráci v „zelených“ programech podporujících ochranu životního prostředí. Prioritou je využít moderní české technologie, které jsou spolehlivé a pro Srbsko finančně dostupné.

Tradičními oblastmi obchodní spolupráce mezi Českem a Srbskem je energetika a těžba, dopravní infrastruktura a průmysl. Mezi nové prioritní sektory dále patří zemědělství a odpadové a vodní hospodářství.

V tomto roce české firmy plánují účast na několika srbských veletrzích, například na stavebním veletrhu SEEBBE, na významném zemědělském veletrhu ve městě Novi Sad nebo na veletrhu Voda, který se týká ochrany životního prostředí a obnovitelných zdrojů energie.

Srbsko je pro české podnikatele zajímavou destinací také z pohledu exportu zboží do dalších teritorií na východ od Evropské unie. Na konci června 2021 vstoupí v platnost dohoda o volném obchodu mezi Srbskem a Eurasijskou ekonomickou unií, jejímiž členy jsou Rusko, Bělorusko, Kazachstán, Kyrgyzstán a Arménie. Srbsko má dále podepsané dohody o volném obchodu se skupinou

CEFTA (ostatní země západního Balkánu + Moldavsko) a s Tureckem. Přibližně od poloviny tohoto roku bude tedy možné ze Srbska vyvážet zboží s celními výhodami na trh s více než 808 miliony obyvatel. V kombinaci se srbskými investičními pobídkami se tak českým firmám otevírá možnost přemístit část výroby do Srbska za účelem naplnění pravidel o původu zboží a odtud expandovat na vzdálenější trhy. Tato forma může částečně kompenzovat ztrátu odbytu na ruském trhu v době, kdy je česko-ruský obchod negativně ovlivněn politickými vztahy.

Vzájemný obchod v posledních deseti letech významně rostl

Zatímco v roce 2010 byla hodnota obratu necelých 10 miliard korun, v roce 2020 proběhla výměna zboží za 31 miliard korun. Od roku 1993 převažuje český vývoz nad dovozem ze Srbska, nicméně rozdíl se postupně snižuje, během let 2017 až 2020 se rozdíl v podstatě vyrovnal. V minulém roce byla hodnota importovaného a exportovaného zboží mezi Českou republikou a Srbskem takřka stejná.

Co se týče koronavirové krize, ta sice vzájemný obchod České republiky a Srbska ovlivnila, nicméně v porovnání s ostatními státy západního Balkánu se česko-srbská relace prokázala jako nejméně zranitelná. V meziročním srovnání poklesl celkový obrat za rok 2020

Podpora českého exportu v teritoriu

Podporu českého exportu zajišťují na území Srbska obchodně-ekonomický úsek ambasády ČR a zahraniční kancelář CzechTrade v Bělehradě. Další podporu představuje organizace podnikatelských misí a oficiální účast českých firem na veletrzích. Významnou roli hrají rovněž státem řízené finanční a pojišťovací instituce – Česká exportní banka a Exportní garanční a pojišťovací společnost.

jen o 1,6 %. Zatímco export z ČR klesl o 5,9%, import ze Srbska se naopak zvýšil o 9,8%. Srbsko je aktuálně pro ČR 33. nejvýznamnějším obchodním partnerem. Mezi nejdůležitější obchodní partnery Srbska patří Německo, Itálie, Rumunsko, Maďarsko, Rusko a Čína. Česká republika obsadila 9. místo.

Hlavním zbožím vyváženým z ČR do Srbska jsou elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, silniční vozidla, zařízení pro telekomunikaci a prostředky k automatizovanému zpracování dat.

V importu ze Srbska dominují hlavně izolované dráty a kabely, sedadla a elektrické přístroje.

Nejnižší daň z příjmu právnických osob v Evropě

Ačkoliv některé podnikatele můžou od vstupu na srbský trh odradit překážky jako druhotná platební neschopnost či poměrně vysoká míra korupce, podnikatelské prostředí se postupně zlepšuje. V konkurenci 190 zemí světa se podle hodnocení Světové banky v roce 2020 Srbsko umístilo na 44. pozici.

Srbská vláda se dlouhodobě snaží nalákat zahraniční investory formou investičních pobídek a daňových úlev. V posledních letech registruje jejich masivní vstup na domácí trh. Podle analýzy IBM Global Location Trends 2019 bylo dokonce Srbsko vyhodnoceno na prvním místě ve světě z hlediska objemu přímých zahraničních investic (Foreign Direct Investment – FDI) na milion obyvatel. Zahraniční investory láká dostatek pracovní síly, relativně nízká úroveň mzdových a provozních nákladů i nejnižší daň z příjmu právnických osob v Evropě. Přes 80% FDI pochází z EU. Hlavními investory v Srbsku jsou Itálie, USA, Francie, Německo, Rakousko, Čína a Česká republika. Zahraniční investice

zatím směřovaly převážně do automobilového průmyslu, potravinářství a nápojů, strojírenství a textilního průmyslu. Rozvojová agentura Srbska v současné chvíli láká na investiční příležitosti například v oblasti lázeňství či potravinářství.

Od roku 2017 v Srbsku zaznamenáváme zvyšující se množství přímých zahraničních investic také z České republiky. Čeští investoři si vydobyli dobré jméno na těch nejvyšších úrovních. V posledních letech se jednalo zejména o investice v oblasti výstavby urbanistických celků, akvizic místních podniků, farmaceutiky, telekomunikací, bankovníctví či potravinářství. Některé společnosti se zaměřily na podporu regionu srbského Banátu s početnou českou komunitou, ve kterém přenesením výroby a vybudováním závodu poskytnou až 70 nových pracovních míst. ■

TEXT: VERONIKA GROSSOVÁ
FOTO: SHUTTERSTOCK A ARCHIV MPO

Mgr. Veronika Grossová, oddělení východní Evropy, západního Balkánu a Střední Asie, odbor zahraničně ekonomických politik I, sekce EU a zahraničního obchodu, MPO

inzerce

BUDUJEME
HRDÉ
ČESKO

OCENĚNÍ
ČESKÝCH
EXPORTÉRŮ

PODNIKATELSKÁ
PLATFORMA HELAS
OD ROKU 1997

OCEŇUJEME RYZE ČESKÉ EXPORTÉRY

ZAPOJTE SE MEZI DŮVĚRYHODNÉ FIRMY.
SPOLEČNÉ PODNIKATELSKÉ MIKROKLIMA OD ROKU 1997.
SPOUPRÁCE.

MEDIÁLNÍ PARTNER

BEZPLATNÁ
ONLINE
REGISTRACE

český export

český byznys

české know-how

SOUTĚŽNÍ KATEGORIE

Malá – Střední – Velká společnost

www.oceneniceskychexporteru.cz

ZAKLADATEL

ODBOBNÝ GARANT

SPOLUPRÁCE

PARTNEŘI

Martin Šmejč:

ČEŠI ZŮSTALI PRO SRBSKO SPOLEHLIVÝMI A SROZUMITELNÝMI PARTNERY

Srbsko si podle ratingu Světové banky Doing Business 2020 navzdory krizi způsobené koronavirovou pandemií udrželo pověst nejambicióznější balkánské země. Co se skrývá za tímto úspěchem? Nejen o tom jsme mluvili s ředitelem zahraniční kanceláře agentury CzechTrade v Bělehradě Martinem Šmejčem.

Martin Šmejč, ředitel zahraniční kanceláře agentury CzechTrade Srbsko

Jak se této malé zemi podařilo udržet si poměrně stabilní pozici, když pandemická krize zamávala s nejednou velkou ekonomikou?

Hlavním důvodem je skutečnost, že Srbsko není zapojeno do mezinárodních subdodavatelských řetězců do takové míry jako řada jiných zemí, mezi nimi členové Evropské unie. Proto se ho tolik nedotkly globální ekonomické výkyvy.

V čem si čeští podnikatelé vybuodovali na srbském trhu respekt a důvěru?

Silné zastoupení mají naše firmy zejména ve vodohospodářství, strojírenství nebo bezpečnostních technologiích.

Od rozvojové pomoci ke komerci

V oblasti ochrany životního prostředí a odpadového hospodářství Srbsko dlouho patřilo k největším příjemcům české zahraniční pomoci. Převažuje v tomto segmentu stále formou rozvojové spolupráce nebo se již překlápila do komerční báze?

Srbsko se již poměrně dlouho nachází mimo akční rádius České rozvojové agentury, která projekty v minulosti

administrovala. Naše firmy, které se v minulosti etablovaly v rámci rozvojové pomoci, se nyní snaží navazovat další spolupráci již na komerčním základě přímo s místními podnikateli a jsou úspěšné.

Češi mají v Srbsku stále dobré jméno. Máme k sobě kulturně a historicky blízko, čeští investoři jsou zde bráni ve srovnání s některými západními podnikatelskými subjekty jako spolehliví partneři. Pořád se tu dobře prodávají české strojírenské výrobky a škodovka patří k nejprodávanějším autům vůbec.

Přitažlivost Srbska pro české podnikatele příznivě ovlivňuje i vstřícný vztah srbské zahraniční diaspory, která žije hlavně v Praze, Brně a na severní Moravě. V posledních letech se uskutečnily rovněž velké zahraniční investice.

Můžete upřesnit?

Karlovarská společnost Mattoni zakoupila největšího výrobce balených minerálních vod – společnost Knjaz Miloš. Skupina PPF vstoupila do společnosti Telenor Srbija, mezi jejíž dceřiné firmy patří mimo jiné i bankovní dům a telefonní operátor. Čeští developeri se podílejí na obnově filmových studií. O údržbu letadel na bělehradském

V Bělehradě žije přes 1,5 milionu lidí a vytváří se v něm víc než třetina HDP země

letišti Nikoly Tesly se stará společnost Avia Prime z holdingu Agrofert nebo společnost Czechoslovak Group kapitálově vstoupila do strojírný 14. oktobar ve městě Kruševac.

A co oblast vodního hospodářství?

V té je v Srbsku dlouhodobě přítomna inženýrská společnost Provod, která poskytuje místním samosprávám kompletní služby při výstavbě čistíček odpadních vod a kanalizací. Ekologická struktura je v zemi dlouhá léta výrazně zanedbávaná. Srbové si uvědomují, že jako kandidátská země EU musí do budoucna splnit přísné nároky na ochranu životního prostředí a nakládání s odpady. Další společností, která se již před lety v Srbsku etablovala, jsou Vodní zdroje (více také na str. 36–37, pozn. red.).

A co další tradiční obory?

Ve strojírenství bych za všechny jmenoval nejnovější investice, a to kolínského výrobce elektrokomponentů, kabelů a vodičových svazků Spel Manufacturing a výrobce plastových komponentů a stříkaných nádob pro stavebnictví a automobilový průmysl IMG Bohemia. Před pandemií se na nás obracely o pomoc s asistencí i další české firmy zejména ze stavebnictví nebo dodavatelských řetězců se záměrem přesunout do Srbska část výroby. Srbský trh také přitáhl pozornost našich firem, které se zabývají hardwarovými a softwarovými řešeními pro bezpečnostní technologie. Firmy Glomex/Mevos se podílely na modernizačním systému centrálního zásobování teplem ve městě Srbobran.

Do budoucna se velký prostor otevírá rovněž společně s technologiemi na ochranu ovzduší proti znečištění a dodavatelům zelených technologií. Srbsko totiž vytváří energii hlavně v uhelných elektrárnách, čímž znečišťuje ovzduší, a to má negativní vliv na zdraví obyvatelstva. Například na konci loňského roku se Bělehrad v tomto ukazateli zařadil dokonce před Peking a Dháku.

Pokud jde o nevyužitý exportní potenciál, neměli bychom opomenout ani sektor turismu, který dřímá ve stínu tradičních balkánských destinací, jako jsou Chorvatsko nebo Černá Hora.

Z vašich informací je patrné, že se Češi nebojí investovat ani do oborů náročných na kvalifikovanou pracovní sílu, jako je strojírenství. V jaké kondici se v tomto ohledu nachází srbský pracovní trh?

Srbsko je v regionu známé kvalitním technickým školstvím, ale v posledních letech jeho ekonomika pod tlakem nízkých mezd poměrně významně trpí odchodem kvalifikované pracovní síly zejména do střední a západní Evropy. V Srbsku se průměrný plat pohybuje pod pěti sty eury, zatímco v České republice nebo na Slovensku si srbský pracovník vydělá až na tisíc eur. Část kvalifikované pracovní síly se zatím drží kolem industriálních center především ve středním Srbsku, i když místní podniky, které dodávaly do Německa nebo kooperovaly s tureckými subjekty, pociťují výpadky v objednávkách a aktuálně se snaží získat nové zakázky a nabízejí zájemcům volnou výrobní kapacitu.

Obstojíme v ruské a čínské konkurenci?

Srbsko hodlá v rámci programu Serbia 2025 investovat čtrnáct miliard eur na podporu růstu své ekonomiky. Můžete uvést odvětví, do nichž budou investice směřovat, a kde by mohly české firmy hledat nové příležitosti?

V současné době srbská vláda masivně investuje do dopravní infrastruktury a jsou avizovány projekty na výstavbu 400 kilometrů nových dálnic. U zmíněného programu by mělo jít o výstavbu infrastruktury zhruba za devět miliard eur. Mnoho jednotlivých projektů získali ruští a čínští investoři, nicméně českým subjektům se nabízí možnost účasti v některých subdodavatelských řetězcích, v nichž mají slušnou šanci uspět.

Pět set milionů eur půjde na modernizaci energetické infrastruktury, čištění vzduchu z uhelných elektráren, které v dodavatelské energetické síti výrazně převažují, dále do zelených technologií. Zaznamenal jsem, že by se stát měl podílet na výměně teplotních kotlů, modernizaci teploten, kotelen na sídlišťích a příspěvku na zateplení fasád na panelových sídlišťích.

Z jakých zdrojů se tyto projekty financují?

Ekologické projekty jsou pokryty z předvstupních fondů EU a ze státního rozpočtu. Na projekty v dopravní infrastruktuře si Srbové vzali půjčku u Čínské exportní banky. Restrukturalizační finanční zdroje se tak Srbové zachovali

prozíravěji než třeba Černohorci, kteří Číňanům dluží částku ve výši 15% HDP, což se blíží pandemií způsobenému propadu černohorského HDP.

Trable s rozdílnou legislativou

Co zahraničním společností mířícím do země, která ještě není plnoprávným členem EU, nejvíc komplikuje život?

Rozdílnosti v legislativě. Srbsko jako kandidátská země EU má sice povinnost synchronizovat svou legislativu s evropskou, ale v poslední době se tento proces velmi zpomalil. První vstup na trh může proto pro zahraniční společnosti znamenat zvýšené náklady na právní asistenci. Doporučujeme českým firmám služby místních právních kanceláří, o nichž máme dobré reference. Ty je dokáží odstínit od rozdílů, na něž nemusí být připravené. Některé kanceláře jsou schopny pracovat i v češtině. Další překážkou se mohou ukázat některé evropské certifikáty, které Srbsko neznává. Pro podnikatelský subjekt z EU to znamená podstoupit certifikační proceduru i pro srbský trh. Náklady na ni se liší výrobek od výrobku.

Srbská republika získala status kandidáta na členství v EU již v roce 2012. Co se jí od té doby podařilo v oblasti zlepšování podnikatelského prostředí?

Srbsko využívá při lákání zahraničních investorů podobných pobídek jako v minulých třiceti letech Česká republika. Ať už se jedná o daňové prázdny, výhodnější odkup pozemků, zrychlení stavebního řízení a podobně. Například

” SRBSKO VYUŽIVÁ PŘI
LÁKÁNÍ ZAHRAJČIČNÍCH
INVESTORŮ PODOBNÝCH
POBÍDEK JAKO
V MINULÝCH TŘICETI
LETECH ČESKÁ REPUBLIKA.

do roku 2015 byly nepříjemnou záležitostí složitost a délka stavebního řízení, která se pohybovala kolem 280 dnů. Od té doby je zákonem proces minimálně deklarativně zastropován třiceti pracovními dny a celá procedura se pro investora výrazně zrychluje i tím, že vzniklo jedno kontaktní správní místo.

Stát podporuje inovace

Srbsko se netají velkými ambicemi v oblasti digitálních technologií. Vláda letos v březnu založila Institut umělé inteligence. Mohl byste nám projekt představit?

Srbská vláda se snaží vytvořit samostatnou veřejnou instituci, personálně propojenou s dosud roztržitou sítí vysokoškolských pracovišť zabývajících se problematikou umělé inteligence a s ekosystémem již existujících vědeckotechnických parků ve městech Novi Sad, Niš, Čačak a Bělehrad, jejichž zřizovatelem je rovněž srbský stát. Cílem této iniciativy, financované ze státních prostředků, je posílení výzkumu a vývoje, rozvoj počítačového programování a odborného poradenství, sledování a analýzy trendů v oblasti umělé inteligence a vytvoření prostoru pro odbornou debatu. Srbští odborníci na informační technologie by tak měli díky této iniciativě získat natolik atraktivní pracovní prostředí a podmínky, aby nemuseli vyhledávat příležitosti v zahraničí.

Nejen v Česku pandemie urychlila digitalizaci všech sfér života a posílila zájem veřejnosti o služby e-commerce. Kam se posunulo Srbsko?

Asi nejpatrnější urychlení digitalizace, která se stala otázkou spíše nutnosti než volby, proběhlo v bankovníctví a podnikatelské sféře. Omezení osobních

kontaktů s klienty a zákazníky ještě posílilo trend elektronického a mobilního bankovníctví. Průmyslové podniky zůstaly v provozu, ale za zvýšeného důrazu na dodržování hygienických podmínek, zkracování směn a zavedení režimu home office. Využívání digitálních služeb se však v Srbsku nachází na nižší úrovni než u nás. Velké rozdíly panují i v chování běžných spotřebitelů. Platba bankovními kartami v obchodní síti a zejména v pohostinství je sice běžná, ale značná část populace stále upřednostňuje platby v hotovosti.

Srbové zatím nijak zvlášť nefandí ani nákupům přes internet a výjimku představují jenom vybrané druhy sportovní elektroniky. Zákaznický potenciál e-commerce teprve čeká na svou příležitost. Provozovatelé e-shopů by tu narazili také na problémy s distribucí. Například formát Zásilkovny či jejího ekvivalentu se v Srbsku zatím neetabloval.

Žádná česká e-commerce společnost se tedy o expanzi do Srbska ještě nepokusila?

Ještě před pandemií se na mě obrátil jeden český internetový obchod se sportovní obuví. Výborný produkt pro srbský trh, jen se po něm zapráší, pochválil jsem nápad. Má to ale háček. Srbové nejsou připraveni běžně využívat služeb e-shopů. Potřebují si zboží vyzkoušet v kamenném obchodě a případně potom, jestli to bude cenově výhodnější, si ho objednat přes internet.

A co služby jako u nás Košík nebo Rohlík a další v oblasti dodávky potravin, které v Česku za pandemie velice posílily?

O samostatně působícím subjektu tohoto druhu nevím. Ekvivalent závazky na adresu v mnohem menším rozsahu, jako u nás provozuje Tesco, nabízejí tři obchodní řetězce – belgický Delhaize, německý Lidl a chorvatský Mercator. Srby charakterizuje jiný biorytmus kontaktů. Jít si na tržiště nakoupit čerstvé potraviny přímo od výrobců spojují se společenskými styky a příležitostí posedět si a popovídat se známými nad šálkem kávy či jiného nápoje. ■

S MARTINEM ŠMEJCEM HOVOŘILA VĚRA VORTELOVÁ
FOTO: ARCHIV CZECHTRADE A SHUTTERSTOCK

Jedna z přírodních krás Srbska – Uvacké jezero

INOVUJTE DESIGN VAŠICH VÝROBKŮ A ZÍSKEJTE TAK KONKURENČNÍ VÝHODU DOMA I V ZAHRANIČÍ

EXPERT NA VÁŠ EXPORT

Využijte dotaci z projektu Design pro konkurenceschopnost na zvýhodněné poradenské služby designéra dle vlastního výběru z Adresáře designérů CzechTrade <http://www.designers-database.eu>.

Neváhejte a spojte se s námi, příjem přihlášek je do 30. 6. 2021.

INDIVIDUÁLNÍ SPOLUPRÁCE S DESIGNÉREM

- Podpora na služby designérů z Adresáře designérů CzechTrade ve výši 50 % způsobilých výdajů, maximálně 50 000 Kč.
- Služby designérů zahrnují: analýzu stavu designu a konkurence, definování budoucích změn (skici), finanční analýzu nákladů na změnu designu, rozpracování zvolené varianty, vytvoření 3D modelu nebo počítačové vizualizace, autorský dozor při zavádění designu do praxe.
- Specifikaci, podmínky využití, zvýhodněné služby a způsob zasílání přihlášek naleznete na: <https://www.czechtrade.cz/sluzby/programy-eu/oppik/design>.

Projekt Design pro konkurenceschopnost využívá finanční prostředky EU.

Zuzana Sedmerová

vedoucí manažerka projektu Design pro konkurenceschopnost
zuzana.sedmerova@czechtrade.cz
M: +420 724 009 829

DESIGN
CENTRUM
CZECHTRADE

Zdeněk Formánek:

ČESKO-SRBSKÝ BYZNYS ZDÁRNĚ PŘEŽIL I HISTORICKÉ PERIPETIE

„V naší firmě koluje bonmot předsedy představenstva Tomáše Hájka, jak již v devadesátých letech jezdil za byznysem do zemí bývalé Jugoslávie a zápasil s místní mentalitou. Přestože na získávání zakázek zaměřil veškeré úsilí, vrátil se nespokojen. Po letech frustrace nakonec svůj přístup přehodnotil s tím, že si své obchodní návštěvy také společensky užije. Ke svému údivu se začal vracet se stejnou, ne-li lepší zakázkovou bilancí,“ s humorem poukazuje na to, jak důležité je pro úspěch v byznysu jen „netlačit na pilu“ a trochu akceptovat místní zvyklosti a životní rytmus zákazníků, člen dozorčí rady společnosti Vodní zdroje Zdeněk Formánek.

Zkušený manažer-vodohospodář Tomáš Hájek pro lokalitu západního Balkánu svůj tým nadchl. A tak netrvalo dlouho a jeho úsilí přineslo i první ovoce. Projekty totiž dobře zapadaly do firemní strategie, která se orientovala na oblast vrtání a čištění studní, průzkumné vrty, úpravu vody, sanace, havárie, ekologii a výzkum a vývoj progresivních technologií v péči o životní prostředí.

V dresu České republiky se jedná lépe

Při získávání zahraničních zakázek, které pokrývají nejen teritorium Balkánu, ale rovněž Moldavsko, Mongolsko, Zambii

a Zanzibar, společnost Vodní zdroje často kooperuje s Českou rozvojovou agenturou za součinnosti českých zastupitelských úřadů a kanceláří agentury CzechTrade.

„S mapováním příležitostí, navazováním kontaktů, etablováním se na trzích a vyhledáváním místních subdodavatelů nám významně pomáhají jak čeští ekonomičtí diplomaté, tak zástupci agentury CzechTrade v Bělehradě a černohorské Podgorici. Za velmi efektivní považujeme také podnikatelské mise, doprovázející naše ústavní činitele. Ověřili jsme si, že ve státech, kde v rámci rozvojové pomoci působíme, je vhodné některé procesy oficializovat.

Na partnery zapůsobí, když přicestujete spolu se státní delegací a jednání s nimi probíhají na ambasádě. V jejich očích tak dostáváte punc skutečně spolehlivého partnera. A jsou to také chvíle, kdy si člověk rád obléká dres nejen své firmy, ale i České republiky,“ oceňuje institucionální podporu státu podnikatelské sféře hydrogeolog.

Ze Srbska do dalších zemí

„Na obchodní expanzi do Srbska a postupně i některých dalších zemí bývalé Jugoslávie se naše společnost orientovala již na přelomu let 2000 a 2001. Teritorium zničené válkou nabízelo řadu

Odběr vzorků organických kalů v Pančevu

příležitostí v odvětví, na něž se specializujeme. Etablovali jsme se a časem získali reference zejména v srbském jižním Banátu, kde dodnes žije početná česká menšina,“ připomíná manažer začátky působení Vodních zdrojů v severozápadní části Srbska.

„Jezdím s kolegy do Srbska často již několik let a vnímám ho jako přátelské prostředí, kde dokážeme díky četným referencím, znalosti místní mentality a korektním vztahům s tamějšími firmami a municipalitami dělat dobrý byznys. V části české veřejnosti stále panuje poněkud zkreslená představa o Srbsku jako předsunutě enklávě Ruské federace. Podle mého názoru se Srbové prostě jen snaží obchodně koexistovat se všemi zeměmi, včetně Číny a Ruska. V současné době nejsou ukotveni v žádné geopolitické struktuře a uvědomují si, že za ně jejich zájmy nikdo jiný hájit nebude.“

Na řadu menších vodohospodářských projektů, které se uskutečnily v průběhu prvního desetiletí tohoto tisíciletí, navázala v letech 2012 až 2014 společnost také většími zakázkami. Spokojenost místních veřejných samospráv s prací českých vodařů například otevřela cestu Vodním zdrojům k významnému projektu, kterým je zavedení udržitelného systému zásobování pitnou vodou municipality Bela Crkva. Jeho cílem je rekonstruovat a revitalizovat jímací objekty prameniště Straža, obnovit technologie jeho čerpací stanice a vybudovat měřicí místa na potrubí, jímž se distribuuje voda. A v neposlední řadě vybudovat také technické kapacity pro řízení a kontrolu zásobování vodou.

Místní samosprávy totiž bojují s velkým nedostatkem financí na rekonstrukci a údržbu vodovodních sítí, s plýtváním a krádežemi vody a ztrátami v zastaralé rozvodné síti, jež se odhadují minimálně na 60%, a ve srovnání s českými poměry i s marginálními cenami vodného a stočného. Srbská vláda proto na ekologické

projekty a rozvoj národní vodohospodářské sítě, renovaci a výstavbu nových čistíček odpadních vod a sanaci vyčlenila značný objem prostředků, aby Srbsko jako kandidátská země EU vyhovělo ekologickým normám běžným v členských státech.

Nejmodernější technologie na pomoc ekologii

Vodní zdroje kromě vodohospodářských projektů v zemi uplatnily také dlouhodobé zkušenosti s likvidací ekologických zátěží v českých industriálních lokalitách. „Z velké části vlastní know-how na odstraňování ekologických škod, které jsme úspěšně využívali v České republice, kde největší množství sanací proběhlo do roku 2010, nyní aplikujeme na dekontaminaci půdního prostředí a podzemních vod v srbských podmínkách na územích postižených bombardováním,“ říká Zdeněk Formánek a zdůrazňuje náročnost procesu odstraňování průmyslových kalů, jež vyžaduje dobu minimálně pět let.

Společnost pracuje s nejmodernějšími technologiemi (např. ALLU pro stabilizaci zemin in situ, normé stěny, zařízení Buble Modular pro čištění podzemních a povrchových vod), které zákazníkům šetří čas a náklady. V současné době využívá ultrazvukovou metodu regenerací studní, jež by měla sloužit k efektivní obnově jímacích území pitné vody. S tímto inovativním systémem, podpořeným Technologickou agenturou ČR, hodlá firma vstoupit rovněž na srbský trh.

Pocovidová budoucnost jako velká neznámá

Zatímco firmy s rychloobrátkovým zbožím pocítily dopady pandemie a výkyvy ve fungování dodavatelských řetězců brzy, inženýringové společnosti s dlouhodobými projekty pro soukromou i veřejnou sféru test odolnosti teprve čeká.

„Budoucnost plánovaných zakázek zejména ve veřejném sektoru aktuálně zůstává velkou neznámou, na niž zatím nezná spolehlivou odpověď nikdo. Vzhledem k tomu, že naše společnost pracuje převážně na dlouhodobých zakázkách, nepromítly se v uplynulém roce do naší činnosti prakticky žádné tržní turbulence. Není ale vyloučeno, že se na nás pandemie podepíše plíživě v příštích

VODNÍ ZDROJE, a.s.

Společnost je nástupnickou organizací stejnojmenného národního podniku s historií sahající do poloviny dvacátého století. Od roku 2000 je jejím generálním ředitelem Ing. Tomáš Hájek. Šedesátičlenný tým hydrogeologů a dalších specialistů, včetně odborníků na vrtání studní nebo sanaci kontaminovaných lokalit, nabízí kompletní projektové, realizační i havarijní služby na území ČR a v součinnosti s Českou rozvojovou agenturou rovněž ve vybraných zahraničních destinacích západního Balkánu, Asie a Afriky. Disponuje moderními technologiemi na čištění zemin a vod a nejširším vrtným parkem v ČR. Její roční obrat se pohybuje kolem 100 milionů korun.

měsících a letech. Bude záležet na tom, jakými finančními prostředky budou města a obce v ČR i Srbsku disponovat v době po covidu. Přitom nelze vyloučit ani boom, ani dočasný útlum v zakázkách,“ uzavírá Zdeněk Formánek. ■

TEXT: VĚRA VORTELOVÁ

FOTO: ARCHIV SPOLEČNOSTI VODNÍ ZDROJE

Chemická regenerace studní ve Stražce

V Bosně a Hercegovině se prolíná rozvojová a komerční spolupráce

Bosna a Hercegovina, po Srbsku největší a nejlidnatější stát regionu západního Balkánu, prošla v 90. letech minulého století zničující válkou, která výrazně zpomalila její postsocialistickou transformaci. Po druhé světové válce byla průmyslovým centrem celé Jugoslávie, ale v 90. letech bylo mnoho závodů zničeno a některé z nich nejsou dodnes funkční. I tak má tato země s úzkým pásem území na pobřeží Jaderského moře co nabídnout. Disponuje bohatými přírodními zdroji, které mohou při jejich efektivním využití akcelarovat rozvoj ekonomiky.

Roztříštěná hospodářská politika

Bosna a Hercegovina je rozdělená na dvě entity – Federaci Bosny a Hercegoviny a Republiku srbskou, třetím administrativním útvarem je autonomní distrikt Brčko. Vysoká míra decentralizace často komplikuje řízení státu, neboť celostátní vláda má omezené kompetence. Hospodářská politika je řízena na úrovni jednotlivých entit, v některých případech dokonce až na úrovni jednotlivých kantonů (regionů Federace Bosny a Hercegoviny). V důsledku toho na území jednoho státu platí v různých oblastech odlišné daňové předpisy či investiční pobídky. Nepřehledná situace nenahrává ani zapojování zahraničních subjektů do veřejných zakázek.

Co se týče integrace do Evropské unie, Bosna a Hercegovina má aktuálně status tzv. potenciálního kandidáta, od roku 2015 je prováděna Dohoda o stabilizaci a přidružení. Vzhledem ke složité politické situaci je pro Bosnu

a Hercegovinu spolu s Kosovem perspektiva vstupu do EU ze států západního Balkánu nejvzdálenější. Stejně jako ostatní státy v přístupovém procesu má však vláda i další instituce možnost využívat finanční a jinou předvstupní asistenci. Aktuální fondy jsou určeny zejména pro výstavbu silniční infrastruktury, digitalizaci, modernizaci energetického sektoru a ochranu životního prostředí.

Kromě EU se v Bosně a Hercegovině angažují také další státy světa. Vzhledem ke specifickému rozdělení obyvatel do oblastí podle etnického původu a náboženského vyznání je šíření vlivu některých geopolitických hráčů určeno hranicemi entit. Rusko se angažuje především v menší z nich, v Republice srbské, zatímco ve Federaci Bosny a Hercegoviny, kde žije většina obyvatel muslimského vyznání, jsou patrné investice z Turecka, ale také z Malajsie a států Perského zálivu. V celé zemi potom v posledních letech sílí ekonomické vstupy z Čínské lidové republiky.

Jak udržet pracovní sílu?

Jedním z hlavních socioekonomických problémů je nízká zaměstnanost obyvatel. Podle Světové banky je Bosna a Hercegovina jedním ze států s nejvyšší mírou nezaměstnanosti mladých lidí (ve věku 15 až 24 let) na světě. V posledních pěti letech tento ukazatel sice klesl ze 63 % v roce 2015 na 34 % v roce 2019 (pro srovnání: ČR měla v této kategorii 6 % nezaměstnaných), ale jeho důsledkem je značný brain drain, což znamená, že do zahraničí odchází za prací velká část kvalifikované pracovní síly.

Jedním ze způsobů boje proti tomuto fenoménu je zakládání tzv. shared services center. Outsourcingem části svých služeb mohou zahraniční společnosti využít dostupné pracovní síly, často mladé vzdělané lidi s dobrou úrovní jazykových znalostí. Dalšími výhodami pro zahraniční firmy jsou nízké daně, dostačující digitální infrastruktura a také stabilita místní měny – konvertibilní marky, která je pevně

Pohled na historické město Mostar

vázaná na euro. Mezi služby nejčastěji nabízené touto formou patří ty ze sektoru IT (vývoj softwaru), dále klientský servis, účetnictví či logistika. Během následujících dvou let mají díky systému sdílených služeb vzniknout čtyři tisíce nových pracovních míst.

Ekonomický růst Bosny a Hercegoviny vyjádřený meziročním přírůstkem HDP dosahoval od roku 2015 do roku 2019 stabilní 3%. Tempo růstu však není dostačující k tomu, aby se projevilo na zvýšení životního standardu místních obyvatel. Zejména kvůli špatné úrovni podnikatelského prostředí a vysokému exportnímu riziku se zemi nedaří přilákat větší objem zahraničních investic. Typickým rysem bosenské ekonomiky je její významná stimulace peněžními transfery od početné bosenské diaspory, výše remitencí dosahuje dlouhodobě hodnoty kolem 10% HDP.

Průmysl se rychle zotavuje

Pandemie způsobila pokles bosenského HDP o 4,3%. Zasažena byla především výroba automobilových součástek a metalurgický průmysl. V porovnání s ostatními státy regionu se Bosna a Hercegovina řadí mezi nejméně zasažené. Během prvního čtvrtletí letošního roku se dokonce mnoho sektorů (včetně automobilového průmyslu) z důsledků pandemie zotavilo. Aktuálně nejsilnějšími jsou strojírenství, chemický průmysl a nábytkářství.

Bosenská ekonomika je do vysoké míry závislá na zahraničním obchodu. Významnou část HDP tvoří exportně orientovaná odvětví jako automobilový a dřevařský průmysl, tradiční je také vývoz zde vyrobených oděvů a obuvi. Zpracovatelský průmysl v zemi je však závislý na dodávkách materiálu ze

zahraničí. V posledních letech se také prohlubuje potravinová nesoběstačnost, která je způsobena málo efektivním zemědělstvím. Domácí spotřeba zemědělských produktů je ze 70% zabezpečena dovozem, značný potenciál je především v rozvoji živočišné výroby, která se čtyřmi pětinami podílí na celkové zemědělské produkci.

Hlavními obchodními partnery Bosny a Hercegoviny jsou státy EU (až 73% vývozu a 62% dovozu), zejména Německo, Chorvatsko a Itálie. Kromě EU dobře funguje také obchod se sousedním Srbskem, dále s Čínou a Tureckem.

Bohaté přírodní zdroje

Významným odvětvím bosenské ekonomiky je energetika a těžba. Země disponuje rozsáhlým přírodním bohatstvím, těží se hnědé a černé uhlí, železná ruda, bauxit, zinek a olovo. Uhelný sektor je zde strategickým odvětvím (odhadované zásoby dosahují 2,6 mld. tun). Odbyt uhlí je zajištěn v tepelných elektrárnách, které jsou stejně jako doly ve vlastnictví státních firem. Produkce elektřiny značně přesahuje domácí spotřebu a země je na prvním místě ve vývozu této komodity ze zemí západního Balkánu. Tepelné elektrárny tvoří 60% energetického mixu, rozvoj v posledních letech zaznamenala stavba vodních elektráren.

Infrastruktura je povětšinou zastaralá a předpokládá se její modernizace.

Nádherné vodopády na řece Trebižat

Historické centrum Sarajeva, hlavního města Bosny a Hercegoviny

Z alternativních zdrojů energie je využívána kromě vody také biomasa. Energetická strategie Bosny a Hercegoviny počítá s investicemi v hodnotě asi 5,4 mld. dolarů do roku 2035. Vláda má nyní přístup k financování v rámci unijní předvstupní pomoci IPA III a tzv. Western Balkan Investment Framework. Lesy pokrývají 60% území Bosny a Hercegoviny, těžba je však ve státem obhospodařovaných podnicích málo efektivní, i přesto dřevozpracující a nábytkářský průmysl tvoří 13% vývozu.

Spolupráce má velký potenciál

Hlavním nástrojem na podporu vzájemného obchodu a investic je meziřezortní komise vytvořená v roce 2010 na základě Dohody o hospodářské spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem zahraničního obchodu a vnějších vztahů Bosny a Hercegoviny. V roce 2020 nebylo zasedání z důvodu pandemie realizováno, v prosinci však proběhly online ekonomické konzultace, které určily rámec spolupráce na tento rok. Za financování Ministerstva průmyslu a obchodu proběhne ve spolupráci se zastupitelským úřadem ČR v Bosně a Hercegovině projekt na podporu ekonomické diplomacie zaměřený na oblast smart cities. České společnosti, které se věnují vývoji systémů na řízení hromadné dopravy

či parkování, dostanou možnost prezentovat své technologie ve třech největších městech – Sarajevu, Banja Luce a Mostaru.

Jedním z důležitých prvků angažmá ČR v Bosně a Hercegovině je rozvojová spolupráce. Kromě jiného každoročně probíhají projekty Aid for Trade, které pomocí přenosu zkušeností a poskytnutím technické asistence mají přispět k ekonomickému rozvoji. V tomto roce podpořilo MPO projekt modernizace důlního průmyslu a projekt asistence při digitalizaci státní Komory zahraničního obchodu.

Mezi tradiční sektory vzájemné spolupráce patří automobilový a těžební průmysl. České firmy se aktuálně zapojují také do projektů podporujících ochranu životního prostředí, například do stavby čističek odpadních vod a kanalizací.

Otevírá se nejen možnost participace na modernizaci starých tepelných elektráren, ale zejména příležitost pro dodávky technologií a know-how na zpracování alternativních zdrojů energie.

Výjimečnou oblastí spolupráce je dřevařský průmysl a nábytkářství. Podle statistik Komory zahraničního obchodu Bosny a Hercegoviny se během pandemie stala ČR náhradním odbytištěm tohoto bosenského vývozního artiklu, který své uplatnění nachází obvykle v jiných státech Evropy.

Vzájemný obchod se zbožím mezi ČR a Bosnou a Hercegovinou v posledních deseti letech stoupal, nicméně v roce 2020 a na začátku letošního roku byl znatelně zasažen pandemií. Důvodem je zejména vysoká hodnota obchodní výměny související s automobilovou výrobou. Struktura zahraničního obchodu by měla být v budoucnu ideálně více diverzifikovaná, aby se předešlo zranitelnosti v podobných krizových obdobích. Celkový pokles obrátu byl v meziročním srovnání 18,7% a Bosna a Hercegovina se v žebříčku našich nejvýznamnějších obchodních partnerů umístila na 62. pozici. Dlouhodobým trendem je vysoký přebytek vývozu z ČR nad dovozem z této země.

Podporu českého exportu v teritoriu zajišťuje obchodně-ekonomický úsek Velvyslanectví ČR v Sarajevu a také zahraniční kancelář CzechTrade se sídlem v Podgorici (Černá Hora). Kromě zasedání smíšené komise pro hospodářskou spolupráci poskytuje MPO také asistenci při realizaci podnikatelských misí a účasti českých firem na veletrzích v regionu. ■

TEXT: VERONIKA GROSSOVÁ

FOTO: SHUTTERSTOCK

AUTORKA: MGR. VERONIKA GROSSOVÁ, ODDĚLENÍ ZEMÍ VÝCHODNÍ EVROPY, ZÁPADNÍHO BALKÁNU A STŘEDNÍ ASIE, ODBOR ZAHRANIČNĚ EKONOMICKÝCH POLITIK I, SEKCE EU A ZAHRANIČNÍHO OBCHODU, MPO

BALKÁN NA GLOBÁLNÍ KŘIŽOVATCE: (PŮ)JDE O INFRASTRUKTURU

Mocenské soupeření o příští podobu světa nabírá na obrátkách. Bitevními poli se přitom stávají přeshraniční hospodářské vazby všeho druhu, s jejichž pomocí lze v duchu konceptu „weaponization of everything“ držet konkurenci v šachu, nebo ji přímo trestat. V posledních měsících se to opakovaně ukazovalo v případě vzácných kovů a čipů, které globálně kontroluje malá skupina producentů. Infrastruktura, jak napovídají nejen poslední signály z Washingtonu a Bruselu, je dalším bojištěm.

Od pádu Berlínské zdi nehrála (geo)politika v ekonomice tak významnou roli, řekl mi nedávno zakladatel mezinárodní politické ekonomie konzultující pro řadu globálních společností a institucí Roger Tooze. O tom, že jde o dlouhodobý trend, s nímž musí politici i business chtít počítat, čerstvě svědčí americký Endless Frontier Act, který se dočkal masivní podpory demokratů i republikánů. Cílem tohoto zákona je strukturovaná odpověď na čínskou expanzi, která je často poháněna synchronními politicko-ekonomickými ambicemi. Něco podobného bezpochyby dělá i Západ. Iniciativy, jako je projekt nové Hedvábné stezky, nicméně geopolitickému soupeření dávají nový rozměr, na který se Spojené státy i Evropská unie rozhodly odpovědět.

O tom, že se zažité pořádky – sféry globálního vlivu – mění, mě přesvědčily i nedávné dva měsíce trvající cesty po Latinské Americe. Tradiční hájemství Američanů se ve stále větší míře umně politicky i ekonomicky diverzifikuje, Čína se tak například pro Brazílii a Chile stala nejvýznamnějším obchodním partnerem a v Argentině nebo Panamě se podílí na systémově významných projektech. Podobné je to i v evropském předpokoji, na Balkáně, kde se země draka v průběhu dekády stala v některých oblastech nejvýznamnějším partnerem. Využívá k tomu, podobně jako jinde na světě, konkurenční výhodu v podobě pomoci bez podmínek, s nimiž tradičně Západem ovládané nadnárodní instituce, USA a EU v rámci přístupových rozhovorů mnohé svazují.

Peking se na Balkáně zaměřil na spolupráci s ministerstvy, státními agenturami a firmami, které kontrolují kritické nervové uzly ekonomiky, konkrétně sektor financí, energetiku a infrastrukturu. Společně s v tomto kontextu tradičně zmiňovanými přístavy se tak kupříkladu podílí na výstavbě železnic v Severní Makedonii, dálnic v Bosně a Hercegovině nebo digitální a technologické infrastruktury v Srbsku. Právě přes tuto křižovatku na cestě ze střední do jihovýchodní Evropy pak chce Peking vybudovat „konečnou“ Hedvábné stezky: vysokorychlostní železniční koridor spojující Bělehrad s Budapeští a navazující na řecký (Číňany většinou vlastněný) přístav Pireus.

Význam podobných projektů Brusel i Washington dlouho podceňovaly, teď i kvůli množícím se problémům způsobeným závislostí na zahraničních dodavatelích klíčových komponentů a poskytovatelů kritické infrastruktury obracejí. Endless Frontier Act slibuje napumpovat desítky miliard dolarů do projektů, které vylepší americkou konkurenceschopnost napříč nejvýznamnějšími sektory i světovými regiony. Součástí této (geo)ekonomické ofenzivy je pak také návrh prezidenta Bidena na nový Marshallův plán, na nějž mnohá západní centra moci slyší. Ostatně i Evropská unie začala masivně investovat do infrastruktury, a to i ve svém sousedství. Balkán by se tak měl na základě letošní dohody dočkat další injekce ve výši 1,1 miliardy dolarů.

Celosvětově dlouho zanedbávaná infrastruktura se tak dočká pokropení živou

vodou v celkové hodnotě odhadované na více než 80 bilionů dolarů. Jak to nedávno v naší debatě hezky shrnul přední globální stratég Parag Khanna, v důsledku mocenského soupeření prostě vzniká „geopolitické tržiště“, na němž se bude soupeřit o to, kdo se stane poskytovatelem určitých statků (a bude požívat výhody s tím spojené). I pro český business jde o zcela nový přírůstek do pravidel hry, jehož výhody a nástrahy by neměl ignorovat. Zejména na Balkáně a v dalších regionech, o něž se mocní (po)perou. ■

TEXT: ROMAN CHLUPATÝ

FOTO: SHUTTERSTOCK A ARCHIV AUTORA

Roman Chlupatý je partner a globální stratég poradenské společnosti Save & Capital

ZÁPADNÍ BALKÁN

V OBRAZU ANAMORFNÍCH MAP

V zemích západního Balkánu (Bosna a Hercegovina, Srbsko mimo Vojvodinu, Černá Hora, Kosovo, Severní Makedonie, Albánie, jihozápadní Slovinsko, jižní Chorvatsko) žije téměř 24 milionů obyvatel, tedy zhruba tolik, jako má Tchaj-wan nebo Kamerun. Ročně vytvoří zboží a služby ve výši takřka 160 mld. dolarů, což je přibližně tolik, co vyprodukuje například Ukrajina či Maďarsko. V přepočtu na obyvatele tak HDP regionu dosahuje 6700 dolarů. Tolik má třeba Peru nebo Bělorusko.

Západní Balkán je relativně řídko obydlen a patří k hospodářsky nejméně rozvinutým částem Evropy. Obchodní aktivity většiny zemí zůstávají daleko za svým potenciálem. Ve srovnání s Českou republikou exportují všechny země v přepočtu na obyvatele zhruba desetkrát méně zboží, přestože disponují jen velmi malým vnitřním trhem. Rapidní změnu k lepšímu by přinesl vstup do Evropské unie. Srbsko, Černá Hora, Albánie a Severní Makedonie jsou kandidátské země, Bosna a Hercegovina s Kosovem potenciálními kandidáty pro připojení k EU.

POČET OBYVATEL

POČET OBYVATEL (mil.)

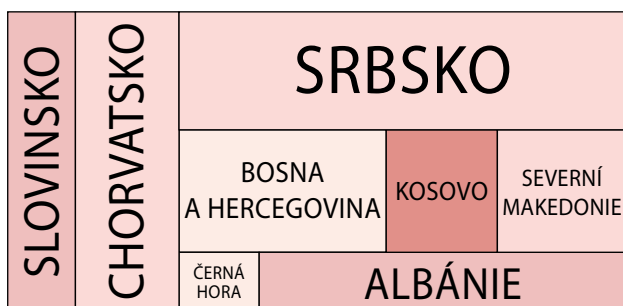
ČESKÁ REPUBLIKA	10,7
SRBSKO	6,9
CHORVATSKO	4,1
BOSNA A HERCEGOVINA	3,3
ALBÁNIE	2,8
SLOVINSKO	2,1
SEVERNÍ MAKEDONIE	2,1
KOSOVO	1,8
ČERNÁ HORA	0,6

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT

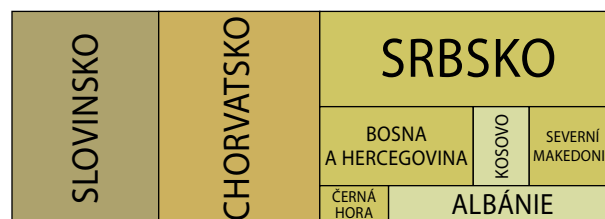
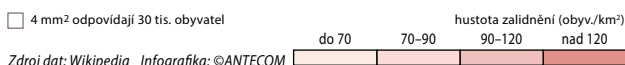

HDP (mld. USD)

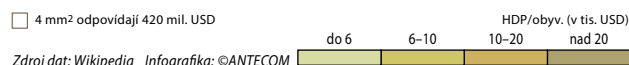
ČESKÁ REPUBLIKA	242
CHORVATSKO	63
SLOVINSKO	58
SRBSKO	52
BOSNA A HERCEGOVINA	22
ALBÁNIE	17
SEVERNÍ MAKEDONIE	13
KOSOVO	8
ČERNÁ HORA	5

LEGENDA

LEGENDA

IMPORT VÝROBKŮ Z CEMENTU, BETONU NEBO UMĚLÉHO KAMENE

Zdroj dat: Comtrade Infografika: ©ANTECOM

IMPORT (mil. USD)

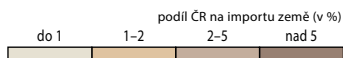
CHORVATSKO	37
SRBSKO	24
SLOVINSKO	23
ČERNÁ HORA	9
BOSNA A HERCEGOVINA	8
SEVERNÍ MAKEDONIE	5
ALBÁNIE	4

EXPORT (mil. USD)

ČR	225
----	-----

LEGENDA

4 mm² odpovídají 300 tis. USD importu (u ČR i exportu)

IMPORT ŽÁRUVZDORNÝCH CIHEL, TVÁRNIC, DLAŽDIC

Zdroj dat: Comtrade Infografika: ©ANTECOM

IMPORT (mil. USD)

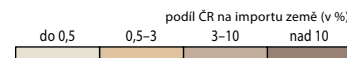
SLOVINSKO	12,4
CHORVATSKO	9,1
SEVERNÍ MAKEDONIE	9,1
SRBSKO	8,6
BOSNA A HERCEGOVINA	6,6
ALBÁNIE	1,4
ČERNÁ HORA	1,1

EXPORT (mil. USD)

ČR	63,7
----	------

LEGENDA

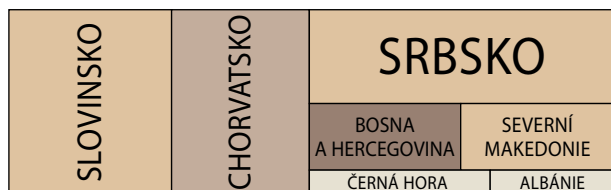
4 mm² odpovídají 100 tis. USD importu (u ČR i exportu)

IMPORT STROJŮ A PŘÍSTROJŮ K FILTROVÁNÍ NEBO ČIŠTĚNÍ VODY

Zdroj dat: Comtrade Infografika: ©ANTECOM

IMPORT (mil. USD)

SLOVINSKO	16,5
SRBSKO	15,7
CHORVATSKO	13,9
SEVERNÍ MAKEDONIE	5,6
BOSNA A HERCEGOVINA	5,5
ČERNÁ HORA	2,5
ALBÁNIE	1,7

EXPORT (mil. USD)

ČR	77,0
----	------

LEGENDA

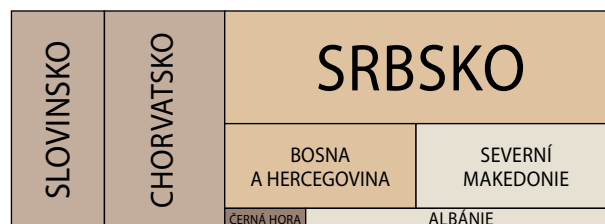
4 mm² odpovídají 125 tis. USD importu (u ČR i exportu)

IMPORT ZAVLAŽOVACÍCH ZAŘÍZENÍ

Zdroj dat: Comtrade Infografika: ©ANTECOM

IMPORT (mil. USD)

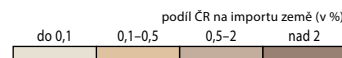
SRBSKO	5,7
CHORVATSKO	3,4
SLOVINSKO	2,7
SEVERNÍ MAKEDONIE	2,2
BOSNA A HERCEGOVINA	2,1
ALBÁNIE	0,8
ČERNÁ HORA	0,2

EXPORT (mil. USD)

ČR	16,2
----	------

LEGENDA

4 mm² odpovídají 30 tis. USD importu (u ČR i exportu)

Severní Makedonie:

Severní Makedonie je dvoumilionový vnitrozemský stát, který se od počátku své nezávislé existence potýká se spory ohledně vlastní identity. Po vleklých jednáních s Řeckem byl oficiální název země v roce 2019 změněn tak, aby bylo jasné, že jižní část regionu Makedonie se nachází na území Řecka. Od minulého roku také eskaluje konflikt o původu a jazyku obyvatel Severní Makedonie s Bulharskem, které kvůli tomu blokuje zahájení jejich přístupových rozhovorů s EU. Kromě těchto zahraničně politických sporů je však Severní Makedonie jedním z ekonomicky rozvinutějších států západního Balkánu. Tato realita vychází z politicky stabilní situace a demokratického prostředí příznivého pro hospodářský rozvoj stejně tak jako z rychle postupující integrace do euroatlantických struktur.

Status kandidátské země pro integraci do EU má Severní Makedonie již od roku 2005, aktuálně se čeká na zahájení přístupových jednání. Tento krok byl unijními ministry zahraničí podpořen již v březnu minulého roku, avšak následně Bulharsko odmítlo schválit návrh rámce vstupních rozhovorů. Česká republika v tomto kontextu vyjádřila Severní Makedonii silnou podporu. Podle každoročního reportu Evropské komise země v minulém roce uspěla v pokračování politických reforem i přes

ztížené podmínky koronavirové krize. Ekonomické reformy však tolik úspěšné nebyly. Hlavními výzvami zůstávají regulace šedé ekonomiky a reformy daňového a penzijního systému.

Republika Severní Makedonie je také prozatím posledním státem z regionu, který vstoupil do NATO. Stalo se tak v březnu minulého roku. Tento krok podněcuje restrukturalizaci a modernizaci armády, což pro české firmy otevírá příležitosti v oboru obranného

průmyslu. Od začátku tohoto roku jsou již některé větší zakázky předmětem mezivládních jednání.

Předpokládá se výrazné oživení ekonomiky

Ekonomický růst Severní Makedonie byl v posledních deseti letech pozvolný. V letech 2018 a 2019 se jednalo o roční růst HDP o 3–4 %, z velké části zásluhou navýšení minimální mzdy

Od sporů o identitu k ekonomické stabilitě

a posilováním kupní síly místních obyvatel. V důsledku koronavirové krize v roce 2020 zaznamenal HDP pokles o 5,4%. Na roky 2021 a 2022 je však již očekáván hospodářský růst ve výši 3,6 až 3,9% HDP, mělo by tedy dojít k výraznému oživení ekonomiky.

Hospodářství Severní Makedonie je rozloženo mezi průmyslovou výrobu a zemědělství. Průmyslový sektor představuje 26% HDP a zaměstnává zhruba 30% aktivní populace. Zahrnuje produkci chemických výrobků, oceli, strojního zařízení a textilu. Textilní průmysl, zejména kožedělný, je tím nejvýznamnějším. Výrobní odvětví samotné tvoří 13% HDP.

Pro hospodářský rozvoj státu mají zásadní význam ropa a zemní plyn, přičemž v tomto sektoru působí některé z největších společností v zemi. Severní Makedonie je bohatá na nerostné zdroje, jako je zinek, zlato, stříbro, měď, olovo, mangan, nikl, azbest, sádra a dřevo.

Prioritou vlády je rozvoj zemědělství ve všech formách, především z důvodu vysokého podílu praceschopného obyvatelstva v tomto odvětví (asi 16%).

Země produkuje také biopotraviny, převážně v ovocnářském a zelinářském sektoru. Ve velkém se pěstuje mimořádně kvalitní rýže, kterou země vyváží svým nejbližším sousedům. Severní Makedonie je známá též svým kvalitním tabákem. V hornatých oblastech se chovají ovce a kozy, živočišná výroba však technologiemi zaostává. Samostatnou, velmi rozvinutou a kvalitní částí zemědělské produkce je vinařství. Vzhledem k charakteru zemědělské výroby se otevírají možnosti dodávek strojů ke zvýšení efektivity produkce.

Pokud jde o mezinárodní obchod, největším obchodním partnerem jsou trvale země EU. Hlavním partnerem Severní Makedonie je Německo, které představuje trh pro téměř polovinu celkového vývozu (47%), dále Bulharsko a Řecko. Dalšími důležitými partnery jsou i sousední Srbsko a Velká Británie.

Nutnost diverzifikace obchodu

Obchod mezi ČR a Severní Makedonií zaznamenal mezi lety 2010–2019 skokový

nárůst o téměř 800%. Rok 2020 však přinesl veliký propad, a to zejména kvůli vysokému podílu automotive průmyslu na hodnotě vzájemné obchodní výměny. Meziroční pokles celkového obrátu obchodu zbožím dosáhl 23,3%. Stejně jako v případě ostatních států západního Balkánu ukazuje tato statistika na nutnost diverzifikace struktury vzájemného obchodu.

V roce 2010 podepsaly vlády České republiky a Severní Makedonie Dohodu o hospodářské a průmyslové spolupráci, na jejímž základě pravidelně zasedá smíšený výbor. Poslední zasedání se uskutečnilo ve Skopje v roce 2019, o rok později proběhly kvůli pandemii ekonomické konzultace v online formě a plenární zasedání smíšeného výboru se uskutečnil během podzimu tohoto roku v Praze. Jeho hlavním cílem je podpořit výměnu informací o obchodních a investičních příležitostech trhů obou zemí, identifikovat oblasti, jež jsou perspektivní z pohledu dalšího rozvoje, a definovat konkrétní kroky, kterými bude naplňována vize efektivní ekonomické spolupráce. Vzhledem k nepříliš uspokojivým výsledkům obchodní

Pohled na turisticky atraktivní historické město Ochrid ležící u stejnojmenného jezera

výměny v minulém roce je aktuální prioritou určení nových oborů spolupráce, které by do budoucna zajistily menší zranitelnost česko-makedonské obchodní relace v době krize.

Energetika, technologie, infrastruktura a ochrana životního prostředí

Severní Makedonie má trvale velký problém s výrobou elektrické energie. Dosavadní tradiční zdroje nestačí a více než 30% elektrické energie musí dovážet ze zahraničí, především z Ukrajiny. Země tedy uvažuje o nových energetických zdrojích s cílem zajistit energetickou soběstačnost. Aktuálně se vláda řídí Strategii energetického rozvoje na období 2020–2040, která je založena na pilířích bezpečnosti, plně integrovaného vnitřního trhu s energií, energetické účinnosti a opatření v oblasti klimatu.

Za účelem navýšení objemu vyrobené energie plánuje země vybudování fotovoltaických solárních polí, vodních elektráren a rozšíření větrného parku. S investicemi v řádech desítek milionů eur počítá jak státní energetická společnost MEPSO, tak druhý největší severomakedonský výrobce energie, firma EVN. Země západního Balkánu přijaly v minulém roce tzv. zelenou agendu, která je součástí unijního ekonomického a investičního plánu pro západní Balkán. Severní Makedonie se zaměřil na dekarbonizaci země, která by měla vést i ke zlepšení kvality ovzduší ve městech. Na začátku tohoto roku vyhlásila severomakedonská vláda komplexní plán reformy Akcia 21, jehož součástí je také plán přestavby tepelné elektrárny Negotino na elektrárnu plynovou. Tento

konkrétní projekt by mohl být pro české investory zajímavý. České firmy také mohou získat zakázky v oblasti chytrých technologií. Vláda Severní Makedonie aktuálně pracuje na strategii pro tento sektor. Začátkem letošního roku se také uskutečnila jedna z prvních velkých českých investic do severomakedonského IT sektoru.

Bohaté zkušenosti českých firem z konstrukce a modernizace železničních tratí mohou být využity také v Severní Makedonii. Místní železniční infrastruktura je ve špatném stavu a bude postupně revitalizována za pomoci prostředků EU. Kromě konstrukční části projektu je v této oblasti prostor také pro vybavení a zabezpečení obslužných stanic, pro instalaci telekomunikačních zařízení a signalizace.

Důležitým společenským tématem v zemi je nyní také ochrana životního

prostředí. České společnosti zde mohou využít zkušenosti ze sousedních zemí při stavbě čističek odpadních vod a kanalizace.

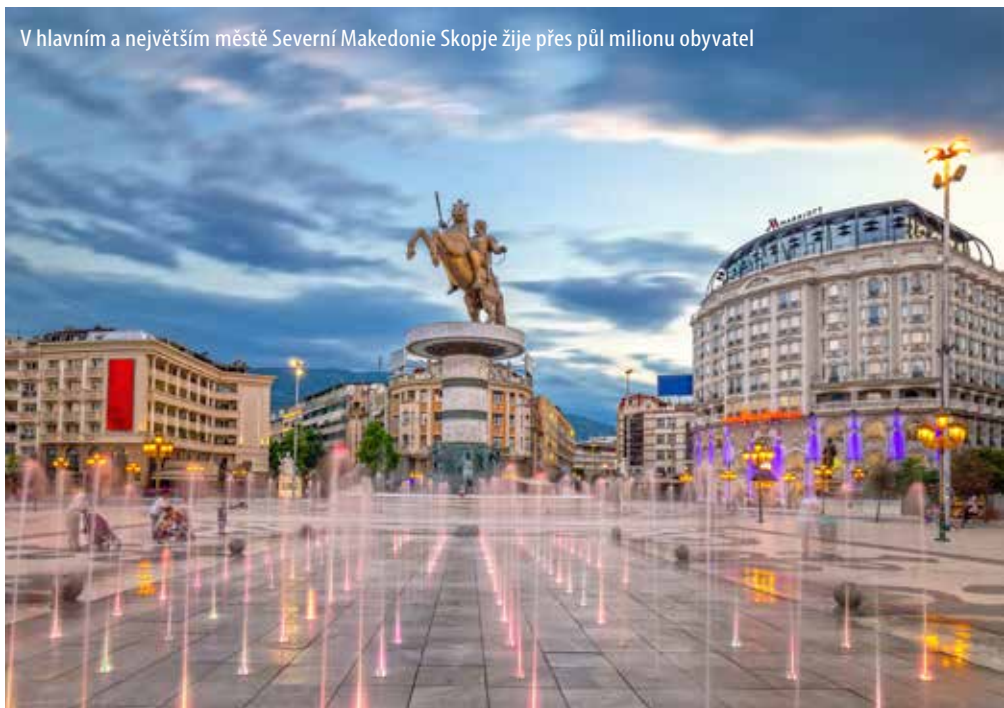
Ministerstvo průmyslu a obchodu v tomto roce podpoří incomingovou misi do ČR složenou ze zástupců makedonských měst, kteří budou mít možnost seznámit se s technologiemi českých firem v oblasti smart cities. MPO společně s českým velvyslanectvím ve Skopje aktuálně připravuje také projekt na sdílení zkušeností ohledně státní podpory exportu. ■

TEXT: VERONIKA GROSSOVÁ

FOTO: SHUTTERSTOCK

AUTORKA: MGR. VERONIKA GROSSOVÁ, ODDĚLENÍ ZEMÍ VÝCHODNÍ EVROPY, ZÁPADNÍHO BALKÁNU A STŘEDNÍ ASIE, ODBOR ZAHRANIČNĚ EKONOMICKÝCH POLITIK I, SEKCE EU A ZAHRANIČNÍHO OBCHODU

V hlavním a největším městě Severní Makedonie Skopje žije přes půl milionu obyvatel

PROMĚŇTE OSLABENÍ TRHŮ V INVESTIČNÍ PŘÍLEŽITOST

Naskytla se vám možnost nákupu existující společnosti v zahraničí?

Máte zájem rozšířit své podnikání do zahraničí?

Zakládáte právnickou osobu v zahraničí?

Česká exportní banka, a.s., podpoří váš záměr o lokalizaci svým úvěrovým produktem.

ÚVĚR NA INVESTICE V ZAHRANIČÍ

Úvěr na investice v zahraničí umožňuje bonitnímu českému investorovi nebo jeho bance získat úvěrové zdroje pro realizaci investice v zahraničí.

Hlavní výhodou je jeho variabilita, schopnost přizpůsobit se konkrétním potřebám českého investora a pokrýt široké škály investičních záměrů. Úvěr je možné využít na založení zahraniční právnické osoby, získání podílu v zahraniční společnosti nebo rozšíření podnikání zahraniční společnosti.

Maximální výše Úvěru na investice v zahraničí není limitována, odvíjí se od objemu, ekonomických parametrů investice a nezbytného podílu vlastních zdrojů investora.

„Česká exportní banka je na tuzemském exportně-bankovním trhu jedničkou ve financování exportních aktivit, které přináší skutečné a hlavně pozitivní výsledky pro českou ekonomiku. Českou exportní banku aktivně propagují a doporučují všem svým partnerům napříč strojírenským průmyslem pro schopnost individuálního řešení přímo na míru exportérovi.“

Jiří Ferenc, předseda představenstva společnosti FERMAT CZ s.r.o.

Společnost FERMAT CZ s.r.o. díky exkluzivním produktům ČEB provedla akvizice v USA a také vývoz horizontálních vyvrtávaček do Francie, Turecka, Finska či Kanady.

Pro další informace a poradenství kontaktujte:

Česká exportní banka, a.s., Vodičkova 34, 111 21 Praha 1
Telefon: +420 222 841 100, e-mail: obchod@ceb.cz

Ljirim Kazimi:

MAKEDONIE JE PODNIKATELSKY HODNĚ ZAJÍMAVÁ INVESTORY SI HÝČKÁ

S Ljirimem Kazimim, viceprezidentem Česko-makedonské obchodní a průmyslové komory, jsme se setkali poprvé na pražské Plzeňské ulici v roce 2004. Tehdy tam připravoval k otevření svou první vlastní pizzerii a jeho kamarád architekt mu slíbil poslat grafika, který udělá vše potřebné, aby „to vypadalo“. Ten grafik jsem byl já. A od té doby nás pojí pevné přátelství.

Ljirim Kazimi, viceprezident Česko-makedonské obchodní a průmyslové komory nedá na Česko dopustit

V Česku jsi od roku 1994. Ve třicátých letech minulého století se dostal do tehdejší Republiky československé z Jugoslávie můj tchán. Za vzděláním. Jeho volba destinace měla jasnou logiku. Pocházel ze slovenské

menšiny ve Vojvodině, chtěl studovat silnoproudou elektrotechniku, a tak šel cestou, kterou před ním vyšlapal Nikola Tesla, protože nejen v generaci jeho, ale i v generaci mého tchána chyběla v Jugoslávii možnost kva-

litního vzdělání v oboru. Ty jsi přišel z tehdejší jugoslávské republiky Makedonie do České republiky za prací. Většina tvých „malých krajanů“ z Makedonie i „velkých krajanů“ z bývalé Jugoslávie považovala za zemi zaslíbenou Německo. Je třeba podotknout, že jsi etnický Albánek, takže slovanská vzájemnost tvé rozhodování asi neovlivnila. Tak proč právě do Čech?

Můj známý z Chorvatska chtěl otevřít pizzerii v Praze na Žižkově a poprosil mne, zda bych mu mohl na měsíc přijet pomoci. Tak jsem jel a v Čechách se mi líbilo, líbila se mi i vstřícnost a upřímnost lidí, a proto jsem se rozhodl zůstat.

Za Osmanské říše, za krále i za Tita byla v Makedonii špatná ekonomická situace, málo se investovalo, málo se vzdělávalo. Takže hospodářská situace nového státu byla špatná a možnost pracovat v České republice mi poskytovala dobré vyhlídky do budoucnosti. Je třeba si uvědomit, že v Makedonii byla a stále je vysoká nezaměstnanost, a to v procentech, která v Česku vůbec neznáte.

Pocházíš z Piroku. O svém rodišti hovoříš jako o „vesnici“. Vzhledem k počtu obyvatel je však z našeho pohledu spíš na úrovni okresního města. Takže jak to je?

U nás nemáme kraje a okresy, výkon státní správy po její reorganizaci

Severní Makedonie se pyšní nádhernou přírodou. Největší ze tří národních parků, Mavrovo, najdete na západě mezi jezerem Mavrovo a hranicí s Albánií

přešel na vesnice a města. Opština je úřad, kde lze vyřešit veškeré záležitosti, civilní i úřední.

Hrdost na svůj původ a rodinu

Podle mého soudu pečes nejlepší pizzu v Praze a jejím širokém okolí. Je to rodinná tradice?

Není to naše rodinná tradice, pocházím ze čtyř generací učitelů a profesorů. Ale v době, kdy jsem vstupoval do praktického života, nebyla jiná možnost a příležitost než pracovat rukama a pizza byla tehdy něco nového, moderního a žádaného. A tak jsem se rozhodl provozovat pizzerii.

Na svou rodinu a předky jsem moc pyšný, protože si jí všichni v širokém okolí vážili a měli ji v úctě. Proto se celý život snažím, abych jim nedělal ostudu a špatné jméno. Když v listopadu zemřel

v Makedonii můj otec, země byla uzavřená v důsledku pandemie, byly zakázány pohřby, setkávání lidí, různá omezení, a přesto přišlo na jeho pohřeb hodně lidí, protože to byl profesor požívající nesmírné úcty. A to jsem cítil obrovskou hrdost a věděl jsem, že všechno stálo za to. Mnozí z tatínkových bývalých žáků se po jeho smrti přihlásili z různých částí světa, kde žijí, a děkovali za všechno, co je můj otec naučil, neboť to jim umožnilo vydat se do světa, obstat tam a stát se úspěšnými.

Absence investic do infrastruktury a technologií

Severní Makedonie získala nezávislost v roce 1991. Pomineme-li případ Černé Hory, která v těch přelomových časech zůstávala součástí zbytkové Jugoslávie, tak makedonský odchod byl jediný, který proběhl pokojnou cestou. Máš pro to vysvětlení?

Bylo to tak, že jugoslávské vojsko a komunistická vláda neměly o Makedonii zájem a myslely si, že ji mají jistou, tudíž není třeba bojovat. Následně přišla embarga z řecké strany a ekonomická krize, která trvala pětadvacet let, než jsme změnilí jméno na Severní Makedonie. Díky prvnímu prezidentovi, kterým byl Kiro Gligorov, se Makedonie nezúčastňovala válek a měla čas si budovat vlastní zem.

Po získání samostatnosti se Makedonie řadu let potýkala nejen s odpo-

rem Řecka vůči názvu nového státu, což bylo nakonec vyřešeno na dvě desetiletí provizoriem v krkolomném tvaru Bývalá jugoslávská republika Makedonie, ale také s nezáviděníhodnou ekonomickou situací. Jak se současná vláda vyrovnává s těmito problémy?

Ta situace byla dána absencí investic do infrastruktury i do technologií v dobách socialistické Jugoslávie. Asi nebudu daleko od pravdy, když řeknu, že jedinou významnou investiční akcí byla obnova hlavního města Skopje po ničivém zemětřesení v roce 1963. Hlavním architektem obnovy byl známý japonský architekt a urbanista Kenzo Tange, který obnovil také výbuchem zničenou Hirošimu. Tato akce však byla dílem především mezinárodní solidarity. Od roku 2001 vlády reformovaly státní správu, instituce a finanční toky tak, aby se země stala důvěryhodnou pro zahraniční partnery, jejichž investice jsou potřeba k dalšímu rozvoji.

Založit firmu jde rychle a snadno

Váš stát zjevně potřebuje množství investic do všech oblastí. Každého potenciálního investora či exportéra bude zajímat, jaké je tamní podnikatelské prostředí.

V současné době je Makedonie v podobné situaci, jako byla Česká republika v počátečních stádiích transformace, a myslím, že pro budoucí investory je vhodnou destinací. ČR je už vyspělá země, a tudíž má co nabídnout a přispět

”

ČESKÁ REPUBLIKA
MÁ CO NABÍDNOUT
A PŘÍSPĚT K TOMU, ABY
I MAKEDONIE BYLA
FINANČNĚ A EKONOMICKY
ZAJÍMAVOU.

Pizza, kterou upeče Ljirim ve své pizzerii, je prý gurmánský zážitek

k tomu, aby i Makedonie byla finančně a ekonomicky zajímavou. Založit firmu lze rychle a jednoduše, bankovní sektor je stabilní a na vládě nezávislý, k dispozici máme volnou pracovní sílu.

Magazín TRADE NEWS čtou hlavně představitelé středních a menších firem. Jak se žije majitelům těchto podniků v Severní Makedonii?

Poslední léta se jim daří a jsou více sebevědomí, ale je stále se co učit a zlepšovat. Hodně rodinných firem podniká v zemědělství nebo vyrábí prvky pro stavebnictví. Například ALU Metal od nás z Piroku, který produkuje plastová a hliníková okna, dveře a ostatní výplně otvorů ve stavebnictví, zaměstnává pouze rodinné příslušníky, používá plně automatizovanou linku a realizuje dodávky na Slovensko, do SRN, Slovinska i Turecka. Jsou to firmy, jejichž zakladatelé zpravidla pracovali v západních zemích, vydělávali dobré peníze a osvojovali si nové technologie a standardy. To všechno pak doma zúročili.

ČMOP může hodně pomoci

Jsi spoluzakladatelem a viceprezidentem Česko-makedonské obchodní a průmyslové komory (ČMOP). Kdy vznikla, co bylo bezprostředním podnětem k jejímu založení a co je schopná poskytnout zájemcům o uplatnění se na severomakedonském teritoriu?

Komoru jsme založili v roce 2008. Záměrem bylo předat do Makedonie transformační zkušenosti z Česka a pokusit se nalézt cestu pro české investory a výrobce na makedonský trh. Dlouhodobě jsme například jednali o spolupráci na výstavbě tramvajové tratě ve Skopje, o dodávkách fotovoltaických celků, spaloven odpadu a o dalších projektech, ale vždycky jsme narazili na problém – Makedonie nebyla ještě připravena.

ČMOP je schopna zařadit veškeré přímé kontakty ve vládě a s ministerstvy, které pomohou obchodní spolupráci, aby nevznikala zdoluhavá jednání a komplikace. Umíme také zprostředkovat kontakty se soukromými subjekty.

Sám jsi zmínil, že Severní Makedonie za desetiletí své samostatnosti urazila velký kus cesty. Naplňuje tě to hrdostí?

Ano. Reorganizací státní správy, včetně finančních toků, zvládla problémy vyplývající z různé etnicity regionů. Dohodou s Řeckem, která vyřešila vleklý spor o definitivní název státu, se jí otevřela cesta do NATO. Je takřkajíc v předpokojí EU, a ač není členem, významně se podílí na ochraně vnějších hranic unie. A i v úrovni „obyčejného člověčenství“ jsem hrdý. Je třeba připomenout, že Matka Tereza, anděl milosrdenství, která byla v roce 2003 Janem Pavlem II. prohlášena blahoslavenou a roku 2016 papežem Františkem svatořečena, se

narodila jako Albánka Agnesë Gonxhe Bojaxhiu ve Skopje.

Státní příslušností jsi Severomakedonec, národností Albáнец, představuješ se rád jako Pepa ze Žižkova. O Českou republiku se před tebou nesmí nikdo „otírat“, neboť jsi znám jako český vlastenec. Jak jsi k tomu češství přišel?

Makedonský Albáнец jsem stále, ale Česko mi nabídlo upřímnost, volnost a lepší životní situaci, a proto nerad slyším cokoli špatného na jeho adresu. Je to můj druhý domov. Pepa ze Žižkova – no to jsem, protože jsem prvních šest let žil a pracoval na Žižkově, dostal jsem tuto přezdívku a to už mi zůstane.

A v kolika jazycích si vlastně umíš říct o chleba?

Albánsky, makedonsky, srbsky, chorvatsky, slovinsky, turecky a bulharsky. ■

S LJIRIMEM KAZIMIM PRÁTELSKY ROZPRÁVEL MARTIN FABÍK
FOTO: DITA SLUNEČKOVÁ A SHUTTERSTOCK

Severní Makedonie

Pro starší generaci celkem nevýznamná jugoslávská svazová republika. Nevýznamná proto, že nemá moře, které by lákalo k dovolené, ani nevyráběla auta, která by mohla obohatit místní nabídku v retro časech.

Pro ty, kteří se zajímají o historii západního Balkánu, země významnější, neboť se to tu v uplynulých staletích a tisíciletích takřkajíc „pěkně mlelo“. A jestli obyvatelé nějakého evropského regionu „nevědí, či byli“, tak právo na takové myšlenky mají právě občané tohoto mladého státu.

Region bezpochyby byl a je atraktivní pro všechny, které zajímá vzácná flóra a fauna, neboť pro obojí je Severní Makedonie bohatou pokladnicí. Dnes je příležitostí také pro české investory i výrobce.

KONTAKT

Česko-makedonská obchodní a průmyslová komora
Tel.: +420 602 603 601
E-mail: macedonia.cz@gmail.com

ČEB ZPŘÍSTUPNÍ ČESKÝM FIRMÁM PROJEKTY SVĚTOVÉ BANKY

PRODUKTY A SLUŽBY IFC/SVĚTOVÉ BANKY

Světová banka (WB) má v Česku nového partnera. Informace o tendrech, obchodních příležitostech, ale i kontakty, financování a další pomoc nově při projektech organizovaných Světovou bankou zajistí tuzemským firmám Česká exportní banka (ČEB). Ta se v Česku stala kontaktním místem (tzv. Private Sector Liaison Officer) pro Světovou banku a především její odnož International Finance Corporation zaměřenou na financování soukromého sektoru méně rozvinutých trhů.

„Naším cílem je usnadnit kontakt českých firem se skupinou Světové banky, zprostředkovávat jim příležitosti v zahraničí, informovat o tendrech, pořádat obchodní mise a naopak také zastupovat pozice českého soukromého sektoru vůči této významné mezinárodní finanční instituci,“ vysvětluje předseda představenstva ČEB Jaroslav Výborný. Dodává také, že tyto služby jsou otevřeny všem českým firmám, nejen exportérům-klientům banky.

Podobně fungují kontaktní místa Světové banky v ostatních státech. Nyní má 155 prostředníků v téměř stovce zemí. „Spolupráce s mezinárodními finančními institucemi představuje obzvláště v dnešní době cenný nástroj podpory soukromého sektoru,“ říká Lenka Dupáková, náměstkyně ministryně financí. „Jsem velice ráda, že se ČEB po konzultacích s Ministerstvem financí rozhodla plnit roli Private Sector Liaison Officer v Česku. Expertiza a zkušenosti ČEB s podporou českého exportu by měly výrazně pomoci našim podnikům naplno využít potenciál spolupráce se Skupinou Světové banky, zejména pak s Mezinárodní finanční korporací, jejímž prostřednictvím mohou české firmy proniknout na nové perspektivní trhy s volnou kapacitou.“

STOVKY PROJEKTŮ ROČNĚ

„Světová banka každoročně organizačně zajišťuje stovky projektů především z oblasti zdravotnictví, dopravní a energetické infrastruktury. Často jsou na méně exponovaných trzích, např. v Africe, Jižní Americe, Asii a dalších regionech,“ říká Pavla Knotková z washingtonské centrály WB.

Světová banka prostřednictvím International Finance Corporation investuje celosvětově každý rok zhruba 20 miliard eur v 500 projektech.

Kontaktní adresa: pslo@ceb.cz

Objektivem

Lovćen, pro Černohorce posvátné pohoří

ROZDĚLENÉ, ALE STÁLE SPOJENÉ

Letos v červnu uplyne patnáct let ode dne, kdy z mapy zmizelo soustátí Srbsko a Černá Hora, poté co si Černohorci v referendu odhlasovali nezávislost na Srbsku. Mohlo by se zdát, že u takto čerstvě rozdělených národů budou snahy o co největší odlišení: ať už jde o národní identitu Černohorců versus Srbů, zdůrazňování rozdílů mezi srbštinou a černohorštinou, kulturních specifik apod.

A skutečně: etnická příslušnost byla při referendu v roce 2006 jedním z hlavních faktorů. Ty černohorské okresy, kde většinu obyvatel tvoří Srbové, hlasovaly drtivě pro setrvání v unii se Srbskem, zatímco například v Cetinji, historickém hlavním městě Černé Hory, hlasovalo

86% obyvatel pro odtržení. Podle sčítání lidu z roku 2011 se asi polovina obyvatel Černé Hory identifikuje jako Černohorci, 30% uvádí srbskou národnost, 9% bosenskou a 5% albánskou.

Přesto si troufám říct, že běžný návštěvník nepozná, že přešel z Černé Hory do Srbska či naopak. Dopravní značení a štíty obchodů jsou nadále v cyrilici, lidé používají též jazyk a většina kostelů je pravoslavných. Čevapi, burek nebo sarma chutnají (skoro) všude stejně, takže velmi dobře, a hudba ze všudypřítomných reproduktorů (včetně bluetoothových ve veřejné dopravě) zní taky velmi podobně a velmi hlasitě. A lidé jsou stále stejně pohostinní.

Když pomíneme náboženské rozdíly v rámci obou zemí, tedy skupiny obyvatel s muslimským a římskokatolickým vyznáním (byť daleko méně početné než v Bosně a Hercegovině), nejvýznamnější odlišnost, která je patrná na první pohled, leží na ose pobřeží a příbřežní oblasti versus vnitrozemí a horské oblasti. Tato dělicí čára ve stylu i kvalitě života platí i pro jiné státy západního Balkánu, od Chorvatska po Albánii.

V rámci Černé Hory směrem do vnitrozemí navíc ubývá latinky a přibývá

cyrilice, až latinka zmizí úplně, a turista je tak postupně připravován na stále obtížnější orientační výzvy. Život bez moře a na něj navázaného turismu je samozřejmě tvrdší, a často se u obyvatel vnitrozemských oblastí můžeme setkat s velmi přezíravým až pohrdavým postojem k přímořským krajanům. Jejich živobytí považují za velmi lacině získané a vlastně nezasloužené. Někdo by to skoro mohl považovat za závist.

Život v hlubokém vnitrozemí, v nějaké podhorské vesnici na západním Balkáně asi nebude jednoduchý – o tom svědčí mimo jiné až zarážející množství vraků aut ve stržích u silnic, ale i pokračující migrace mladých do velkých měst regionu nebo rovnou do zemí EU.

Státy západního Balkánu i proto hledí do budoucna s perspektivou připojení k EU, a je tak docela dobře možné, že i Srbové a Černohorci, národy navzájem blízké jako málokteré jiné, budou znovu členy jednoho celku, byť mnohem většího než svého času Titova Jugoslávie. Zároveň se však dá očekávat, že čím bude perspektiva vstupu do EU vzdálenější, tím hlasitěji se bude uvažovat o návratu k unii Srbska a Černé Hory. ■

Na srbském venkově

TEXT A FOTO: DANIEL LIBERTIN

Sveti Stefan, černohorský ostrov s luxusním hotelovým komplexem

V srbském národním parku Kopaonik

Řezání hadic a profilů na sekacím stroji

Potřebujete nařezat vlastní materiály v metráži na požadovanou délku?
Využijte naši strojní technologii pro sekání hadic a profilů.

Sekáme tyto materiály:

- pryže
- silikony
- plasty

Kontaktujte nás na zákaznické lince
518 399 588 nebo navštivte
některou z našich poboček!

Nařezeme zakázkové
i sériové množství.

1. MÍSTO
**VODAFONE
FIRMA ROKU 2019**
JIHOMORAVSKÉHO KRAJE

„Poctivost, systém, řád a neustálý vývoj jsou naše základní hodnoty.
Díky nim se snažíme měnit svět i sebe k lepšímu.“ Jan Sedláček – zakladatel firmy

GUMEX

www.gumex.cz
pružné partnerství

Zhruba půlmilionové albánské hlavní město Tirana

ALBÁNIE: PŘITAHUJE TURISTY I PODNIKATELE

Albánie je jedinou zemí z regionu západního Balkánu, která nebyla součástí Jugoslávie. I přesto, že byla od 60. do 90. let 20. století komunistickým režimem silně izolována od ostatního světa, československé produkty tvořily po celou dobu významný podíl importu této země. Na albánských železničních tratích dodnes jezdí několik lokomotiv závodu ČKD. Po velikém propadu obchodní výměny během revolučních 90. let se vzájemné ekonomické vztahy začaly nově budovat na začátku nového tisíciletí.

Trh s 2,8 milionu obyvatel je i nadále charakteristický slabou kupní silou a horším dálničním propojením s ČR. Na druhou stranu má albánská ekonomika velký potenciál růstu, zejména díky stabilnímu geopolitickému prostředí, zaručovanému také členstvím v NATO, více než dvacetiletému členství ve WTO a poměrně rychlému postupu v asociačních procesech s EU. Dohoda o stabilizaci a asociaci podepsaná s EU v roce 2009 usnadňuje Albánii přístup na jednotný evropský trh, a proto jsou, tak jako v případě ostatních zemí regionu, státy EU pro Albánii nejvýznamnějšími obchodními partnery. Téměř polovina objemu celkového vývozu ze země směřuje do Itálie, která je albánským tradičním partnerem. Albánie je kandidátskou zemí EU od roku 2014 a v minulém roce, spolu se Severní Makedonií, dostala zelenou k zahájení přístupových jednání.

Ekonomika země je tradičně založena na zemědělství, které i nadále

zaměstnává největší počet pracujících. Druhý nejdůležitější je sektor služeb. Albánie disponuje ještě nevyužitým potenciálem v oblasti turismu. Ačkoliv silniční infrastruktura na pobřeží i hotely a další obslužná sféra se rychle rozvíjejí, pro masovou zahraniční turistiku tvoří překážku špatná dostupnost země. To se má ale změnit s plánovanou výstavbou mezinárodního letiště v přístavním městě Vlorë, které bude dále napojeno na silniční, železniční i námořní síť.

Projekt letiště není jediným nákladným plánem albánské vlády. Jen v posledních několika měsících bylo vypísáno mnoho tendrů, jichž se mohou účastnit také české firmy. Jedná se například o zakázku na vybudování větrného parku, stavbu solárních elektráren, výstavbu nejdelšího silničního tunelu na Balkáně nebo modernizaci železnic. Zajímavou příležitostí je také zavádění inteligentního systému pro meziměstskou silniční dopravu.

Vhodnou základnu pro rozvoj naší obchodní a investiční spolupráce s Albánií představuje Smíšená pracovní skupina zřízená na základě Dohody o spolupráci mezi Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR a Ministerstvem hospodářství, obchodu a energetiky Albánské republiky z roku 2010. Poslední zasedání této komise se uskutečnilo na začátku minulého roku v Praze. I další setkání v Tiraně bude sloužit k vytipování perspektivních oblastí pro spolupráci a výměně informací o připravovaných projektech, které mohou posílit vzájemné ekonomické vazby. Čeští exportéři se v Albánii mohou obrátit na obchodně-ekonomický úsek Velvyslanectví v Tiraně a kancelář Czech Trade v Podgorici (v sousední Černé Hoře). ■

TEXT: VERONIKA GROSSOVÁ
FOTO: SHUTTERSTOCK

ČERNÁ HORA: PŘÍRODNÍ SKVOST, KDE SE DOMLUVÍTE I ČESKY

Černá Hora je stát s pouhými 630 tisíci obyvateli, který je vyhledávanou turistickou destinací nejen pro krásná přímořská letoviska, ale také díky národním parkům s vysokými horami a průzračnými jezery. V minulém roce se tam konaly zlomové parlamentní volby, které odstavily od moci garnituru vládnoucí od vyhlášení samostatnosti země na Srbsku v roce 2006. Ačkoliv na pozici prezidenta i nadále zůstává Milo Djukanović, který je personou ovládající dění v této malé zemi od 90. let, kormidla se nyní ujaly nové politické subjekty. Pro ekonomický rozvoj Černé Hory je podstatné, že i tato nová vláda má v úmyslu pokračovat v co nejrychlejším integračním procesu do EU.

Černá Hora získala status kandidátské země již v roce 2010, a co se týče úspěšnosti vyjednávání o vstupu do EU, dlouhou dobu je ve vedení všech zemí ucházejících se o přidružení. Klíčovými reformami, které politická reprezentace musí aktivně podpořit, jsou posílení vlády práva a transparentnosti státní správy, boj proti korupci nebo zlepšení podnikatelského prostředí a konkurenceschopnosti.

Nejvýznamnějšími obchodními partnery jsou pro Černou Horu státy EU a její regionální sousedé. Co se týče zahraničního obchodu, země čelí velké nerovnováze obchodní výměny – dovoz výrazně převyšuje vývoz. Jako hlavní řešení jsou vnímány nové přímé zahraniční investice.

Ekonomika Černé Hory je z hlavní části tvořena službami. Turismus, který představuje značnou část obživy místních obyvatel, byl silně zasažen koronavirovou krizí. Meziroční pokles HDP v roce 2020 činil 15,2%, tedy nejvíce ze všech států západního Balkánu. Naději na zotavení představuje letošní turistická sezona. Propad zájmu turistů prohloubil již dříve vysokou úroveň nezaměstnanosti.

Také vzájemný obchod mezi ČR a Černou Horou byl znatelně postižen loňskou krizí, objem vývozu z ČR klesl o 55,7%. Tato náchylnost k propadu v době krize by měla být do budoucna řešena větší diverzifikací struktury obchodu. Co se týče

Pohled na hlavní město Černé Hory – Podgoricu

aktivit českých firem přímo v regionu, zásadní jsou projekty stavby a modernizace železniční infrastruktury.

Dlouhodobým nástrojem na podporu vzájemného obchodu mezi ČR a Černou Horou je Dohoda o hospodářské spolupráci podepsaná oběma vládami v roce 2011. Zasedání smíšené komise

a ekonomické konzultace pořádané na základě této dohody napomáhají prioritizaci sektorů pro spolupráci, efektivnímu předávání informací o připravovaných veřejných zakázkách a plánovaných investicích vlád. Podporu exportu v teritoriu poskytuje ekonomický úsek Velvyslanectví ČR a také zahraniční kancelář CzechTrade v Podgorici. ■

KOSOVO: NEJMLADŠÍ EVROPSKÁ ZEMĚ MÁ VELKÉ PLÁNY

Kosovo je stát s přibližně 1,8 milionu obyvatel, který od vyhlášení nezávislosti na Srbsku v roce 2008 bojuje o uznání existence v mezinárodním prostředí. Normalizace vztahů se Srbskem je jednou z hlavních podmínek pro jeho integraci do EU, která by mu mohla přinést velký rozkvět. Kosovo je z regionu západního Balkánu nejchudší, HDP na obyvatele dosahuje hodnoty 4 tisíc dolarů, tedy přibližně pouhé šestiny hodnoty tohoto ukazatele v ČR. Ekonomika však dlouhodobě pozvolna roste, a to dokonce rychleji, než se předpokládalo.

Pohled na historickou část města Prizren

Stejně jako pro Bosnu a Hercegovinu jsou i pro kosovskou ekonomiku typické příjmy v podobě zahraničních transferů od diaspory, které ročně dosahují přibližně 14% HDP. České produkty mají na kosovském trhu dobré jméno a i díky nedávno podepsané Dohodě o hospodářské spolupráci se našim podnikatelům otevírají dveře k uplatnění v mnoha odvětvích.

Budoucí vývoj hospodářství Kosova bude záležet na tom, zda se podaří urychlit využití poměrně značného nerostného bohatství a provést nezbytné strukturální změny, včetně zlepšení podmínek pro investory a snížení korupce. Mezinárodní měnový fond ve střednědobém horizontu předpokládá, že se zemi podaří udržet ekonomický růst na úrovni cca 4% HDP, přilákat zahraniční investice a podpořit růst vývozu. Stabilitu přináší využívání eura jako národní měny, což je klíčovým důvodem pro nízkou inflaci.

Zahraníční obchod Kosova je výrazně deficitní, vývoz v posledních letech pokrývá pouze cca 10% hodnoty dovozu. Největším obchodním partnerem jsou země EU a sousedé z regionu sdružení ve Středoevropské zóně volného obchodu (CEFTA).

Česká republika má v současnosti podepsány mezivládní či mezirezortní dohody o hospodářské spolupráci se všemi zeměmi regionu západního Balkánu. Dohoda s Kosovem byla podepsána jako poslední z nich, v roce 2019. Přípravy prvního plenárního zasedání smíšené komise byly zdrženy pandemií, nicméně při nejbližší možné příležitosti bude uspořádáno. Stane se tak platformou pro efektivní výměnu informací o připravovaných tendrech a debatu o oborových prioritách ekonomické spolupráce České republiky a Kosova.

České společnosti jsou v Kosovu aktivní v oblastech, jako je výroba a distribuce

energie nebo konstrukce železnic. Málo vhodných zdrojů pitné vody a její nedostatečná kvalita, včetně špatného stavu rozvodů, vytváří příležitosti k uplatnění moderních technologií v oblasti odpadového hospodářství. Některé české firmy se již podílejí na stavbě čistíček vod s ekologickým provozem za minimální náklady. Kosovská vláda chystá výrazně navýšit subvence do zemědělství a potravinářství. Bude se jednat zejména o podporu zpracování zemědělské produkce a zavádění moderních potravinářských technologií (např. balicí linky).

Vzhledem k potřebě modernizovat sektor surovinové politiky a těžby, se otevírají možnosti pro dodávky efektivních těžebních technologií, sanace dolů atd. Projekt na podporu ekonomické diplomacie, financovaný Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, v letošním roce podpoří prezentaci českých těžebních společností přímo v Kosovu.

Ve vztahu k zemi hrají důležitou roli také projekty zahraniční rozvojové spolupráce ČR, které podporují realizaci pilotních projektů českých firem. Ty na sebe poté často úspěšně vážou obchodní příležitosti. Podporu českým exportérům v teritoriu zajišťuje obchodně-ekonomický úsek Velvyslanectví ČR v Prištině. ■

DVOUSTRANU ZPRACOVALA: VERONIKA GROSSOVÁ

FOTO: SHUTTERSTOCK

AUTORKA: MGR. VERONIKA GROSSOVÁ, ODDĚLENÍ ZEMÍ VÝCHODNÍ EVROPY, ZÁPADNÍHO BALKÁNU A STŘEDNÍ ASIE, ODBOR ZAHRANIČNĚ EKONOMICKÝCH POLITIK I, SEKCE EU A ZAHRANIČNÍHO OBCHODU, MPO

JAN ANTONÍN BAŤA O EXPORTU

Kdo chce dělat export, musí chtít pochopit, že je třeba, aby opravdu a s veškerým svým úsilím chtěl dělat export. Bez tohoto odhodlání je škoda o něco se pokoušet. Export je velice těžká věc, vyžadující porozumění.

Jan Antonín Baťa (1898 Uherské Hradiště – 1965 Batatuba, Brazílie) byl československý a brazilský podnikatel. Po smrti bratra Tomáše v roce 1932 se stal v souladu s jeho závětí jediným majitelem akciové společnosti Baťa, která tehdy podnikala už v 56 zemích světa a zaměstnávala 31 tisíc pracovníků. Podílel se na velkém rozkvětu firmy. V roce 1939, kdy odešel do exilu, měla další pobočky v 35 zemích a zaměstnávala už 65 tisíc spolupracovníků po celém světě

Zdroj: Wikipedie

Mnoho lidí považuje export za pěknou příležitost využití okamžitě příznivou situaci po devalvaci, poklesu cen a podobně. – To jsou největší škůdci těch, kdo usilují o skutečný export. – Ti blázní zahraniční zákazníky, kazí ceny a sami téměř nikdy obchod neudělají a ani na něm nemají zájem. Začasté při tom ztratí peníze.

Jsou podobní té slečince, která, jsouc tážána ve společnosti, umí-li hrát na housle, prohlásila, že sice neumí, ale že by to zkusila.

Exportovat znamená nejen umět důkladně prodávat, ale učit se každý den znovu a znovu. A nebát se vystrčit hlavu z domova. A posadit se třeba v jednom místě a kultivovat obchod odtud, až se vypracuje v trvalé spojení.

Není potřeba, aby všichni exportovali do všech zemí. – Je možno, aby se menší podniky specialisovaly na státy, jejichž řeč ovládají, nebo kam mají privátní nebo příbuzenské spojení, nebo vůbec pro zemi, kde vidí pro sebe nejvíce vyhlídek.

Ale když se jednou rozhodnou pro export do některé země, je důležité při tom vydržet a exportovat, i navzdory překážkám, jež se konec konců vždycky dají nějak překonat. Je to podobné jako s těmi houslemi. – Nelze vzít housle

”

EXPORT JE ÚTLÁ
KVĚTINKA, KTEROU JE
NUTNO OŠETŘOVAT A O NI
PEČOVAT.

do rukou a chtít pořádat koncerty. – K tomu je třeba usilovného a stálého cvičení po mnoho let.

Pro náš stát není jiné cesty. My nemáme možnost vynutit přístup našemu zboží cestou mocenskou. – Jenom rozumem a vůlí sloužiti, dobře, spolehlivě, vážit si odběratelů jako spojenců a pamatovati na všechno, co podporuje jejich přátelství. ■

Úryvek z knihy J. A. Bati *Za obchodem kolem světa*, kterou vydalo Nakladatelství Marek Belza v roce 2003.

Knihu lze objednat zde:
www.n-mb.cz

Co podrželo naši ekonomiku v době pandemie? Exportéři a spotřeba

Klesající hodnoty pozitivních případů a hospitalizovaných v souvislosti s covidem-19 ruku v ruce s rostoucí mírou proočkování a postupným rozvolňováním ve společnosti přinášejí optimismus do našich životů. Ekonomika se začíná pomalu otevírat a zdá se, že rány způsobené více než rok trvající krizí se zhojí docela rychle.

Odrážíme se ode dna, které našťestí není tak hluboké

Vlastní bankovní či vládní moratoria a řada podpůrných státních programů pomohly překlenout ta nejhorší období, i když míra dopadu i pomoci je z hlediska oborů značně diferencována. Z pohledu Komerční banky vidíme, že se žádné zásadní drama ve smyslu rostoucí míry nesplácených úvěrů neděje, což je velmi dobrá zpráva. A navíc naše banka vyřizuje stovky dalších žádostí s cílem najít pro klienta to nejefektivnější řešení.

Podle naší makroekonomické prognózy očekáváme v letošním roce růst HDP na 3,4%, zejména z důvodu předpokládaného oživení ekonomiky v druhé polovině roku. I přes nejhlubší loňský hospodářský pokles v novodobé historii České republiky, který činil 5,6%, není našťestí dno, od kterého se odrážíme, tak hluboké. A to zejména díky aktivitě exportérů a alespoň částečné spotřebě českých domácností a firem.

Silná expanze ekonomiky za dveřmi?

Věřím, že z ekonomického pohledu je nejhorší rok za námi. Odložená domácí spotřeba z předchozího období v důsledku nemožnosti „utrácet“ v zavřených obchodech a provozovnách bude jedním z prvních stimulů pro oživení ekonomiky. Přípravenost utrácet vidíme mimo jiné v nevídaném vzestupu úspor

domácností. Dalším impulzem pak budou realizace pozastavených firemních investic.

Naše banka je připravena tomuto trendu dál aktivně napomocet. Dalším stimulem je například zahájení příjmu žádostí v programu COVID Invest v rámci KB. Tedy poskytování investičních úvěrů s podporou ČMZRB do výše až 90 milionů korun, které jsou určeny právě na financování dlouhodobého hmotného nebo nehmotného majetku. Tímto krokem navazujeme na naši aktivní roli v poskytování covidových programů na podporu české ekonomiky. Dosud jsme v jejich rámci uzavřeli více než 3100 úvěrových smluv v celkové hodnotě přesahující 21 miliard korun.

Je zřejmé, že riziko spojené s dalším vývojem pandemie jen tak nevyminí a vývoj naší ekonomiky může být proměnlivý. Na základě čísel, která máme jako banka k dispozici, si však dovoluji být optimistický. S velkou pravděpodobností dostane česká ekonomika v příštím období obrovskou injekci ze strany poptávky českých domácností i firem. A její vývoj v roce 2022 by měl být dynamický. ■

David Formánek je členem představenstva Komerční banky zodpovědným za korporátní a investiční bankovnictví

TEXT: DAVID FORMÁNEK

FOTO: SHUTTERSTOCK A ARCHIV KB

Pokládka trub a šachet

Jiří Stix:

SÁZKA NA PESTROST VÝROBNÍHO PORTFOLIA SE NÁM VYPLATILA

„Před rokem jsem si nedovedl představit, jak se naše společnost dokáže vyrovnat s tolika proměnnými, které nemůže předem ovlivnit. Dnes snad už mohu říct, že se nás covid díky kázni a nasazení pracovníků nijak zásadně nedotkl, což je patrné i na našich hospodářských výsledcích. Loni jsme sice v porovnání s rokem 2019 poklesli v tržbách, ale hospodářský výsledek vzrostl,“ vzpomíná na turbulentní rok plný nenadálých překvapení obchodní ředitel Prefy Brno Jiří Stix.

Bouřlivé jaro 2020 jsme ustáli na výbornou

„Začátek loňského roku z pohledu nasmlouvaných zakázek vypadal poměrně dobře, dokončovali jsme spoustu akcí z předchozího období a i výhled na zbytek roku nebyl vůbec špatný. Pak se ale začaly objevovat první pozitivní případy a spousta projektů byla pozastavena nebo úplně zrušena. Stavební

firmy zejména z oblasti pozemních komunikací odložily odběry výrobků na neurčito a ve skladech se začal hromadit objemný sortiment. Když se rozhodly v odběru pokračovat, zase chtěly všechno ráz na ráz,“ popisuje nelehkou situaci obchodní ředitel Prefy Brno. Jenomže to ani u zavedené firmy nejde lusknutím prstu. Prefa Brno poskytuje komplexní služby: projekční práce, statické výpočty, montáže staveb, dopravu

a jednotlivé fáze výrobního procesu se nedají s ohledem na kvalitu moc urychlit.

„Hned na jaře 2020 jsme zavedli na ředitelství a ve všech výrobních závodech řadu opatření, abychom zamezili případnému šíření koronaviru. Přes veškerou snahu jsme museli letos na jaře úplně uzavřít na 14 dnů náš největší výrobní závod Kuřim. V Kuřimi jsme také

začali s testováním ještě před vládním nařízením a testy v Kuřimi nám odhalily téměř 30% pozitivních případů. Mnoho negativně testovaných nastoupilo do nařízené karantény a určité pozice nebylo kým nahradit. Na jaře, kdy se rozbíhá sezona, máte nasmlouvané zakázky, rozplánovanou výrobu, montáže a dopravu, je to velmi nepříjemné. V určitých případech se podařilo vyjednat posun termínů, ale byly i zakázky, které jsme museli úplně zrušit.

Je až neuvěřitelné, že se nám po čtrnácti dnech uzávěry díky prodlouženým směnám a práci o sobotách podařilo rozjet fabriku na 110 procent a skluz v zásadě eliminovat. V důsledku letošní poměrně dlouhé zimy a vlhkého jara, kdy se posunuly zakázky a následně i jejich fakturace, nás sice trochu bolí cash flow, ale díky finanční rezervě z minulých let, dohodě s bankami a slibnému výhledu zakázek na letošní rok se jeví naše finanční situace optimisticky," dodává.

„Naší obrovskou výhodou je širší vyráběného sortimentu. V současné chvíli jsme schopni svým zákazníkům vyprojektovat, vyrobit, dodat a namontovat prakticky jakýkoliv betonový výrobek či ucelenou stavbu. Díky tomu je náš záběr obrovský stejně jako portfolio našich klientů.“

Své výrobky Prefa Brno dodává soukromým investorům, obchodním firmám, hobbymarketům, stavebninám a stavebním firmám. Do toho provozuje vlastní sklady stavebnin a má i svůj vlastní e-shop. „Díky kvalitě výrobků a nabízených služeb jsme schváleným dodavatelem pro stavby Ředitelství silnic a dálnic (ŘSD), Správy železnic (SŽ), Pražských vodovodů a kanalizací (PVK), Brněnských vodáren a kanalizací a mnoha dalších. Naši technologové kromě dohledu na kvalitu výrobků denně sledují nové vyhlášky a požadavky těchto institucí. Zvýšené nároky na dodávané výrobky těmto organizacím mají své opodstatnění.“

Od dálnic k jaderné energetice

„Třeba hlavní město Praha funguje z hlediska nároků trochu jako stát ve státě," usmívá se Jiří Stix a s pochopením dodává: „Nechci, aby má slova vyzněla tak, že výrobky pro jiné odběratele šidíme na kvalitě. To rozhodně ne. Ale pražské

Pravouhelné nádrže – výstavba retenčního systému

Čtyři pilíře Prefy Brno

V roce 2003, kdy byla finanční krize a recese ve stavebnictví ještě v nedohlednu, uskutecnila Prefa Brno změny v organizační struktuře a rozdělením výrobního programu do čtyř produktových skupin položila základy budoucí výrobní specializace. V průběhu let své provozy modernizovala a vybavila novou technikou.

1 Nejsilnější skupinu z hlediska obratu i širší sortimentu tvoří nabídka výrobků pro pozemní stavitelství, produkovaných závodem v Kuřimi. V ní dominují předpjaté stropní panely Spiroll, sloupy, průvlaky, tyčové a stěnové dílce pro montované konstrukce pozemních staveb a různé doplňky, jako jsou schodiště. Jedná se o velmi žádané velkorozměrové prefabrikáty vyráběné na míru, které stavebníkům umožňují optimalizovat náklady při požadovaných užitečných vlastnostech.

2 Druhou skupinu – kompletní kanalizační program – zajišťuje závod ve Strážnici. Představují ji trouby, včetně trub většího průměru s odolnými materiály, jako je třeba čedičová výstelka, z nichž lze sestavit kompletní kanalizační stoku, dále šachty, spadiště, vpusti apod. Závod pokrývá zájemce po celé České republice a na Slovensku, kde však loni poptávka poklesla.

3 Hodonínský závod se zaměřuje na třetí výrobní skupinu – nádrže a trafostanice. V nádržích a prostorových prefabrikátech je Prefa Brno jedničkou na českém trhu a svými unikátními technickými řešeními udává směr. Podle obchodního ředitele stále přetrvává ve veřejném prostoru silné téma nedostatku a čistoty vody. Města, obce, Ředitelství silnic a dálnic i Správa železnic u Prefy Brno ve velké míře poptávají sortiment na rekonstrukci kanalizací, vodojemy na klíč, dešťové nádrže a odlučovače ropných látek.

4 Čtvrtá produktová skupina a její závod Oslavany se orientuje na venkovní architekturu. Kromě dlažeb a obrubníků jde i o městský mobiliář a zahradní architekturu, včetně designových městských laviček, květináčů, patníků, stojanů na kola apod.

Manipulace na skládce (Prefa Brno, závod Hodonín)

standardy kvality, například důraz na čedičovou výstelku v retenčních nádržích, a technických řešení jsou vyšší než u jiných municipalit. A má to logiku. Město chce předejít častým rekonstrukcím a opravám, a proto klade velký důraz na faktor životnosti. Třeba taková stoka by měla vydržet co nejdéle, dokonce až sto let. Podobně náročný přístup zaujímají i firmy, které se zabývají stavbou a opravami pozemních komunikací, zejména dálnic a železnic.“

„S Komerční bankou spolupracujeme dlouhodobě jak v oblasti platebního styku, tak i v oblasti profinancování našich provozních a investičních potřeb nejen u mateřské společnosti Prefa Brno, ale i u dceřiných společností Prefa Kompozity a Presta-mix. V současné době oceňujeme schopnost banky flexibilně přistoupit k našim novým developerským projektům a zohlednit sezonnost v oblasti výroby a poptávky po našich výrobcích. Komerční banka byla vždy naší hlavní financující bankou a v poslední době jsme, mimo jiné i s ohledem na kvalitu a cenu jejích služeb, spolupráci ještě prohloubili,“ upřesňuje kooperaci bankovního a výrobních subjektů finanční ředitel Prefy Brno Petr Daňhel.

U renomovaného podniku, který vznikl před osmdesáti lety, s historií sahající až sedmdesát let zpátky, se nabízí také otázka zahraniční expanze. „Zahraničí pro nás představuje Slovensko a jen výjimečně některé okolní země. Rakousko a Německo si svůj trh před zahraniční konkurencí urputně brání. Chutě na náš trh si dělají i Poláci zejména tlakem na ceny. Nejsem si však jistý kvalitou jejich produkce a mnohdy zde způsobují pouze tlak na cenu. Často se nám při obchodních jednáních stává, že zákazník požaduje naši kvalitu za cenu polského výrobce,“ ilustruje obchodní ředitel konkurenčního prostředí v segmentu stavebních materiálů.

Prefa Brno naopak nejednou prokázala kvalitu svých výrobků a služeb postavených na vlastním know-how. Například vodotěsné energokanály dodávala na stavbu jaderné elektrárny v Jaslovských Bohunicích a loni zamířily její výrobky do Švédska. „S jednou třebečskou společností spolupracujeme na speciálním betonovém bunkru na stavbu výzkumného centra pro jadernou energetiku, který bude Evropská unie u švédského Lundu. Konkrétně se jedná o složitou skládačku s přesností na milimetry,“ poznamenává Jiří Stix. ■

TEXT: VĚRA VORTELOVÁ

FOTO: ARCHIV SPOLEČNOSTI PREFA BRNO

Prefa Brno a.s.

Společnost byla založena v roce 1992. Je předním výrobcem betonových stavebních dílců v České republice. Specializuje se na dodávky výrobků z betonu, železobetonu a předpjatého betonu a poskytování souvisejících služeb. Nabízí ucelený systém výrobků pro výstavbu kanalizačních stok, široký sortiment výrobků a služeb určených pro výstavbu objektů pozemních staveb, unikátní sortiment nádrží a prostorových objektů zaměřených zejména na hospodaření s dešťovými a odpadními vodami a na energetiku a v neposlední řadě materiál pro venkovní architekturu a městský mobiliář. Výroba probíhá ve čtyřech závodech (Kuřim, Hodonín, Oslavany a Strážnice). Zaměstnává 372 pracovníků a její loňský obrat činil 1 miliardu 80 milionů korun.

Jiří Janovský,

bankovní poradce
pro korporátní klientelu KB,
Jižní Morava

„Společnost Prefa Brno a.s. zahájila spolupráci s Komerční bankou v roce 1992, tedy ve stejném roce, kdy vstoupila na český trh. Postupně si vybuodovala pozici předního výrobce betonových stavebních dílců. Stabilní management s jasnou vizí postupně rozšiřuje nabídku služeb, a tím lépe odolává vnějším vlivům. Tomu odpovídají ekonomické výsledky, které jsou velmi dobré a mají rostoucí tendenci. Je nám ctí, že se můžeme podílet na rozvoji klienta poskytováním financování, zajišťováním provozních potřeb a poradenstvím. Věříme, že oboustranně výhodná spolupráce bude pokračovat i v následujících letech.“

HLEDÁTE NOVÉ INVESTIČNÍ PŘÍLEŽITOSTI?

JEDNOU Z MOŽNOSTÍ JE FINANCOVÁNÍ DEVELOPERSKÝCH PROJEKTŮ

V současné době někteří podnikatelé v rámci svých obchodních aktivit zvažují investovat část volných finančních prostředků do sektoru real estate. Konkrétně do nově vznikajících developerských projektů. O tom, jaké možnosti trh nabízí, hovoříme s Milanem Dembowským, ředitelem Financování realitních obchodů Komerční banky.

Změnila vaše banka v průběhu koronavirové krize přístup k financování nemovitostí?

Neřekl bych, že nějak zásadně, ale na situaci a zejména na možné změny chování na nemovitostním trhu jsme samozřejmě museli nějak zareagovat. Stále jsou otázníky nad tím, jak bude vypadat v budoucnu nákupní chování spotřebitelů, jak firmy přistoupí k potřebě kancelářských prostor – hodně se mluví o „smart office“ konceptu (zařazení práce z domova do pracovního týdne), v jakém režimu bude fungovat turistický ruch a hotelnictví. Všechny tyto aspekty a očekávání bereme v potaz při posuzování financování realitních projektů. A díky tomu nemovitosti, které nejsou tak senzitivní na proticovidová opatření (lockdowny apod.), se stávají preferovanějšími a naopak jiné mají přísnější kritéria.

Konkrétně?

Konkrétně se dá říct, že logistickým parkům pandemická krize díky akceleraci e-commerce vlastně pomohla, financování rezidenčních projektů pokračuje beze změn, naopak u kancelářských a zejména u retailových projektů jsme více selektivní. Více například přihlížíme k tomu, zda se jedná o vícepatrový komplex shopping centra či jde o jednopodlažní, zvenku přístupný retail park se standardní skladbou nájemníků.

V minulém vydání TRADE NEWS jsme zmínili, že KB loni majetkově vstoupila do crowdfundingové platformy

Upvest, která nabízí investiční příležitosti do nemovitostí formou participace na dluhovém financování konkrétních developerských projektů. Tím jste svoji nabídku služeb v tomto směru obohatili. Můžete k tomu říct víc?

KB se tím stala jedinou bankou na trhu, která dokáže společně s Upvestem zafinancovat velkou část celkových nákladů developerského projektu.

Jak konkrétně tato crowdfundingová platforma funguje?

Zájemce o profinancování nemovitostního projektu se obrátí na KB nebo Upvest a každá z těchto společností si udělá analýzu daného projektu: KB z pozice seniorního (přednostního) věřitele a Upvest z pozice juniorního (podřízeného) věřitele. V případě, že tyto analýzy dopadnou dobře, projekt je umístěn na internetovou platformu Upvestu včetně fixního úroku a začíná upisovací kolo. V tomto okamžiku mohou drobní investoři investovat své finanční prostředky do konkrétního projektu za předem definovaných podmínek, jako jsou úrokový výnos, doba splatnosti, zajištění atd.

Co všechno je možné přes Upvest profinancovat?

Každý projekt, který projde důkladnou analýzou na straně Upvestu a o němž se dá předpokládat, že bude zajímavý pro drobné investory. Jedná se o projekty v předdeveloperské fázi, ale i o projekty již zkolaudované a generující cash flow, kde investor chce refinancovat své

Milan Dembowský, ředitel Financování realitních obchodů, KB

vlastní zdroje nebo chce „pákovat“ svůj výnos z nemovitosti.

Znamená to, že Upvest by se mohl případně stát konkurentem bankovnímu financování?

Nikoliv, protože riziko juniorního věřitele je větší než seniorního a s tím souvisí i úrokový výnos. Dá se říct, že Upvest jako úspěšný start-up ideálně doplňuje mezeru v rámci financování projektu, na kterou nemají banky rizikový apetit. ■

ZA ROZHOVOR DĚKUJE JANA JENŠÍKOVÁ
FOTO: ARCHIV KB A SHUTTERSTOCK

JDE TO I BEZ PLASTŮ, Czech Republic The Country For The Future

ŘÍKÁ VÍTĚZ NÁRODNÍ CENY ZA KVALITU V RODINNÉM PODNIKÁNÍ

„Jsme rodinná firma, takže s nápadem na nový produkt nebo jinou inovaci může přijít kdokoli. Hlavním motorem ve vývoji nových výrobků je však spolujitel společnosti Martin Šťastný, který má ve své kanceláři takovou malou ‚laboratoř‘, kde vymýšlí stále nové výrobky. V ní vznikly během pandemie například IQ chytré obaly, které zákazníkům usnadní odnos více jídel, protože je lze do sebe snadno připínat a odnést najednou,“ zmiňuje novinku na trhu marketingový manažer společnosti HIT OFFICE Marek Šnajdr.

„Celá naše společnost je zaměřena na zodpovědnost ve vztahu k zákazníkům, společnosti jako celku, zaměstnancům i životnímu prostředí,“ prezentoval v médiích před lety, kdy ekologie teprve zvolna pronikala do podnikatelského slovníku, hlavní motto českého holdingu HIT OFFICE GROUP jeho spoluzakladatel a jednatel Jiří Šťastný.

U vítěze soutěže o Národní cenu za kvalitu v rodinném podnikání za rok 2020 nezůstávají pronesená slova jen marketingovým heslem. Pandemie posunula jejich dosavadní ekologickou strategii zase o pár kroků dopředu. „Podle našeho názoru mají jednorázové obaly na trhu stále své místo, ale musí odpovídat požadavkům na udržitelný rozvoj.

Čili neobsahovat plasty, být plně recyklovatelné a kompostovatelné a rovněž energeticky využitelné bez škodlivin ve spalínách,“ říká Marek Šnajdr.

A jak si čerstvě oceněná firma představuje budoucnost svou i svého oboru? Určitě bez plastů. Již v roce 2019 jako první vystavovala na veletrhu FachPack v Norimberku stoprocentně papírový kelímek s disperzní bariérou na vodní bázi, který neobsahuje žádné plasty. Je proto plně recyklovatelný a kompostovatelný. Na podobné bázi uvádí HIT OFFICE na trh i další výrobky bez plastů, které mají stejné užité vlastnosti a jsou šetrné k životnímu prostředí. Aby zpracovatel papíru do finálních produktů dostal svým náročným předsevzetím,

nakupuje materiál v certifikaci FSC®, protože chce v rámci možností chránit také lesní bohatství. A vlastní i certifikaci německé laboratoře DIN CERTCO pro kompostování výrobků a certifikát BRCGS na bezpečnost potravin pro výrobce a dodavatele potravinářských obalů.

Zahraniční trhy jsou k ekologickým inovacím otevřenější

Zahraniční zákazníci preferují jednorázové obaly bez plastů, vnímají ekologii a zdravotní nezávadnost výrobků jako konkurenční výhodu a vyžadují

HIT OFFICE, s.r.o.

Společnost je součástí českého rodinného holdingu HIT OFFICE Group, a.s. Založil ji Jiří Šťastný s manželkou Janou a synem Martinem v roce 1994. Zabývá se výrobou kancelářských potřeb a potravinářských obalů. Osmdesát procent produkce potravinářských obalů směřuje na trhy EU. Provozuje dva výrobní závody: v Teplícihách a Proboštově. Aktuálně zaměstnává 138 pracovníků. Přestože byly loňský obchod i výroba velmi poznamenány pandemií, dosáhl obrát společnosti zhruba 250 milionů korun. Vedle řady dalších ocenění si společnost čerstvě připsala na své konto absolutní vítězství v soutěži o Národní cenu za kvalitu v rodinném podnikání za rok 2020.

u nich certifikáty renomovaných akreditovaných orgánů. Například certifikát o tom, že výrobek je vhodný pro přímý styk s potravinami, o původu materiálu, certifikát o recyklovatelnosti, případně kompostování, ať už domácím nebo průmyslovým.

„Náš aktivní přístup k plnění ekologických požadavků se proto zajímavě promítl i do exportu potravinářských papírových obalů zejména do zemí Evropské unie, v první řadě na německý a rakouský trh, ale i na Slovensko, nebo v menší míře také do Bulharska a Slovinska. Uvědomujeme si tržní potenciál také východoevropského a jihoevropského teritoria a přivítali bychom jakoukoli pomoc při získávání spolehlivých kontaktů na velkoobchody s potravinářskými obaly v zemích Balkánu. Nadějný potenciál dalších evropských zemí nás přivedl

Rodina Šťastných, majitelé HIT OFFICE

k rozhodnutí ještě posílit prostřednictvím výběrového řízení naše obchodní oddělení," vysvětluje manažer.

Společnost HIT OFFICE přišla jako první na trh s výrobky, v nichž bariéru proti migraci škodlivých látek z papíru do potravin netvoří plast a přitom jsou vhodné pro přímý styk s mastnými a vlhkými potravinami. Jde o přírodní materiál, který neobsahuje žádné OBA (optický zesvětlující prostředek), PLA (polylaktidová vlákna) ani plasty, se speciální bariérovou úpravou s odolností proti mastnotě, vlhkosti a vysokým teplotám.

Většina českých zákazníků sice zatím upřednostňuje cenu před kvalitou a způsobem využití, ale i u nás postupně přibývá firem, jimž ekologie leží na srdci.

Segment kancelářských a archivačních potřeb a jeho odbyt však potenciálně ohrožuje postupná digitalizace ekonomiky a státní a veřejné správy. „Naše společnost vnímá tento trend směrem k digitalizaci, který pandemie ještě umocnila. Náklady na digitalizaci, především pak náklady na správu a údržbu těchto dat, jsou v současné chvíli mnohonásobně vyšší než archivace v papírové podobě, což zatím naše velkoobchodní řešení odráží. Dalším důvodem, proč zákazníci preferují papírovou podobu archivace, je menší pravděpodobnost ztráty dat. U státní správy jsou pak data v papírové podobě méně zranitelná v důsledku častých hackerských útoků,“ upozorňuje Marek Šnajdr na faktory pro a proti starému dobrému papíru.

Krise je také příležitost

Výrazné omezení obchodních cest, změny ve stylu práce obchodníků, redukce spotřeby výrobků na hromadných akcích nebo vyšší nemocnost pracovníků a snížení kapacit výroby. Takový byl loňský rok ve společnosti HIT OFFICE.

„Ale na druhou stranu nás pandemie motivovala k opatřením pro dobu povodovou. Urychlila naše rozhodování o nákupu strojů na výrobu nových druhů sortimentu, jako jsou třeba papírové menu boxy, které mají nahradit odnosové boxy z polystyrenu. V souvislosti s uzavřením restauračních zařízení jsme rovněž reagovali na zvýšenou poptávku po obalech na potraviny v širším velikostním spektru, určených pro take away

a home delivery, po kapsách a kelímcích na hranolky, burger boxech, noodle (asia) boxech či kónických miskách. Nakonec včas a dobře dopadla i doprava, instalace a zprovoznění strojního zařízení ze zahraničí k modernizaci našich provozů, o které se obětavě zasloužil vedoucí údržby se svým týmem. Asi jako největší majstrštyk pandemického roku bychom měli připomenout výstavbu a uvedení do zkušebního provozu nové skladové haly v našem výrobním závodě Proboštov,“ rekapituluje období nejistoty i nových nápadů a myšlenek Marek Šnajdr. ■

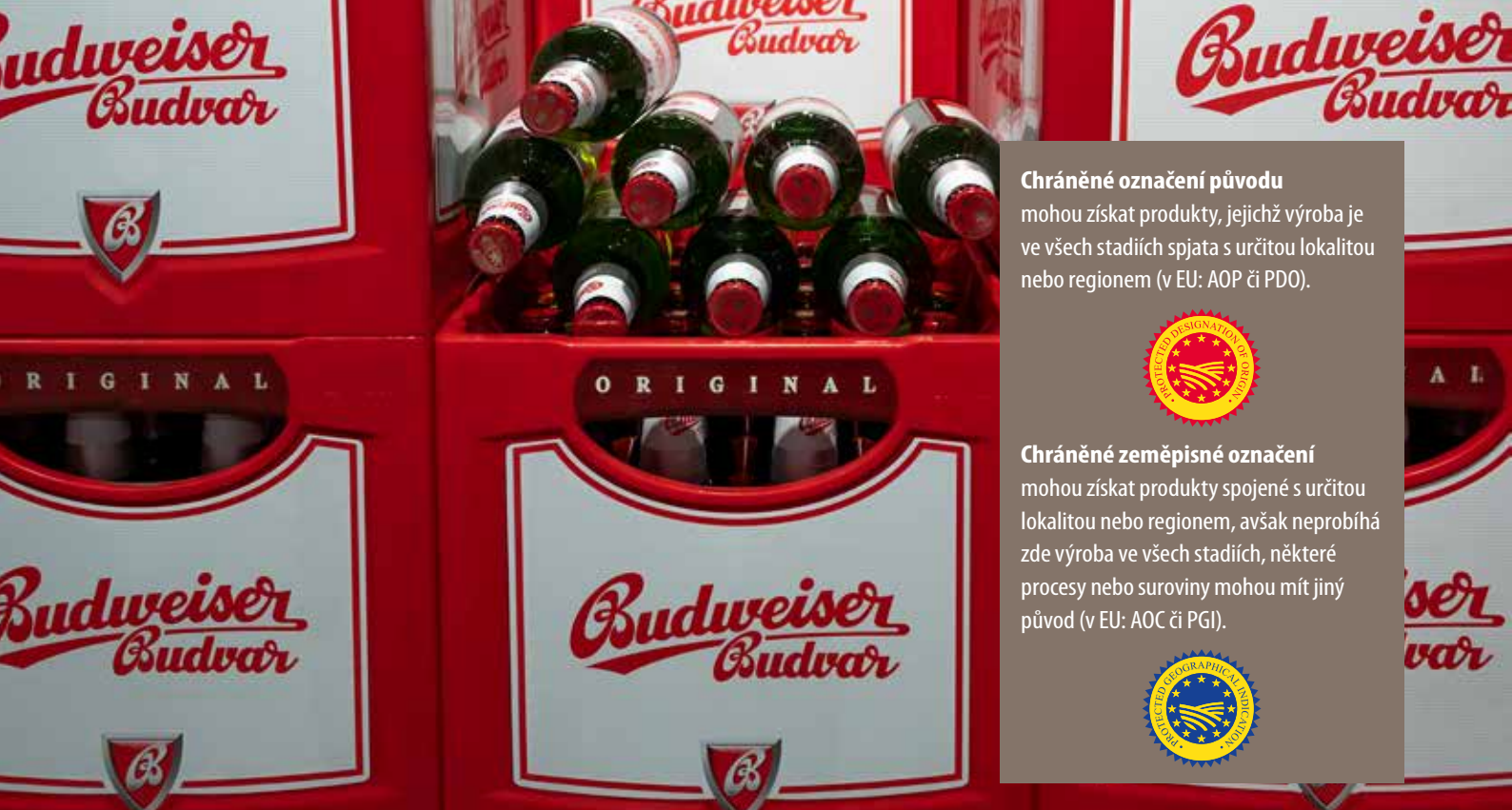
TEXT: VĚRA VORTELOVÁ

FOTO: ARCHIV SPOLEČNOSTI HIT OFFICE

Ze staré samoobsluhy k inovativnímu holdingu

Před třiceti lety se manželé Šťastní se synem pustili jako fyzické osoby do podnikání ve vydražené samoobsluze, ale již v roce 1995 podnikání transformovali do společnosti s ručením omezeným HIT CZ s několika brigádníky. Čtyři roky poté přikoupili k poděbradské papírně ještě teplickou, nyní HIT OFFICE se závody v Teplícihách a Proboštově. Současné výrobní portfolio se přes elektrické přímotopné konvektory, desky pro papírový nábytek Rollpa a kancelářské a archivační potřeby teprve klubalo do života. Od té doby společnost ušla dlouhou cestu. Nyní je její činnost rozdělena do tří hlavních segmentů: výroby kancelářských potřeb, papírových obalů na potraviny a nápojových kelímků, jež dodává na trh pod značkou HIT FOOD PACK. V segmentu kancelářských potřeb je nosným programem výroba rychlovačů, odkládacích map a pořadačů. Na českém trhu firmě v tomto oboru patří první místo. V segmentu potravinářských obalů z papíru se řadí na třetí místo v Evropě.

Chráněné označení původu

mohou získat produkty, jejichž výroba je ve všech stádiích spjata s určitou lokalitou nebo regionem (v EU: AOP či PDO).

Chráněné zeměpisné označení

mohou získat produkty spojené s určitou lokalitou nebo regionem, avšak neprobíhá zde výroba ve všech stádiích, některé procesy nebo suroviny mohou mít jiný původ (v EU: AOC či PGI).

MEZINÁRODNÍ OCHRANA ČESKÝCH I EVROPSKÝCH ZEMĚPISNÝCH NÁZVŮ STÁLE POSILUJE

Evropská unie přistoupila v únoru 2020 k novému rozšíření Lisabonské dohody Světové organizace duševního vlastnictví, k tzv. Ženevskému aktu. Možnost samostatného přístupu má i Česká republika, která projednává ratifikaci této mezinárodní smlouvy v parlamentu. Postupně rovněž přibývají i nově sjednané dohody o volném obchodu EU se třetími zeměmi, které tuto oblast upravují. To vytváří nové obchodní příležitosti pro držitele tohoto druhu práv k duševnímu vlastnictví jak na úrovni unijní, tak i ve specificky českém kontextu.

Nejen Českobudějovické pivo nebo Olomoucké tvarůžky

Ochrana označení původu a zeměpisných označení má v Evropě a konkrétně i v Česku dlouhou tradici. Šampaňské víno, Portské víno, sýr Gruyère,Parmská šunka, Českobudějovické pivo nebo

Olomoucké tvarůžky představují jen zlomek nejznámějších příkladů v celkovém počtu stovek až tisíců těchto produktů, jejichž vysoká kvalita, pověst nebo specifické vlastnosti jsou spjata s určitým místem či regionem.

Tato označení mohou být udělena i sdružení držitelů práv, nikoliv pouze jednomu subjektu. Na rozdíl od ochranné známky

nemají držitelé práv k těmto označením povinnost registrovat název po čase obnovovat. Zeměpisné názvy jsou chráněny proti napodobování zápisem do veřejného rejstříku a jsou určitou zárukou kvality pro spotřebitele. Nejčastěji se jedná o vína, lihoviny, piva a různé potraviny. Spadají sem i produkty tzv. nezemědělské (Český granát, Vamberecká krajka), ty však na rozdíl od produktů

zemědělského původu nejsou v EU centrálně chráněny evropskou legislativou. V mnohých případech mají tato označení nespornou ekonomickou a kulturní hodnotu, pozitivně přispívají k turistickému ruchu a dodávají produktu unikátní „příběh“, vyhledávaný spotřebiteli, který dále zvyšuje jejich atraktivitu.

Více než šedesátiletá historie

Přidaná hodnota zeměpisných názvů se pak odráží ve zvýšeném zájmu o jejich mezinárodní ochranu. Poprvé byla tato ochrana zakotvena v Lisabonské dohodě na ochranu označení původu a jejich mezinárodním zápisu z roku 1958 (Lisabonská dohoda), spadající do systému ochrany průmyslových práv v rámci Světové organizace duševního vlastnictví (WIPO). Slabinou tohoto systému však byl poměrně malý počet jeho členů (v současné době jich má 30). Československo a následně Česká republika patřila vedle Francie a Itálie mezi tři země s nejvyšším počtem označení původu zapsaných v tomto systému – v našem případě se jedná o více než 70 záznamů.

Prvním skutečně mnohostranným základem pro ochranu označení původu a zeměpisných označení je až Dohoda o obchodních aspektech duševního vlastnictví v rámci Světové obchodní organizace (TRIPS WTO) z roku 1995. Tato dohoda ale poskytuje zeměpisným označením pouze určitý minimální standard a neumožňuje mezinárodní registraci. Silnější, tzv. dodatečnou ochranu proti zneužívání pověsti zeměpisných označení přiznává TRIPS pouze vínům a lihovinám. V posledním čtvrtstoletí ale bohužel ztroskotaly všechny snahy o rozšíření dohody TRIPS v této oblasti. Hlavní příčinou je bezesporu velmi odlišný přístup podporovatelů zeměpisných označení v čele s EU na straně jedné a odpůrců tohoto konceptu v čele s USA na straně druhé. Spojené státy vynaložily velké úsilí, aby podporovaly princip tzv. druhových (generických) jmen a poskytování ochrany zeměpisným označením zásadně odmítají. (Příkladem vlekého sporu může být např. sýr Parmigiano Reggiano vs. americký parmezán.)

Evropská unie se v reakci na tyto problémy začala stále častěji zaměřovat na rozšiřování ochrany zeměpisných

označení cestou dvoustranných dohod o volném obchodu. V posledním desetiletí jich uzavřela řadu. Příkladem mohou být dohody s Koreou, Japonskem a Vietnamem či budoucí dohoda se sdružením Mercosur. Zvláštním případem je v této oblasti dohoda EU s Čínou o ochraně zeměpisných označení. V platnost vstoupila v březnu tohoto roku a chrání v Číně české názvy Žatecký chmel, Českobudějovické pivo a v budoucnu i České pivo.

V roce 2015 byla po více než půlstoletí rovněž modernizována Lisabonská dohoda WIPO. Stalo se tak prostřednictvím tzv. Ženevského aktu, který mj. rozšířil oblast její působnosti i na zeměpisná označení ve smyslu dohody TRIPS a umožnil přístup mezvládním organizacím, včetně EU. Unie se stala členem dohody 26. února 2020 a Ženevský akt Lisabonské dohody o označení původu a zeměpisných označení v tento den zároveň vstoupil v platnost. Cílem této revize bylo také učinit systém atraktivnější pro rozvojové země. Jejich zájem o oblast zeměpisných označení stále narůstá, jelikož je přidaná hodnota investic do tohoto druhu místního rozvoje nesporná. Některé názvy již dosáhly světového věhlasu (destiláty jako Tequila, Mezcal či Pisco, čaj Dárdžiling), jiné na své reputaci postupně pracují.

Přístup Česka k Ženevskému aktu

I když je členství České republiky v Ženevském aktu zajištěno prostřednictvím Evropské unie, České republice a dalším šesti členům EU – původním členům Lisabonské dohody – bylo evropskou legislativou umožněno, aby k modernizované dohodě přistoupily i samostatně. Tak bude zachována nepřerušovaná ochrana práv již dříve udělených podle původní Lisabonské dohody.

Přístup k Ženevskému aktu je především v zájmu českých zemědělců a výrobců potravin, případně i řemeslných výrobců. Mezinárodní systém ochrany a registrace zeměpisných označení se postupně rozšiřuje, což přináší nové příležitosti pro vývoz tradičních českých potravinářských produktů, vína, lihovin a především piva a chmele. Také může napomoci rozšířit dostupnost nabídky zahraničních regionálních specialit českým spotřebitelům.

Kampotský pepř je úspěšně se rozvíjející zeměpisné označení, první svého druhu v Kambodži, které je od roku 2016 zapsané a chráněné v EU. Přibližně 70 % místní produkce je vyváženo, což se odrazilo i na růstu životní úrovně kambodžských pěstitelů a jejich rodin. Je podporováno i českým projektem Pepper Field. Od roku 2019 ho realizuje česká firma Cambodian s.r.o. Jde o tříletý projekt, který kombinuje podnikatelské prvky s českou rozvojovou spoluprací a charitativní činností

Proces přístupu ČR je již v pokročilé fázi. Loni v létě schválila návrh na přístup ČR k Ženevskému aktu vláda a předložila ho k projednání a vyslovení souhlasu s ratifikací oběma komorám parlamentu. Senát již tento přístup projednal a odsouhlasil v prosinci 2020. V Poslanecké sněmovně tento nekontroverzní a pro ČR přítomný důležitý materiál zatím stále čeká na dokončení projednávání ještě před koncem tohoto volebního období. ■

TEXT: MARTIN TOČÍK

FOTO: SHUTTERSTOCK A ARCHIV MPO

Ing. Martin Točík, odbor obchodní politiky a mezinárodních ekonomických organizací, sekce EU a zahraničního obchodu, MPO

Marek Orko Vácha:

EVROPSKÁ PŘÍRODA JE NA TOM VE SROVNÁNÍ SE SVĚTEM DOBŘE

Zažíváme pandemii, která sice bezprostředně ovlivňuje naše životy, ale řešení se dříve či později najde. Proč u nás nevyvolávají takový strach jako covid ekologické změny na planetě, které jsou dlouhodobého rázu a v řadě ohledů nevratné? Povídáme si s molekulárním genetikem a vysokoškolským pedagogem Markem Orkem Váchou.

Mgr. et Mgr. Marek Orko

Vácha, Ph.D., pedagog, kněz, přírodovědec, spisovatel a skaut.

Působí jako přednosta Ústavu etiky a humanitních studií na 3. lékařské fakultě UK

Protože při pandemii umírají lidé, které známe a které jsme měli rádi, a naše životy jsou ovlivněné opravdu hodně, protože nechodíme na koncerty, do kostela, do divadla ani do restaurací. Co se týče ekologických změn, ty nejsou u nás v České republice příliš patrné, a tak je nevnímáme. Jak mi řekla rázně jedna bodrá a laskavá tetička z jižní Moravy, jestli někde na opačné straně Země vyhyne nějaký ptákovysk, nás na dědině se to nedotkne. To je přesné

pojmenování problému. Můžeme se přít, zda větrníky nebo jádro, jsou to ale teoretické spory, protože večer otočíte vypínačem a rozsvítí se.

Naše planeta již prošla několika většími i menšími krizemi biologické diversity, o nichž však máme minimum znalostí. Nyní hovoříme o šestém stadiu masového vymírání druhů, na němž nás nejvíc zneklidňuje

jeho rychlost. Odpovídá jí i rozsah vymírání?

Především rychlost. V těch minulých pěti vymíracích událostech je všechno roztaženo na desítky nebo stovky tisíc nebo na miliony let. To jsou čísla mimo moji fantazii. Současné vymírání se odehrává v rádech desítek nebo stovek let. Pokud víme, nikdy to nešlo tak rychle!

Kdo ví, co se vlastně stalo u toho nejslavnějšího vymírání C/T před 66 miliony lety, ano, dopad asteroidu na Yucatán, tsunami zasahující Floridu, ale co bylo dál a jak dlouho to vlastně trvalo, zcela přesně není známo. Dnes je to opravdu před očima, patrné v rámci jednoho lidského života, jak o tom hezky mluví David Attenborough ve svém posledním filmu. Mám stejný příběh jako on. Motýli jasoni dymnivkoví za mého mládí létali u Brna v Kočičím žlebu, jasoni červenocí na Malé Fatře. Snad tam někde ještě jsou. Ale příroda, kterou pamatuji jako kluk, a současná příroda jsou dvě různé krajiny. Přitom Evropa i naše země si vedou díky mnoha environmentálním programům, národním parkům a podobně velmi dobře.

Příroda má neuvěřitelnou schopnost regenerace

David Attenborough ve svých dokumentech upozorňuje na to, že při stávajícím nakládání s přírodními zdroji se na vrchol šestého masového vymírání dostaneme kolem roku 2100. Lze tomuto vývoji ještě zabránit?

Už jsem starší muž. A pamatuji na takzvané ekologické filmy osmdesátých let, které vždycky končily stereotypně: je za pět minut dvanáct..., pokud ihned něco neuděláme..., jsme na pokraji katastrofy..., je třeba okamžité akce... Je rok 2021, čtyřicet let poté. Naděje nikdy nebylo mnoho, leccos se dá zpomalit, příroda má až neuvěřitelnou schopnost se vrátit zpět, když jí dáme čas. Ale v globálním měřítku, zdá se mi, závod prohráváme a čelo pelotonu se vzdaluje. Korálové útesy nevratně vymírají, pralesy se kácí navzdory mezinárodním protestům, živočišné a rostlinné druhy odcházejí, a jak vymizí, nevrátí se.

Koncipují se různé environmentální politiky a vyhláší převratná rozhodnutí. Není receptem na složité, byť akutní ekologické problémy spíš drobná, systematická péče o životní prostředí než nerealistické a příliš ambiciózní opatření bez jasné představy o jejich dopadech na společnost?

Protože jde o problém, který jsme nikdy jako lidstvo neřešili, tápeme. Většina u nás v ČR ví, co je za hrůzu řepka, solární elektrárny a vlastně i větrníky. Ale přes všechny velké a oprávněné protesty je to celosvětově krok správným směrem. Totéž třídění odpadů, auta na elektřinu, papírová brčka a podobně. Tápavé pokusy, které jsou někdy přehnané, někdy nesmyslné, někdy zbytečné, někdy jdou správným směrem. Tápeme v temnotách a je zřejmé, že ne vždy se trefíme. Ale zkoušet to musíme znovu a znovu.

A můžeme se od ní učit

Neexistuje mnoho vědeckých objevů, které jsou pro člověka tak nadějně a zároveň nebezpečné možným zneužitím, jako je schopnost

techniky CRISPR-Cas cíleně zasahovat do dědičné informace. Umíme ji již využít v boji s viry?

To umí bakterie a opravdu systém v boji s fágy využívají. Odtud jsme je také okopírovali. Pro nás to je spíš velmi nadějný nástroj na léčbu dědičných chorob, jako je třeba srpkovitá anémie, cystická fibróza, Huntingtonova choroba a některé typy rakovin. Jde to tak rychle, že se domnívám, že naši čtenáři již budou touto novou technologií léčeni.

Když již umíme spolehlivě modifikovat dědičnou informaci člověka, dokázali bychom v tomto ohledu upravit všechny živočišné druhy, případně vytvořit nějaký nový ekosystém?

Vytvořit ekosystém určitě ne, protože dodnes nevíme, jak vlastně přesně funguje třeba takový les; jediný ekosystém, který my lidé umíme účinně vytvořit, je poušť. Dokážeme ovlivnit toky energií a koloběhy látek v jednotlivých ekosystémech, ale vytvořit takový, který by fungoval, neumíme. Dodnes třeba přesně nevíme, co provádějí eubakterie a archebakterie v půdě, jaké tam jsou a jaké chemické reakce tam přesně probíhají.

Pomáhá genové inženýrství při ochraně přírody?

Může pomoci, je to ale nesmírně riskantní. Mám na mysli, zda technologii gene drive, která je založena na crisprech a odzkoušena v laboratoři, využít. Posudte sami, zda byste ji použili. Gene drive umí přesně to, co umí ve wordu funkce „najít a nahradit“. Stačí změnit jednoho jediného komářího samečka (v praxi by jich bylo mnoho) a vypustit jej z okna. Spáří se s divokou samičkou, všichni samčí potomci budou zdraví, ale přenesou systém do další generace a všechny samičky-dcery budou sterilní a zemřou. Pokud se v laboratoři začne

s populací 600 jedinců, za sedm až jedenáct generací nastane totální kolaps. A je tu druhá stránka věci. Každé dvě minuty někde zemře dítě na malárii, každý rok to je 400 000 lidí. Jenže vyhubit komáry rodu Anopheles může taky vyústit v kolaps ekosystému. A teď se rozhodněte.

Nebo jindy bychom mohli nějaký invazní druh, který nechceme, trochu znevýhodnit, způsobit, aby jedovatá invazní žába nebyla jedovatá a místní predátoři by se na ni třeba naučili. Nebo naopak ty krásné žáby ze Střední Ameriky, co je zkosila houbovitá choroba, bychom mohli pomocí gene drive „naočkovat“, aby byly proti chorobě odolné. Máte tu magickou hůlku, dotýkáte se jednotlivých druhů, pomáháte, škodíte, jak uznáte za vhodné. Byl by to pak ale ještě ten druh? A dokázali bychom zabezpečit, aby se ta změněná invazní žába nějakou náhodou nedostala do své domoviny, kde je vlastně v pořádku, že je jedovatá?

Když jsme spolu mluvili minule, vzpomněl jste první, tehdy ještě nelegální aktivity ochránců přírody u nás, jichž jste se jako gymnasta a skaut účastnil, a skutečnost, že ekologie dnes tvoří samozřejmou součást našeho života. Přesto mnohé lidi traumatizuje, že zlepšení životního prostředí není dost patrné. Jak hodnotíte současný stav jeho ochrany u nás?

V České republice a v západní Evropě velmi dobře, globálně ve světě velmi špatně. Na úrovni politiky je to jistě jiný příběh, na úrovni mládeže v naší zemi krása. Díky tradici a úsilí těch bezejmenných skautských a jiných vůdců osmdesátých a devadesátých let se mi zdá, že si v ochraně přírody nestojíme špatně. ■

S MARKEM ORKEM VÁCHOU HOVOŘILA VĚRA VORTELOVÁ
FOTO: ARCHIV M. O. VÁCHY

inzerce

Vyrazte na netradiční výlet plný zábavy! 🐣

Venkovní poznávací hra Nachozeno vás provede vybranými českými městy. Čeká vás pěší výlet, při kterém se formou zábavných úkolů, šifer a otázek dozvíte zajímavé informace, objevíte nová místa a přitom se příjemně pobavíte.

Hra je ryze off-line, a při poznávání města si tak budete moci odpočinout od každodenního shonu notifikací. Nachozeno spojuje pohyb, zábavu a poznání.

SPOJUJEME + PODPORUJEME + INOVUJEME TO JE CZECHINVEST

V DOBĚ KRIZE TO DOKÁZAL

Největší státem pořádaný hackathon v dějinách České republiky, více než dvě stovky vzájemně propojených firem, přes 15 tisíc zodpovězených dotazů na lince 1212 nebo zmapování českých výrobců zdravotnických a osobních ochranných prostředků včetně jejich výrobních kapacit. To jsou jen některé výsledky a úspěchy agentury CzechInvest v uplynulém období.

569

zadministrovaných
žádostí o úvěr COVID

Jedná se o zadministrované žádosti o úvěr COVID poskytované prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky.

**Hackni krizi a pomoz
co největšímu počtu
podnikatelů**

CzechInvest ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu spustil po vzoru dalších evropských států v dubnu 2020 více než dvouměsíční hackathon Hack the Crisis. Jeho cílem bylo koordinovat potřeby státu s energií

1060

konzultací pro malé
a střední podnikatele

a dobrovolnictvím v IT komunitě a podnikatelském prostředí, a podpořit tak realizaci relevantních projektů, které mohou pomoci v rámci krizové situace nebo zmírnit její dopady. Za celou dobu se do něj přihlásilo 206 projektů. Zapojilo se také více než padesát partnerů ze soukromého i veřejného sektoru. Neplacený mentoring pak poskytovalo více než 130 odborníků z různých oblastí. To všechno dělá z Hack the Crisis největší státem pořádaný hackathon v dějinách České republiky.

Ultracitlivé PCR testy vítězného projektu DIANA Biotechnologies na podzim 2020 představovaly téměř čtvrtinu testovacích

12 475

zadministrovaných žádostí
Covid – Nájemné

Jedná se o žádosti v programu Covid – Nájemné MPO, s jejichž administrací na CzechInvestu v roce 2020 pomáhalo zhruba 70 zaměstnanců.

„V běžném roce bychom odbornými akcemi, technologickými misemi, programy, konzultacemi a mezinárodními konferencemi kultivovali a rozvíjeli spolupráci podnikatelské, veřejné a výzkumně-vývojové sféry. Kvůli pandemii jsme se vedle toho zaměřili ještě na pomoc tuzemským podnikatelům i zahraničním investorům. Zapojili jsme se do řady kompenzačních opatření, propojovali podnikatele a instituce, snažili jsme se je informovat a podporovat v maximální možné míře.“

Patrik Reichl, generální ředitel
agentury CzechInvest

13

regionálních kanceláří

kapacity v tuzemsku, společnost nedávno navíc představila revoluční testy ze slin, které mohou výrazně navýšit počet vzorků, jež jsou laboratoře denně schopné zpracovat. Plicní ventilátor CoroVent (2. místo) získal v extrémně krátkém čase certifikace od americké FDA a na konci října 2020 byl v tuzemsku poprvé použit v praxi. Bronzový LAM-X vyvíjí roušky, které se budou samy dezinfikovat.

Od samého začátku pandemie zaměstnanci CzechInvestu pomáhali na celostátní lince 1212. Od března do května vyřídili přes 15 tisíc dotazů nejen podnikatelů a snažili se je v nelehké době maximálně podpořit. V programu Covid – Nájemné zadministrovali téměř 12,5 tisíce žádostí a také 569 žádostí o úvěr COVID poskytovaný prostřednictvím ČMZRB a necelých 26 tisíc žádostí

79

podpořených start-upů

o ošetřovné pro OSVČ. Vedle toho poskytl více než tisíc konzultací k možnostem dotační i nefinanční podpory nebo k tomu, jak se co nejlépe vypořádat s dopady pandemie.

Spojili jsme zdánlivě nespojitelné

CzechInvest v první vlně pandemie pomohl urychlit certifikaci respirátoru a ochranné masky ČVUT. Propojil lutínského výrobce filtrů pro lékaře a záchranné složky, společnost Sigma Výzkumný a vývojový ústav, s mladou brněnskou firmou Acam Solution, která v Sigmě v extrémně krátkém čase dokázala zautomatizovat výrobu filtrů do respirátorů. Podobně v Brně propojil vědce

Z největšího hackathonu v dějinách ČR, který pořádal CzechInvest ve spolupráci s MPO

s firmami a díky této spolupráci vzniklo přes 36 tisíc ochranných čelních štítů. Agentura pomohla rozjet Spojujeme Česko, online platformu sdružující iniciativy dobrovolníků, firem i státu v boji proti koronaviru, do níž se zapojilo přes 90 subjektů, a portál GoVpoint, kde ve spolupráci s Ministerstvem průmyslu a obchodu propojovala nabídky a poptávky firem, institucí a státu.

„Na jaře minulého roku se do GoVpointu zaregistrovala více než tisícovka firem a úspěšně jsme spárovali více než stovku nabídek a poptávek. Solidarita a vstřícnost ve společnosti byla neskutečná. Spolupráci navázaly i firmy, u kterých bychom to naprosto nečekali. Například výrobce sportovního oblečení a padáků Sky Paragliders pomáhal s výrobou antibakteriálních roušek společnosti Grade Medicals. Tržiště v první vlně splnilo svůj účel, ve druhém čtvrtletí letošního roku plánujeme spuštění komplexnější platformy,“ říká Patrik Reichl.

Neděláme jen COVID

Přestože proticovidové aktivity v roce 2020 dominovaly, CzechInvest nezapomínal ani na své tradiční činnosti – rozvoj podnikatelského prostředí, konkurenceschopnosti a inovativní ekonomiky naší země. Pomocí odborných akcí, programů, konzultací a mezinárodních konferencí kultivoval i konkrétně rozvíjel spolupráci podnikatelské, veřejné a výzkumné-vývojové sféry.

Kromě podpory start-upů a investičních záměrů s vysokou přidanou hodnotou prospěšných pro daný region se CzechInvest podílel také na dvou zásadních změnách v systému investičních pobídek. První se týká příjemců, které zasáhla pandemie a jejich investice nabírají zpoždění. Nově proto mohou žádat o prodloužení lhůty pro splnění minimálních podmínek, a to až o dva

roky. Druhá změna pak cílí na potenciální žadatele. Snižuje limity investic pro získání investiční pobídky a zvýhodňuje

27

investičních záměrů v hodnotě 15,3 mld. korun

Dvě třetiny všech těchto investic, které CzechInvest dojednal, mají vysokou přidanou hodnotu. Další čtvrtina je smart, tedy chytré lokalizovaná, což znamená, že prospívají danému regionu, zejména těm strukturálně postiženým.

výrobce speciálních zdravotnických potřeb, tedy oblast, která je pro ochranu života a zdraví občanů klíčová. Zvláště příznivé jsou pak podmínky pro malé a střední podniky.

Podařilo se také dokončit a zpracovat 389 pasportizací podnikatelského prostředí, jejichž cílem je tvorba relevantního podkladu pro strategické plánování rozvoje obcí i pro lokalizaci vhodných firem a investic.

Agentura dále získala 161 profilů firem, které poskytují informace o potřebách firem napříč Českou republikou v oblasti technické a sociální infrastruktury, kvalifikované pracovní síly, aktivitách v oblasti výzkumu a vývoje nebo o spolupráci s místní samosprávou. V praxi to znamená, že potřeby firem může předat dalším relevantním orgánům státní a veřejné správy a sám služby přizpůsobit. ■

”
LOĎ NEMÁ BÝT JIŠTĚNA
JEDNOU KOTVOU
A ŽIVOT JEDNOU NADĚJÍ.
(ΕΠΙΚΤΕΤΟΣ)

Jaroslav Besperát:

V KRIZI VŠICHNI HLEDÁME OSTROV STABILITY A DŮVĚRY

TAKOVOU POJIŠŤOVNU BUDUJEME UŽ ČTVRT STOLETÍ

Pokud platí, že hodnotu a kvalitu prověří krizová situace, pak Česká podnikatelská pojišťovna (ČPP) prošla koronavirovou krizí bez ztráty květinčky a s hlavou vztyčenou. S jejím generálním ředitelem Jaroslavem Besperátem jsme si povídali v době, kdy si na své konto aktuálně připsala další vavříny v prestižní soutěži Zlatá koruna: zlato v kategorii Pojištění podnikatelů a průmyslu a dvě bronzové trofeje za pojištění pro podnikatele Simplex a Autopojištění Combi Plus. Navzdory pandemické krizi zaznamenává ČPP i po stránce celkových hospodářských výsledků velmi úspěšný rok a stále patří mezi nejrychleji rostoucí z TOP desítky českých pojišťoven. O jejím šéfovi se ví, že rád vyhrává. Jaký je jeho recept na vítězství?

Jaroslav Besperát je předseda představenstva České podnikatelské pojišťovny a její generální ředitel, dvojnásobný držitel titulu Pojišťovák roku a Manažer roku v odvětví bankovníctví, pojišťovnictví a poradenství. Za jeho působení v ČPP vzrostl obrát firmy až pětinašobně a v roce 2020 předpis pojistného dosáhl rekordních 11 mld. korun

V jednom z minulých rozhovorů pro TRADE NEWS jste jako synonymum úspěchu jmenoval důvěru, na které stojí váš tým i vztahy s vašimi klienty. Dá se říct, že právě důvěra vám pomohla vypořádat se s náročným obdobím a pojišťovnu ještě posílit?

Určitě je to důvěra. Vždyť právě o krizi důvěry mluvil i Tomáš Baťa jako o jednom z hlavních důvodů hospodářského neúspěchu. Nám se vrátilo, že o důvěru už čtvrt století pečujeme, že ji denně zaléváme jako tu nejvzácnější květinu. Ruku v ruce s ní jde stabilita, spolehlivost, ale také kvalita produktů a rychlost

řešení pojistných událostí. A to všechno jsme dodrželi i v době pandemické. Naši klienti a pojištní makléři si znovu ověřili, že i v takovéto vypjaté a nečekané situaci držíme slovo a jsme připraveni jim vyjít maximálně vstříc.

Skřízíte tedy ovoce dlouhodobého úsilí bez toho, abyste museli vymýšlet nějaké obchodní supernabídky?

Nikdy jsme se nesnažili dělat nějakou show a oslňovat, zakládáme si od začátku na serióznosti a kvalitní komunikaci. Z té potom vyplývají úpravy naší nabídky, snažíme se reagovat na přání klientů a aktuální situaci.

Mezi nejlepšími

Po sérii stříbrných medailí získala letos ČPP v soutěži Zlatá koruna zlato v kategorii Pojištění podnikatelů a průmyslu a dvě bronzové trofeje za pojištění pro podnikatele Simplex a Autopojištění Combi Plus. V posledním ročníku soutěže Nejlepší pojišťovna, vyhlášené deníkem Hospodářské noviny, obdržela titul Klientsky nejprívětivější životní pojišťovna, druhé místo jako Nejlepší neživotní pojišťovna a třetí příčku jako Klientsky nejprívětivější neživotní pojišťovna. A v makléřské anketě Pojišťovna roku 2019–2020 skončila na druhém stupínku v Pojištění občanů a bronz získala hned třikrát, a to v kategorii Pojištění průmyslu a podnikatelů, Autopojištění i Životní pojištění.

Co nového jim aktuálně nabízíte?

Přišli jsme s novým cestovním připojištěním Covid plus, které kryje náklady spojené s nařízenou karanténou v zahraničí i náhradní dopravu zpět domů v souvislosti s onemocněním covid-19. Ocení ho nejen ti, kteří se chystají do světa na dovolenou, ale i podnikatelé, neboť se týká rovněž pracovních cest.

A snad už mohu prozradit, že v létě spustíme v rámci dalšího procesu digitalizace našich služeb produkt Alex určený pro podnikatele. Bude postavený na moderních technologiích, jednoduchý, přehledný. Momentálně ho testujeme a makléřům i sjednatelům

se líbí, jak ho lze bezproblémově, krok po kroku na dálku sjednat. V tomto směru to bude taková první vlaštovka v segmentu podnikatelského pojištění.

Když už jste zmínil ty technologie, připomnělo mi to, jak jste minule říkal, že to byly právě ony a IT, které vám pomohly první covidové jaro ustát a nastavit nově fungování pojišťovny tak, aby ji podobné kolize ani v budoucnu příliš neohrožovaly. Co z doby koronavirové přetrvává? Jak se změní pojišťovnický trh?

Jak dál, o tom právě diskutujeme a snažíme se nalézt neoptimálnější variantu. Už teď je jasné, že se do stavu před pandemií nevrátíme. Přinesla nám urychlení řady našich interních projektů, které byly orientovány zejména do oblasti inovací, automatizace a umělé inteligence. A v tom budeme samozřejmě pokračovat. Na druhé straně víme, že nasazení klientského chatbota je sice dobrá věc, ale osobnost zkušeného pojišťovníka z masa a kostí nenahradí. Pojišťovny fungují dlouhodobě na osobních vztazích s klienty a je nesnadné si představit, že vše zajistí umělá inteligence a vznikne vztah robot a klient.

Za dobrou věc považuji, že jsme navýšili počet VPN, a maximum našich zaměstnanců může tedy pracovat z domova. Vyzkoušeli jsme si, že i tak dokážeme s úspěchem fungovat. Nebude tedy nutné, aby se všichni vrátili do kanceláří. Chceme k lidem v tomto směru přistupovat hodně individuálně a zohlednit, co je pro ně efektivnější. Věřím, že se to pozitivně odrazí nejen v jejich spokojenosti a efektivitě, ale i v provozních nákladech společnosti.

Ovšem to nemluvíme o vedoucích pracovnících. Ti budou na home office minimálně, neboť pracovní diskuze vedení a porady face to face považují pro rozvoj pojišťovny za nezbytné.

Jako sportovec vždycky přemýšlíte o následující hře, co by se dalo zlepšit. Můžete prozradit další metu, ke které chcete dospět?

Vždycky říkám, že dnes nehrajeme o vítězství, ale když vstoupím na led, tak hraju jako o život a chci vyhrát. Rád bych, abychom se v té TOP desítce pojišťoven posunuli co nejdříve z pátého na čtvrté místo.

ČPP je univerzální pojišťovnou s 25letou tradicí. V současné době patří v ČR mezi TOP pětku v žebříčku pojišťoven. V roce 2020 dosáhl celkový předpis pojistného rekordních 11 mld. korun. Podle České asociace pojišťoven rostla ČPP meziročně o 7,2 %, což je dvojnásobek ve srovnání s trhem. Svým klientům poskytuje komplexní služby v oblasti životního a neživotního pojištění. Pečuje o 1,3 milionu klientů, kteří si sjednali přes 2,3 milionu smluv. Ročně řeší 200 tisíc pojistných škod, v rámci nichž vyplatí přes 5 mld. korun. Je součástí Vienna Insurance Group.

Ale mám přání i mimo náš business. Byl bych rád, kdyby lidé začali být zodpovědní více sami za sebe, pečovali o své zdraví, sportovali, lépe se stravovali. Udržovat se v dobré formě, a to nejen fyzické, ale i psychické, a tím posilovat svůj imunitní systém, může každý z nás. Proto jsem podpořil spolupráci naší pojišťovny s Klubem českých turistů. Pomyšlým prvním krokem se stává projekt Česky pěšky, neboť chůze je dostupná všem bez rozdílu kondice a věku a dá se provozovat v každém ročním období.

Na prázdniny je to dobrý tip.

Určitě, s výběrem tras jsme si dali záležet. Jsou různě náročné, ocení je rodiny s dětmi, ale i aktivnější jedinci, kteří budou chtít vyzkoušet své síly. Představíme také méně známá, a přesto nádherná místa Česka. A třeba se na některém z pochodů potkáme. ■

*S JAROSLAVEM BESPERÁTEM SI POVIDALA JANA JENŠÍKOVÁ
FOTO: ARCHIV ČPP A SHUTTERSTOCK*

You can also read this article
in English on itradenews.cz

S JAKO SOCIÁLNÍ

„Sociálním podnikem jsme se oficiálně stali začátkem roku 2020, ale všeobecné principy aplikujeme úplně od začátku. Získání tohoto statusu nám otevřelo možnost čerpání většího počtu dotačních titulů pro rozvoj firmy a zlepšení sociálních podmínek našich zaměstnanců. Ke koupi provozovny, ve které naše firma sídlí, jsme například využili úvěv S-podnik Českomoravské záruční a rozvojové banky,“ říká Leoš Mallat, majitel a jednatel rodinné společnosti MASTR, která se věnuje sociálnímu podnikání v kovovýrobě.

Leoš Mallat, majitel a jednatel společnosti MASTR

Barbora Melich Mallatová, prokurista společnosti MASTR

let. Ve firmě MASTR jej čerpali loni a rozhodli se pro něj i díky předchozím dobrým zkušenostem s bankou, jak vysvětluje Leoš Mallat: „S ČMZRB spolupracuje naše firma od samého začátku, tedy od roku 2001, a vždy jsme našli společnou řeč při všech investicích, které jsme nebyli schopni stoprocentně pokrýt z vlastních prostředků. V tom nám velmi pomáhali Ing. Jaroslav Bubeníček a ředitel ČMZRB v Hradci Králové Ing. Zdeněk Mareš.“

Jak je vidět na příkladu čerpání úvěru pro sociální podniky, získání tohoto statusu přináší firmám skutečně nové možnosti, které jim pomáhají udržet si i v dnešní turbulentní době konkurenceschopnost na trhu. K tomu, aby firma tento oficiální titul mohla používat, musí však splnit veškeré povinné identifikátory stanovené Ministerstvem práce a sociálních věcí. Tyto požadavky se týkají pěti oblastí: sociálně prospěšný cíl

Čerpání úvěru v rámci programu S-podnik ČMZRB je pro firmy obecně zajímavé zejména ze dvou důvodů: tento

úvěr je bezúročný, a navíc ho firmy se statusem sociálního podniku mohou začít splácet až po odkladu v délce tří

MASTR s.r.o.

Rodinná firma se sídlem v Červeném Kostelci je od svého založení v roce 2000 chráněnou dílnou, nyní sociálním podnikem, s působností v oboru kovovýroby. Chráněné pracovní dílny jsou pracoviště, kde nacházejí uplatnění osoby se změněnou pracovní schopností, které jsou vzhledem ke svému zdravotnímu hendikepu obtížně umístitelné na trhu práce. Firma vlastní čtyři CNC soustruhy s příslušenstvím a aktuálně zaměstnává 30 osob se zdravotním postižením. Jejím majitelem a jednatelem je Leoš Mallat, jeho dcera Barbora Melich Mallatová je prokuristkou.

a sociální, ekonomický, environmentální a místní prospěch.

Sociální prospěch

V praxi to pak vypadá třeba tak, že ve společnosti MASTR zaměstnávají více než 80% zdravotně omezených či postižených osob, pracují zde matky na rodičovské dovolené, absolventi, dlouhodobě nezaměstnaní či lidé předdůchodového věku. Nedávno firma navázala spolupráci se Základní školou speciální v Náchodě, kterou navštěvují zdravotně a mentálně postižení žáci. Organizuje exkurzi žáků do firmy, aby se mohli podívat na pracoviště a nebáli se pak studovat i takový obor, jako je strojírenství.

„Naše firma je poskytovatelem náhradního plnění podle zákona o zaměstnanosti a to nám velmi pomáhá při sjednávání cenových nabídek a získávání nových odběratelů. Zahraniční firmy mají ale podle našeho názoru lepší přístup k sociálnímu podnikání a všeobecně k zaměstnávání OZP,“ říká Leoš Mallat.

Z každotýdenní porady vrcholového vedení je pořizován zápis, do něhož mají všichni zaměstnanci možnost nahlédnout a případně jej připomínkovat. Na tyto připomínky je brán zřetel a všechny se individuálně diskutují a řeší. V případě úspory pro firmu nebo zlepšení podmínek je iniciativa ohodnocena mimořádnou odměnou, firma také vypisuje výběrová řízení na „nejlepší zlepšovák“, který je poté vybrán ze všech návrhů a finančně ohodnocen. Existuje roční plán interních školení, jenž je rovněž volně přístupný všem zaměstnancům a na kterém mají možnost se podílet, připomínkovat ho a zároveň všechna školení na základě žádosti využít. Každý zaměstnanec má také možnost využít příspěvek na kurzy cizích jazyků.

Environmentální prospěch

Firma používá úsporná svítidla, třídí odpad, používá recyklovaný papír a tonery do tiskáren. Jelikož jsou všichni zaměstnanci z blízkého okolí, dojíždějí do práce na kole, chodí pěšky nebo jezdí hromadně jedním vozidlem. V kovovýrobě bohužel nejde používat ekologické materiály pro výrobu, a proto se snaží přírodě ulevit alespoň používáním ekologicky odbouratelných kapalin do strojů, opětovně použitelných plastových přepravků a recyklovatelných obalových materiálů.

Program S-podnik

Tento program je určený pro podnikatele bez rozdílu velikosti, kteří splňují definici sociálního podniku. Jeho prostřednictvím mohou od ČMZRB získat bezúročný úvěr, a to až do výše 90% způsobilých výdajů projektu, na realizaci projektů investičního i provozního charakteru. Úvěr je poskytován v rozmezí od 400 tis. Kč do 25 mil. Kč, s dobou splatnosti 12 let, resp. 2 let. Vedle bezúročného úvěru mohou sociální podnikatelé čerpat také bezplatné poradenství. Program je financován z Operačního programu Zaměstnanost.

ZDROJ: ČMZRB

Místní prospěch

V MASTR dlouhodobě podporují řadu projektů a dobrovolnických institucí, například Projekt Šance, místní dobrovolné hasiče, kulturní akce, autistické děti, malé fotbalisty, domov pro psy v nouzi a další.

Většina odběratelů i dodavatelů je místních, převážně z Královéhradeckého kraje. „Naším nejzásadnějším místním odběratelem je firma Vapo, která rovněž sídlí v Červeném Kostelci. Další velké firmy, s nimiž spolupracujeme, mají také svá sídla v našem kraji, ovšem exportují do zahraničí – například do Nizozemska, Itálie, Švédska či dokonce do Číny,“ popisuje majitel firmy. „Mezi naše odběratele se řadí firmy Rieter, Trelleborg Bohemia, Saviotechnics, B.D.H. Kovo Export nebo Ametek Elektromotory.“

Ekonomický prospěch

Stručně řečeno, sociální podnik má být nezávislý a schopný zvládat ekonomická rizika. A jak to vypadá v praxi? „Celková strategie naší firmy se zaměřuje na rozložení případných rizik. Aby když jedno odvětví nebude tak ekonomicky výkonné, jsme byli schopni nahradit případný výkyv ve výrobě.“

Zaměřujeme se především na CNC obrábění. Vlastníme dva CNC soustruhy Okuma a dva dlouhotočné automaty. Jsme experti spíše na velkosériovou výrobu, držitelé certifikátu ISO 9001:2015 a jsme prověřeným dodavatelem pro automobilový průmysl; vyrábíme podle norem a požadavků automobilu,“ poukazuje majitel na kvalitu produktů a dodává: „Největším problémem sociálního podnikání a podnikání všeobecně jsou neustálé změny zákonů, nařízení a směrnic, které se týkají naší práce. Dalším významným problémem je vysoká administrativní zátěž, kterou musíme absolvovat, abychom uspokojili požadavky všech institucí. Naším velkým přáním je, aby se konečně zjednodušil systém sociálního podnikání a nechali nás v klidu pracovat. Zároveň bychom ocenili lepší informovanost o dostupných dotačních titulech a možností financování sociálních podniků.“ ■

TEXT: MARTINA HOŠKOVÁ
FOTO: ARCHIV SPOLEČNOSTI MASTR

Milan Resl:

ZA LOŇSKÝ ROK JSME ZAZNAMENALI HISTORICKY REKORDNÍ POČET OBJEDNÁVEK NAŠÍM CÍLEM JSOU E-SHOPY S LIDSKÝM PŘÍSTUPEM

Online nakupování se stalo jakousi nutností každodenního života a díky tomu internetové obchody hlásí enormní nárůst. Tuto skutečnost může potvrdit firma Ergotep, která poskytuje více než dvanáct let komplexní služby pro e-shopy. Pyšní se nejen počtem odeslaných objednávek, ale také svými zaměstnanci, kteří tuto firmu utvářejí i přes svůj zdravotní hendikep. Povídáme si o tom s obchodním ředitelem Milanem Reslem.

Milana Resla zavedly změny v osobním životě do Pardubického kraje, kde našel novou pracovní výzvu a přešel z bankovního a finančního sektoru do oboru sociálního podnikání. V Ergotepu působí třetím rokem jako obchodní ředitel

Je zřejmé, že vaše firma si opravdu zakládá na tom, jak přistupuje ke každému zaměstnanci.

Přesně tak. Záleží nám na individuálním profesním růstu každého z nich, poněvadž jak dalece se dokážou posunout, tak dalece dokáže růst i náš business a schopnost udržet potřebnou kvalitu v konkurenčním boji. Tato vize má v oblasti sociálního podnikání podstatně větší váhu a vytváří kompletní filozofii naší firmy. Vidíme potenciál v lidech, který jiní nevidí, a pečlivě vybíráme vhodné pracovní pozice, které jim sedí. Jsme si moc dobře vědomi, že většinu našich zaměstnanců potkal nelehký životní osud v podobě hendikepu. A jsme hrdí na to, jak se s tímto břemenem dokážou ve svém profesním i osobním životě s noblesou vypořádat a odvádět kvalitní výkon. Ke každému zaměstnanci přistupujeme individuálně a respektujeme jej, s mnoha z nich nás pojí přátelství. Společně tvoříme silný příběh, který nás spojuje.

Představte tedy čtenářům TRADE NEWS Ergotep. Kdy vznikl a čím přesně se zabývá?

Ergotep úspěšně podniká od roku 2003, poskytujeme širokou škálu služeb. Přes vzdělávání, motivační programy pro

zaměstnance, budování a řízení maloobchodních prodejen až po zpracování dokladů pro bankovní sektor. Tou hlavní službou je ovšem samotný fulfillment neboli komplexní služby pro e-shopy. Hlavní myšlenkou bylo a je mít dlouhodobý a udržitelný obchodní model a dát šanci lidem, kteří mají nelehký osud v podobě zdravotního hendikepu.

Co vše spadá do fulfillmentu?

Do těchto služeb spadá například tvorba a následná administrace e-shopů, reverzní a skladová logistika, distribuce zboží a doprava – ať už vlastní nebo externí. Zákazníci se na nás mohou obrátit s jakýmkoliv dotazem, jelikož zákaznickou linku máme v provozu 12 hodin denně 7 dní v týdnu. V neposlední řadě řešíme také vratky a případné reklamace.

Zaměstnáváte osoby se zdravotním postižením, limituje vás to nějak?

Nelimituje. Naopak, všechny nás to obohacuje a lidsky posouvá k novému myšlení, jinému druhu řízení lidského potenciálu, novým výrobním procesům a úpravám pracovního prostředí. S každým zaměstnancem citlivě vybíráme jeho pozici tak, aby v pracovním režimu měl co největší komfort. Bouráme

Firma s velkým srdcem

V malém městečku Proseč, ležícím v Pardubickém kraji a obklopeném malebnou přírodou, sídlí firma Ergotep. Jejím hlavním zaměřením jsou kompletní služby pro e-shopy, tzv. fulfillment, tedy skladování, distribuce, logistika, zákaznická péče a call centrum. Na tom, aby byly co nejdokonalější, pracoval tým Ergotepu osmnáct let. Svě o tom vědí například společnosti Tescoma, Hamé nebo Vileda. Základ úspěchu tvoří zaměstnanci, kteří navzdory svým zdravotním znevýhodněním odvádějí profesionální práci. A tak zhmotňují hlavní myšlenku celého podniku: dát pracovní příležitost lidem, kteří ji jinde jen obtížně hledali. Společenská odpovědnost se prolíná vším, co Ergotep dělá. Aktuálně například spolupracuje na projektu Nakup na Dobro.

předsudky a ukazujeme společnosti, že podnikat se dá i tímto přístupem.

Kolik má firma zaměstnanců?

Zaměstnáváme více než 80 % pracovníků se zdravotním omezením. Ve firmě aktuálně působí přes 330 zaměstnanců.

A kolik denně zabalíte objednávek?

Záleží na tom, v jakém daném období se nacházíme, ale v průměru denně odešleme přes 1600 objednávek.

To je opravdu značné množství. Jak velké jsou vaše skladové prostory?

Momentálně disponujeme kapacitou přes 6000 metrů čtverečních skladových prostor v Proseči, Otradově a Havlíčkově Brodě, kde máme k dispozici automatickou linku. Skladové zásoby si vozíme převážně vlastní dopravou, případně využijeme naše nasmulované logistické partnery. Když budu mluvit řečí čísel, tak za rok 2020 jsme najeli přes půl milionu kilometrů a převezli 960 tun zboží.

S jakými obchodními partnery například spolupracujete?

Zakládáme si na dlouhodobé a férové spolupráci se společnou vizí a dodržním rozvoje společenského podnikání. V oblasti e-shopů spolupracujeme již řadu let se známými značkami, jako je

Tescoma, Vileda či Hamé. V oblasti motivačního programu a back office operacích dlouhodobě spolupracujeme s finanční skupinou ČSOB.

Jak jste zvládli chod v rámci pandemické situace?

Díky skvělé práci našich zaměstnanců, podpoře celé firmy a řady brigádníků jsme nelehké období zvládli se ctí a s pozitivním kvalitativním i hospodářským výsledkem. Za loňský rok jsme zaznamenali historicky rekordní počet objednávek, to znamená navýšení o 110 procent.

A co plánujete do budoucna?

Plánů máme opravdu mnoho, základem je pokračovat v realizovaných projektech, hledat nové výzvy a příležitosti, kde určitě za zmínku stojí e-shop Nakup na Dobro, který připravujeme ve spolupráci s Asociací společenské odpovědnosti. Dále rozšiřujeme naše obchodní aktivity směrem do zahraničí, ale nezapomínáme ani na naše zaměstnance, jimž zlepšujeme pracovní podmínky. V neposlední řadě se chceme posouvat technologickým směrem a zřizujeme nové skladovací prostory. ■

ZA ROZHOVOR PODĚKOVAL JOSEF ŽABKA

FOTO: ARCHIV ERGOTEP

V Ergotepu jsou zaměstnanci na prvním místě

VIZE EKONOMIKY 21. STOLETÍ: FISKÁLNÍ POLITIKA PODLE ODVĚTVÍ A MĚNOVÁ PRO CELOU PLANETU

Kapitalismus se i kvůli pandemii covidu-19 (z)mění. Trhy se budou dále virtualizovat a zároveň ve stále větší míře koncentrovat na celoplanetární problémy. Paralelně s tímto procesem bude třeba se vyrovnat se strašáky minulosti, mezi něž patří bezprecedentně vysoký dluh i snaha zadlužení států bagatelizovat. O podrobnostech v květnové Alter Eko debatě diskutoval globální stratég Roman Chlupatý s ekonomem Tomášem Sedláčkem.

Tomáš Sedláček, ekonom a filozof

Zatímco banky se z minulé krize poučily, státy ne

Tomáši, pandemii covidu-19 lze zjednodušeně nazvat krizí. Každá krize přitom vedle toho špatného nabízí příležitost určité věci zlepšit. Hrozí, že tentokrát potenciálu kreativní destrukce nezvládneme využít (což je obava, kterou jsme vyslovili v knize (R)evoluční ekonomie po poslední hospodářské krizi, a která se částečně naplnila)?

V naší knize mluvíme o tom, že ten největší problém není v bankovníctví, i když i tam byl, ale v neschopnosti veřejných financí být vyrovnané. Řekl bych, že jde o jistou filozofickou nevyrovnanost, která se projevuje deficity. Každoročními, chronickými. A injekcemi deficitních peněz. Ekonomiky se potom stanou závislé na vysokých deficitech a vyrovnané rozpočty se budou brát jako restriktivní fiskální politika. Což, obávám se, se děje: máme pocit, že vyrovnané finance jsou maastrichtskými kritérii povolená -3% HDP; a když má

někdo minus procento, tak se mu tleská, jako by měl přebytek. Stručně, zatímco banky se z poslední krize poučily, státy ne. Neudělali jsme potřebnou reformu celospolečenského života. Naše daně stále neodpovídají tomu, co za ně dostáváme. Úroveň zadlužování tak v minulé dekádě prudce vzrostla. A teď – z pochopitelných důvodů – zažíváme další, bezprecedentní růst dluhu.

V současné situaci nic jiného (nemyslím tím konkrétní kroky, ale obecný směr, tedy pomoc ekonomice) nešlo a nelze dělat. O to hlasitěji se ale připomíná potřeba změnit to, jak se s dluhem a obecněji veřejnými financemi pracuje. Co bys radil ty?

Vždycky jsem byl fiskální konzervavec, někdy jsem byl dokonce označován za extremistu. Mnohokrát jsem opakoval, že by se měla fiskální politika depolitizovat. Ať politik rozhoduje o výši daní a o tom, kam půjdou státní výdaje. Ale ať nerozhoduje o tisku dluhu.

V důsledku aktuálního dění na síle nabírá takzvaná moderní měnová teorie, zjednodušeně teze, že se stát vysokých dluhů nemusí bát, protože ve vlastní měně nemůže zbankrotovat. Nebojíš se, že tento názor, respektive přístup, s námi zůstane?

My jsme stvořili keynesiánského basterda. Tohle je jednoduchá věc, kterou

najdeme koneckonců i v bibli. Jde o starozákonní příběh, kdy se Egypt, když nastalo sedm hubených let, nezadlužil ani jedním promile HDP, protože měl naspořeno. My jsme tuto logiku obrátili naruby a začali dluhem. (I v tomto kontextu je mimochodem zajímavé si udělat mentální cvičení zaměřené na to, jak by fungovaly finance, kdyby stát půjčoval a nikoli si půjčoval: to by úplně změnilo ráz úrokových sazeb!)

Přesto, respektive právě proto, se dá čekat, že jakmile pandemie skončí, bude imperativ veřejných financí úplně stejný, jaký byl po minulé krizi. Půjde o to snížit dluh na uvěřitelnější úroveň, tedy míru, která už budí důvěru, že by dluh mohl být někdy v budoucnu splacen. To přitom úzce souvisí s penězi a jejich fungováním, tedy koncepty, nad kterými se dnes vznášejí mnohé otázky. Podle mnoha expertů bychom měli v důsledku dlouhotrvající extrാവൗൺൺൺ měnové politiky vidět masivní inflaci. A tu nevidíme. Já osobně se inflace, jež se podobá exponenciále, bojím. Dlouho to vypadá, že se nic neděje, a pak najednou ceny vystřelí. Zda, případně kdy, se tato obava naplní, je otázkou. Svou roli sehraje mnoho neznámých. Mění se nám rychlost peněz, extrémně dezinfračně fungují technologie.

Narůstající nerovnost bude strašákem

V této souvislosti mě napadají dvě věci. Zaprvé, samotný způsob, jak se inflace měří. Pokud například započítáme bydlení, je růst cen na mnoha místech už nad cílovými úrovněmi (což potvrdilo i šetření ČNB). Zadruhé, cena bydlení a většiny dalších aktiv je na historických maximech, což signalizuje, že se podstatná část nově natištěných peněz přelila právě tam. S tím pak úzce souvisí narůstající nerovnost, kterou kupříkladu jeden z nejrespektovanějších manažerů hedgeových fondů Ray Dalio považuje v delším výhledu za většího strašáka než propad ekonomiky. Jak tuto debatu vnímáš?

Začal bych tím, že my pořádně nevíme, co peníze – inflace vypovídá o kvalitě peněz, měny – jsou. Náš problém tkví prostě v tom, že pracujeme s nástroji, kterým ne úplně dobře rozumíme. On ostatně už Aristoteles varoval, ať si dáme pozor na peníze a na úroky; že je to celé nějaké podezřelé. Implicitně jako

by tím říkal: nestavte princip svého fungování na úrocích a na úrokových sazbách, na bankovníctví a podobně. Mějte to jako doplňkovou službu.

My děláme pravý opak, což znamená, že ultimátní moc drží ti, kteří peníze ovládají.

Přesně tak. Důležité je přitom připomenout, že peníze dokážou jednu kouzelnou věc: jako centrální bankéř dokážu změnit hodnotu stokoruny, kterou máš v kapse. Centrální bankéři jako by se tak stali kněžími naší doby, manipulujícími energií ekonomiky s pomocí úrokových sazeb. V momentě, kdy si ekonomika nevěří, třeba během hospodářské krize, by totiž bylo přirozené mít vysoké úroky. Opak je pravdou, protože centrální bankéři snižují sazby a obecněji pustí do systému levné peníze. A to je důležité připomenout i v kontextu už zmíněných kryptoměn: v momentě, kdy by se bitcoin nebo nějaký podobný „coin“ stal páteřní měnou, skutečným novým zlatým digitálním standardem, musel by mít svou monetární politiku.

Rostoucí popularita kryptoměn mimo jiné připomíná, že se stále víc lidí obává toho, že by se inflace a obecněji měnový režim mohl vymknout kontrole, že by mohlo dojít k rychlému znehodnocení (nad)národních měn. Hrozí něco podobného?

Kryptoměny dávají smysl, i kdyby fiatní měny nebyly tak inflační. Je to další hodnota, která se stane jednou ze standardních aktiv v portfoliu. Nemyslím si ale, že by krypto nahradilo národní měny. Podobně jako v případě fiatů o nich rozhodne víra, respektive důvěra. Peníze jsou totiž čistě vztahovou záležitostí. Může se tak stát, že stvoříme nový „IT svět“ (podobně jako ve filmu Ready Player One), v němž se lidé, kteří si teď nakoupili nějaké kryptoměny, stanou zcela nezaslouženými boháči. Společnost se pak rozštěpí a v onom novém „IT světě“ se namísto centrálních bankéřů a ekonomů stanou kněžími – zde navazují na předchozí odpověď – ajťáci v kombinaci s umělci. Ti pak budou napříště ukazovat ostatním cestu.

I tato vize je součástí diskuze o budoucnosti kapitalismu, o jeho samotné podstatě. Její součástí byla už před příchodem pandemie covidu-19 také teze, že by business a obecněji

náš život neměl být napříště tak moc o penězích. Některé signály, mezi něž patří růst oblíbenosti i výkonnosti takzvaného ESG investování, přitom naznačují, že jsme tímto směrem už nakročili. Jde o výchylku nebo trend, který přetrvá (a je správný)?

Nemám na to žádnou analýzu. Vycházím z každodenní zkušenosti, jejíž součástí jsou třeba priority během voleb. Dlouho byla alfou a omegou ekonomika – důchodový systém, daně, hospodářský růst. V posledních letech jsou tato témata na vedlejší koleji. Když jsme tu například měli migrační vlnu, do popředí se dostaly náboženské a ideologické otázky. I proto si myslím, že to, o čem mluvíš, se skutečně do jisté míry děje. Otázkou je, jestli je to dobře, nebo ne; respektive co je na tom správné a co nikoli. Obecně nicméně věřím tomu, že se lidstvo jako celek posouvá kupředu. Dříve nebo později tak vznikne mimo jiné také nová ekonomie. Fiskální politika se například nebude časem dělat podle národů, ale odvětví. I monetární politika bude úplně jiná v momentě, kdy budeme mít planetární civilizaci.

Jak moc i v důsledku podobných dlouhodobých vizí a k nim směřujících trendů čekáš, že se možná už v dohledné době změní trh? A co konkrétně se může stát?

Jako lidé se začínáme chovat ekologičtěji. A z této řečnické uvědomělejší spotřeby mám celkem radost. To je bezesporu jeden z trendů, které budou formovat trhy. Ty budou podle mě obecněji napříště abstraktnější a budou se virtualizovat. Statky, které budou digitální, se stanou předmětem mnohem většího tržního zájmu. Společnost se totiž posunula o jeden velký skok do abstraktnějšího uvažování, a to právě v důsledku digitalizace a celoplanetárního problémů. ■

TEXT: ALTEREKO

FOTO: JIŘÍ MATOUŠEK

DEBATA BYLA SOUČÁSTÍ PŘÍPRAV NA KVĚTNOVÉ ALTER EKONOMICKÉ FÓRUM KAPITALISMUS (P) O COVIDU, JEHOŽ BYL TRADE NEWS MEDIÁLNÍM PARTNEREM. ZÁZNAM VEŘEJNÉ ČÁSTI PROGRAMU, ČITAJÍCÍ DEBATU S PŘEDNÍM BRITSKÝM EKONOMEM JOHNEM KAYEM A PANEL S TOMÁŠEM SEDLÁČEKEM, NAJDETE NA YOUTUBE STRÁNKÁCH ALTEREKO.CZ.

ALTER EKO vám děkuje za přízeň a podporu

2021

EKONOMICKÁ FÓRA

PŘIPRAVUJEME

Česko a Evropa v asijském století

5. – 6. listopadu – Nový zámek, Kostelec nad Orlicí

Podrobnosti o pátém „českém Davosu“, jehož se jako tradičně zúčastní přední domácí i zahraniční experti na ekonomiku, byznys a (geo)politiku, najdete už brzy na stránkách www.altereko.info

PROBĚHLO

Kapitalismus (p)o covidu

12. května – ONLINE

Záznam rozhovoru s předním britským ekonomem Johnem Kayem a panelové diskuze s ekonomem a filozofem Tomášem Sedláčkem či ředitelkou korporátní divize Microsoftu Lenkou Novákovou nabízí YouTube stránka AlterEkoCZ

Partneři:

Mediální partneři:

Partner pomoci:

VÝCHOVA VLASTNÍCH ZAMĚSTNANCŮ V ČECHÁCH

Firmy se už dlouho potýkají s nedostatkem kvalifikovaného personálu. Ani krize poslední doby zatím nezajistila očekávaný příliv pracovní síly. Spíš se zde objevuje nová výzva: jak využít potenciál kandidátů, kteří přicházejí ze zcela jiných oborů, a jak mezi nimi poznat ty, kteří zvládnou rekvalifikaci a při nejbližší příležitosti se nevrátí zpět k původnímu zaměření? Na pokusy a omyly nemá mnoho firem dostatek času, peněz ani trpělivosti.

Mít know-how v hlavě je nebezpečné

V této souvislosti už léta pozoruji jeden fenomén. Čím je firma schopnější samostatně kvalifikovat své nové zaměstnance, tím je svobodnější, co se personální expanze týče. Vidím to u desítek českých firem, které před lety začaly pečlivě sepisovat vlastní know-how a dnes toto firemní bohatství zúročují. A to tím způsobem, že nové schopné zaměstnance kvalifikují vlastními silami. Nejsou tak závislí na tom, zda se jim poštěstí zachytit pro sebe několik z už tak mála absolventů nebo hotových odborníků z praxe.

Know-how firmy bývá často v rukou (nebo spíše v hlavách) lidí, kteří pomalu ale jistě odcházejí do důchodu. Nemyslím tím pouze různé technologické postupy, obchodní strategie a další zásadní věci. Ke know-how patří nepřeborné množství drobností a postupů, které mají dlouholetí zaměstnanci už v DNA, až nám připadá, že takto se to přece musí dělat všude. Ale to je velký omyl. To, jak komunikujete se svými zákazníky, jak si vybíráte dodavatele, jak přistupujete k plánování zakázky a spousta dalších věcí hraje veledůležitou roli v tom, že se firmě daří. Pokud určitá oblast funguje, je tam jistě nějaké dobré know-how, které někdo vlastní – ten, kdo daný post zastává a je na něm úspěšný. Co se ale stane, když odejde? Ať už na mateřskou

dovolenou, do důchodu nebo se prostě přemístí do jiné firmy, vznikne problém. Potřebujete vybírat jen z kandidátů, kteří si know-how, o které jste přišli, sami přinesou. A to je tedy opravdu těžká výzva. Výsledkem jsou měsíce i roky neobsazené klíčové pozice ve firmě, stagnující expanze i celkový vývoj firmy, frustrování personalisté a nervózní šéfové, kteří personální oddělení financují.

Asi je nad slunce jasnější, že nejlepší, co dnes můžete udělat pro svobodnější budoucnost, je pečlivě sbírat veškeré know-how firmy a převést ho do takové formy, kterou můžete snadno a rychle předat novým pracovníkům.

Do koho se vyplatí investovat?

Některé firmy jsou už dnes ve stavu, že takové návody a rekvalifikace mají připravené, a přesto se jim nedaří nacházet dostatek schopného personálu. Při nábore si potřebujete být jisti nejen tím, že nováček bude schopen pojmout to, co ho učíte, ale také bude pracovitý a zaměřený na výsledky. Zásadní je také to, aby nehledal jen místo, kde se výhodně „upíchně“, ale aby byl zároveň rád užitelný. Ochota pracovat a dobrá úroveň motivace jsou dnes ten podstatný potenciál, na kterém se dá stavět. Oficiální vzdělání ani léta odborné praxe nezaručí úspěch předem.

Tip:

Abyste se správně rozhodli při výběru nových zaměstnanců, potřebujete umět rychle a efektivně analyzovat pracovní minulost kandidátů. To je samo o sobě know-how, díky němuž se vy jako zaměstnavatelé budete cítit najednou mnohem svobodněji.

Toto je asi nejdůležitější rada, kterou mohu dát současným zaměstnavatelům. Jestli to jen trochu jde, neheďte „hotové“ zaměstnance, ale připravte svou firmu na výchovu svých vlastních. Zásadní je, aby byla firma schopna kvalifikovat a rekvalifikovat efektivně a také aby s jistotou vybírala ty nováčky, u kterých se tato investice vyplácí. ■

TEXT: LUCIE SPÁČILOVÁ

FOTO: ARCHIV PERFORMIA A SHUTTERSTOCK

Lucie Spáčilová je zakladatelkou a majitelkou společnosti Performia Česká republika.
www.performia.cz

Tomáš Gross:

ČEŠI MAJÍ VÍC PENĚZ, ALE JEJICH FINANČNÍ GRAMOTNOST SE NELEPŠÍ

Společnost Partners je na českém trhu finančního poradenství už tradiční značkou. Hlavní odpovědností jednoho z jejích ředitelů, Tomáše Grosse, je další rozvoj. Ať už jde o zvyšování podílu na trhu nebo vymýšlení nových synergií, jako jsou například spolupráce s vysokými školami či aktivity v oblasti podpory finanční gramotnosti. Jako jeden z nejzkušenějších lidí ve firmě působí Tomáš Gross také jako supervizor při výběrovém řízení nových kolegů-poradců. „Snažím se být velmi přísný, abychom do našich řad nabírali opravdu kvalitní a motivované lidi,“ vysvětluje.

Tomáš Gross, ředitel týmu Partners

Jak dlouho jste u Partners a jaké byly vaše začátky s ním spojené?

U Partners jsem od jeho vzniku v roce 2007, kdy jsem byl ve druhém semestru

na vysoké škole. Hledal jsem při studiu práci, kde bych získal praktické zkušenosti a zároveň si vydělal nějakou korunu. Zaujalo mě, že poradenství od Partners je velmi konkrétní a šité na míru každému klientovi, ale třeba i to, že mi už u pohovoru představili princip kariérního plánu s jasnými pravidly, což jsem předtím na vysoké škole nikdy neslyšel.

Jak se společnosti Partners daří v současných covidových podmínkách? Zvýšila se poptávka lidí po finančním poradenství?

Obratově jsme vzrostli cca o 30 procent. Dá se říct, že kdykoli lidé více přemýšlejí o penězích, obrací se na nás. Poprvé to bylo v letech 2008 až 2009 v době finanční krize a podruhé o pár let později, poté co se schválila penzijní reforma a takzvaný druhý pilíř. Tehdy moji skupinu v Partners tento zvýšený zájem málem položil, ale dnes jsme jako firma mnohem dál, jsme na to připraveni, jsme pokornější a máme kvalitnější poradce. Já sám mám certifikát EFA (*European Financial Advisor – pozn. red.*) a k tomuto vzdělávání vedu i ostatní kolegy, kteří ho ještě nemají. Navíc se na nás obrací čím dál víc uchazečů o spolupráci, z čehož mám obrovskou radost: letos máme o 40 procent více spolupracovníků než loni a otevíráme nové pobočky – nejnověji teď v centru Pardubic.

Přemýšlet o financích? Dlouhodobě!

Zlepšuje se podle vás finanční gramotnost Čechů?

Rád bych řekl, že ano, ale bohužel právě třeba nedávný vývoj kryptoměn ukázal, že vůbec. Řada lidí nepřemýšlí o financích v dlouhodobém horizontu, nemá finanční plán, ale když vidí, jak jde bitcoin nahoru, neváhá tam vložit většinu úspor se snahou rychle a snadno vydělat.

Lidé mají díky příznivému vývoji ekonomiky v posledních letech víc peněz, ale chybí jim finanční vzdělání, a tak nevědí, jak s nimi efektivně naložit, a rádi skočí na „zaručený a vysoký výnos“ nějaké módní vlny. Místo toho by měli spíš přemýšlet o tom, jak své finance dlouhodobě udržet a zhodnotit. Struktura finančních nástrojů v Česku totiž ukazuje, že drtivou většinu svých peněz mají Češi v bankovních vkladech, tedy na běžných a spořicíh účtech, kde jejich hodnotu dlouhodobě požívá inflace.

Jakými iniciativami to Partners pomáhá změnit?

Nechci, aby to vyznělo nabubřele, ale myslím, že nikdo tu pro finanční gramotnost nedělá tolik jako my. Už před více než deseti lety jsme spolupracovali na první sérii televizního pořadu

Krotitelé dluhů. Já sám jsem v roce 2010 inicioval školení finanční gramotnosti na základních školách. Tenkrát mě k tomu vyzvala jedna úžasná paní učitelka z Teplic nad Metují. Vytvořil jsem koncept, který se dodnes používá pro celou naši firmu, a z toho mám radost. Naše aktivity ve školách děláme hravou formou, pomocí kvízů, hádanek a simulací reálných situací. Po pár letech se i díky tomu dostala výuka finanční gramotnosti do školních osnov.

Osvěta o podnikání pro studenty

Spolupracujete také s vysokými školami. Jaké to jsou?

Na Vysoké škole ekonomické učím téma osobnost obchodníka a snažím se studentům ukázat rozdíly mezi prodejem a obchodem, na čem má být postavený dlouhodobý vztah a proč z mého pohledu nemá tvrdý, čistě prodejní přístup budoucnost. Na Fakultě tělesné výchovy a sportu Univerzity Karlovy jsem dostal volnou ruku a mohl jsem si vytvořit dva vlastní předměty, které studenty velmi baví, což mě neskutečně naplňuje. Jeden z nich jsem nazval Uplatnění na pracovním trhu: se studenty se tam trochu vracíme do dětských let a řešíme

jejich přání, co by v životě chtěli zažívat. Ukazují, že podnikání není tak těžké, jak se může zdát, a probírám s nimi mimo jiné i základní pojmy v osobních a firemních financích.

Jsou dnešní studenti víc otevření samotnému podnikání a zakládání firem?

Podnikat by chtěli, ale vůbec netuší, co to obnáší. Jejich představy o podnikatelských jsou dost zkreslené. Bud' si představují sedřené staré chlapy z devadesátek s pěti infarkty na krku, když to přeženu, což nikdo z nich samozřejmě nechce. Nebo mladé týpky, kteří měli super nápad, a pak jim šlo všechno samo – v to doufají, ale nic pro to už nedělají. Myslím, že je to především nehezské zrcadlo českého školství.

Mým cílem je, aby změnilo tohle staromódní uvažování o tom, co to znamená podnikat. Když studentům přibližuji, že podnikání v 21. století už není o tom, věnovat tomu veškerý svůj volný čas, ani o tom, že člověk musí přijít s nejnovějším a originálním nápadem, jsou nadšení a říkají mi, že je škoda, že takový předmět neměli už na střední škole. Snažím se jim předat, že někdy stačí bedlivě pozorovat svět a lidi kolem sebe a vystavět své podnikání

na inspiraci a inovaci. Nemusejí hned zakládat „eseróčko“, ale podnikat můžou začít i přes franšizu nebo jako společníci.

Řešíte v Partners i podnikatelský segment nebo konkrétně malé a střední podniky?

V našem poradenství se zaměřujeme spíš na jednotlivce než na firmy. Nicméně už dlouho mám vizi, že bychom v jednotlivých regionech a okresech vytvořili divize Partners ve spolupráci například s místními pobočkami Hospodářské komory, které by sloužily primárně podnikatelům. Konkrétnější obrysy už má projekt Partners Market v Pardubicích, který bude zaměřený mimo jiné i na živnostníky a malé podnikatele. ■

S TOMÁŠEM GROSSEM SI POVIDAL DANIEL LIBERTIN

FOTO: ARCHIV T. GROSSE

Od svého založení v roce 2007 se společnost Partners vyvinula v největší nezávislou finančně poradenskou společnost na českém trhu. Pracuje pro ni 2000 poradců, kteří se svými klienty dohromady uzavřou každou hodinu 98 smluv.

www.partners.cz

Když studenty na vysoké škole vyučuje Tomáš Gross, je posluchárna většinou nabitá

” NA VČEREJŠÍ HODINĚ SE MI LÍBIL FAKT, ŽE JSME SE UČILI JEDEN OD DRUHÉHO, COŽ NENÍ ZROVNA OBVYKLÉ A MOC SE S TÍM NESETKÁVÁM. VŠICHNI BYLI MOTIVOVANÍ A SNAŽILI SE, NAVÍC ČLOVĚK PŘEMÝŠLEL ZA SEBE, I KDYŽ ÚKOL ZROVNA PROVÁDĚL NĚKDO JINÝ.

” DNEŠNÍ VÝUKA BYLA PŘÍNOSNÁ Z TOHO DŮVODU, ŽE JSME SI SAMI MOHLI VYZKOUŠET, JAKÉ TO JE OBCHODOVAT. BĚHEM VIDEOKONFERENCE NAŠI VÝUKU ZASLECHL MŮJ PŘÍTEL, KTERÝ BYL NADŠENÝ Z TOHO, JAK PRAKTICKY UČÍTE.

” SEMINÁŘ MĚ BAVIL, KLIDNĚ BYCH VYDRŽEL UDRŽET POZORNOST DALŠÍ DVĚ HODINY.

LIMITY MATERIÁLNÍ PUBLICITY ANEB DŮVĚRA V KATASTR NEMOVITOSTÍ NEMŮŽE BÝT BEZBŘEHÁ

Katastr nemovitostí jako veřejný seznam podléhá zásadě materiální publicity, která chrání tzv. dobrověrného nabyvatele pro případ rozporu mezi stavem zapsaným v katastru nemovitostí a stavem skutečným. Při nemovitostních transakcích je vhodné pamatovat na to, že tato ochrana není všeobjímající, jak vyplývá z judikatury Nejvyššího soudu.

Ochrana dobrověrného nabyvatele

Zásada materiální publicity je obsažena v § 984 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, v platném znění (dále „OZ“). Podle uvedeného ustanovení platí, že není-li stav zapsaný ve veřejném seznamu v souladu se skutečným právním stavem, svědčí zapsaný stav ve prospěch osoby, která nabyla věcné právo za úplaty v dobré víře od osoby k tomu oprávněné podle zapsaného stavu.

Předmětná ochrana se tedy uplatní za podmínky, že i) věcné právo bylo nabyto za úplatu (typicky kupní smlouvou) a ii) nabyvatel v době podání návrhu na zápis katastrálnímu úřadu byl v dobré víře, že stav zapsaný v katastru nemovitostí je v souladu se skutečným právním stavem, resp. že osoba zapsaná v katastru nemovitostí je skutečně oprávněná k převodu/zřízení věcného práva.

Zásada materiální publicity se neaplikuje pro nezbytnou cestu, výměnek a pro věcné právo vznikající ze zákona.

Podle § 980 odst. 2 OZ se má za to, že je-li právo k věci zapsáno do veřejného seznamu, bylo zapsáno v souladu se skutečným právním stavem. Podle § 7 OZ se má za to, že ten, kdo jednal určitým

způsobem, jednal poctivě a v dobré víře. Dobrá víra se tak předpokládá.

Právní úprava nepochybně představuje významnou ochranu dobrověrného nabyvatele věcného práva k nemovitosti v případě, že za úplatu nabude právo od osoby oprávněné dle stavu zapsaného v katastru nemovitostí, které však ve skutečnosti zapsané právo nesvědčí. Stav zapsaný v katastru nemovitostí má v tomto případě přednost před skutečným právním stavem.

Na první pohled by se tak mohlo zdát, že nemovitostní transakci nemůže nic ohrozit/zmařit, budeme-li vycházet pouze z údajů zapsaných v katastru nemovitostí. Tak tomu však není.

Materiální publicita nechrání před neplatností smlouvy

Jak potvrdil nedávno Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 9. 12. 2020, sp. zn. 22 Cdo 1980/2020, ochrana vyplývající ze zásady materiální publicity se aplikuje pouze v případě nesouladu mezi evidovaným (zapsaným) a skutečným právním stavem, a to pouze ohledně údajů o právech. V souzeném případě žalobce koupil bytovou

jednotku od osoby, proti níž bylo vedeno exekuční řízení a která byla omezena v nakládání se svým majetkem tzv. generálním inhibitoriem podle exekučního řádu. Žalobce se domáhal vyloučení bytové jednotky z exekuce s odkazem na dobrou víru v zápis údajů do katastru nemovitostí, v němž generální inhibitorium zapsáno nebylo.

Nejvyšší soud uvedl, že ochrana vyplývající z materiální publicity se **nevztahuje na právní jednání, které je absolutně neplatné** pro porušení zákazu nakládat s věcí vyplývajícího ze zákona¹. Z předmětného usnesení současně vyplývá, že **materiální publicita nepůsobí v případech, kdy se nesoulad mezi evidovaným a skutečným stavem týká údajů vypovídajících o technickém stavu, ekonomické hodnotě či veřejnoprávních omezeních**. Podle Nejvyššího soudu se ochrana nabyvatele vztahuje jen na případy, kdy – v případě převodu vlastnického práva – schází vlastnické právo převodce (ačkoliv je převodce jako vlastník v katastru nemovitostí zapsán), resp. dobrá víra nabyvatele pokrývá pouze nedostatek vlastnického práva převodce, nevztahuje se však na jiné vady právního jednání, způsobující jeho neplatnost. Ustan. § 984 odst. 1 OZ nechrání důvěru v jiné údaje

¹ Jednalo se o porušení omezení podle § 44 odst. 7 exekučního řádu účinného do 31. 10. 2009 zakládajícího absolutní neplatnost právního úkonu. V současné době je porušení omezení nakládat s majetkem v exekučním řízení (obsažené v § 44a odst. 1 exekučního řádu) sankcionováno tzv. relativní neplatností právního jednání (jednání je platné, pokud exekutor, oprávněný nebo přihlášený věřitel nevznesl námitku neplatnosti).

o věci, byť by se zapisovaly do veřejného seznamu.

Shora uvedené závěry se uplatní ve všech případech absolutní neplatnosti právního jednání (např. při porušení zákazu nakládat s pozemkem či stavbou dotčenými vyvlastňovacím řízením či porušení zákazu nakládat s nemovitou věcí vyplývajících z předběžného opatření soudu), a to i v případě, že by skutečnosti o omezení v nakládání s nemovitou věcí nebyly zapsány v katastru nemovitostí.

Důvěra v zápis v katastru nemovitostí však nemusí být chráněna ani v případě **tzv. relativní neplatnosti** právního jednání (založené na právu osoby, jíž zákon poskytuje ochranu, se neplatnosti dovolat).

V rozsudku ze dne 2. 6. 2020, sp. zn. 21 Cdo 3017/2019, Nejvyšší soud posuzoval případ, kdy v katastru nemovitostí byla nemovitost zapsána jako výlučné vlastnictví pouze jednoho z manželů (ačkoliv byla ve společném jmění manželů) a kdy manžel zapsaný jako vlastník v katastru nemovitostí bez souhlasu druhého manžela zřídil k nemovitosti zástavní právo. V nemovitosti se přitom nacházela rodinná domácnost manželů. Opomenutý manžel se domáhal určení neexistence zástavního práva mj. s odkazem na to, že zástavní smlouva je neplatná podle § 747 odst. 2 OZ (ustanovení zakládá právo opomenutého manžela dovolat se neplatnosti právního jednání ohledně nemovitosti, v níž se nachází rodinná domácnost).

Nejvyšší soud zde judikoval, že skutečnost, že nemovitost, v níž se nachází rodinná domácnost rodiny, je v katastru nemovitostí zapsána jako výlučné vlastnictví jednoho z manželů, přestože ve skutečnosti je ve společném jmění

manželů, není na újmu práva druhého manžela dovolat se podle § 747 odst. 2 OZ neplatnosti zástavní smlouvy, kterou manžel zapsaný v katastru nemovitostí zřídil k této nemovitosti zástavní právo bez souhlasu druhého manžela.

Nejvyšší soud uzavřel, že v posuzovaném případě se nemůže uplatnit ochrana zástavního věřitele z hlediska jeho dobré víry ve stav zapsaný v katastru nemovitostí, neboť rodinná domácnost manželů nebo rodiny se do katastru nemovitostí nezapisuje a nesoulad mezi stavem zapsaným a skutečným právním stavem tak ve smyslu § 984 odst. 1 OZ nemohl nastat.

Zřízení zástavního práva bez souhlasu druhého manžela bylo v kolizi rovněž s § 714 OZ, podle něhož v záležitostech týkajících se společného jmění, které nelze považovat za běžné, jednají manželé společně nebo jeden z manželů se souhlasem druhého. Jednání jednoho z manželů v jiné než běžné záležitosti bez souhlasu druhého manžela zakládá rovněž důvod tzv. relativní neplatnosti. K tomu však Nejvyšší soud uvedl, že ochranu nabyvatele podle § 984 odst. 1 OZ by bylo třeba v případě, že by se v nemovitosti nenacházela rodinná domácnost, upřednostnit před ochranou opomenutého manžela podle § 714 OZ, neboť opomenutý manžel (neuvezený v katastru nemovitostí) měl možnost dosáhnout nápravy nesprávného katastrálního zápisu.

V tomto ohledu tedy rozhodnutí Nejvyššího soudu naopak jednoznačně preferuje ochranu nabyvatele v případech, kdy je v katastru nemovitostí v rozporu se skutečným právním stavem zapsán pouze jeden z manželů a nejedná se o nemovitost, v níž je rodinná domácnost (př. průmyslový objekt, nebytová jednotka, nezastavěný pozemek aj.). Argumentace soudu

k této otázce je však poměrně strohá a nikdy nelze předem vyloučit, že judikovaný názor nemůže být v budoucnu překonán. ■

TEXT: PETR KVAPIL

FOTO: SHUTTERSTOCK A MAREK JENŠÍK

Závěr

Jakákoli transakce týkající se pořízení nemovitosti, ať již pro soukromé účely či pro realizaci podnikatelského záměru, zpravidla vyžaduje vynaložení značné finanční investice. Ceny nemovitostí navíc v posledních letech neustále rostou. Přestože ochrana nabyvatele plynoucí ze zásady materiální publicity je dnes silnější, než tomu bylo podle předchozí právní úpravy (do 31. 12. 2013), stále se vyplatí jednat při koupi nemovitosti obezřetně, nespolehat se pouze na údaje zapsané v katastru nemovitostí a nemovitost právně prověřit, a tím ochránit své investice jak do pořízení nemovitosti, tak do jejího dalšího využití (výstavba, rekonstrukce apod.). Totéž platí i v případech nabývání jiných věcných práv (např. zástavní právo, věcné břemeno), neboť i zde případná neplatnost smlouvy může přinést komplikace a ohrožení vynaložených investic (př. věřitel náhle nemá poskytnutý úvěr zajištěn či neexistuje právo přístupu do vlastní nemovitosti přes cizí pozemek).

Mgr. Petr Kvapil
je advokátem
v advokátní kanceláři
KVAPIL KVAPILOVÁ
HOFFMANOVÁ

**NASTARTUJTE SE
A VYHRAJTE
300
TISÍC KČ**

Přihlaste svůj podnikatelský plán na nastartujtese.cz

Šéfredaktorka

PhDr. Jana Jenšíková

Redakce

PhDr. Věra Vortelová
Ing. Mgr. Daniel Libertin
Roman Chlupatý, M.A.
Ing. Martina Hošková
PhDr. Jozef Gáfrík, CSc.

Grafická úprava

Ing. Valeria Ashhab

Korektury

PhDr. Milena Gillová

Produkce

Mgr. Marek Jenšík

Ekonomický servis

Ing. Tereza Gulánová

Právní servis

Advokátní kancelář Kvapil Kvapilová
Hofmanová

Foto

Isifa Image Service
www.profilepictures.cz

Distribuce

V.R.V. s.r.o.

Tisk

Akontext s.r.o.

Vydavatel

ANTECOM s.r.o.
Blatenská 2166/7
148 00 Praha 4
produkce@antecom.cz
Tel./fax: +420 272 935 558

Redakční servis: +420 602 313 176
www.antecom.cz

Titulní foto

Shutterstock

Za obsah inzerce zodpovídá inzerent.

Žádné části textu nebo fotografie z TRADE NEWS nesmí být používány, kopírovány nebo jinak šířeny v jakémkoliv formě či jakýmkoliv způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

www.tradenews.cz
www.itradenews.cz

Rozhovory 275
Exportní šance 339
Profiliga firem 204
Finance a pojištění 180
Nové technologie 78
Infografiky 53
Z praxe 52
= 1181 dokumentů + 121 referencí

www.itradenews.cz

Děkujeme za váš zájem o časopis TRADE NEWS, magazín o obchodu a exportu, který vydavatelství ANTECOM ve shodě s tiskovým zákonem dlouhodobě připravuje ve spolupráci s Asociací malých a středních podniků a živnostníků ČR, Ministerstvem zahraničních věcí ČR, Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, agenturami CzechTrade a CzechInvest a dalšími institucemi podporujícími český vývoz. Zůstaňte našimi čtenáři a budete mít i nadále aktuální informace o nových trendech v obchodu a exportu, specifikách zahraničních trhů a obchodních příležitostech, praktické rady pro vstup na zahraniční trhy a působení na nich, finanční a právní poradenství atd.

Společnost ANTECOM s.r.o., IČ: 28362926, se sídlem Blatenská 2166/7, 148 00 Praha 4, pracuje s osobními údaji odpovědně a v souladu s požadavky zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů. V souvislosti s implementací požadavků GDPR, tj. nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 o ochraně osobních údajů, si vás dovoluujeme informovat, že zpracování vašich osobních údajů pro přípravu direct mailingové databáze, která obsahuje pouze poštovní doručovací adresy a slouží výhradně k bezúplatnému zaslání titulu TRADE NEWS, provádíme z důvodu oprávněného zájmu společnosti ANTECOM s.r.o., kterým je poskytování informací v oblasti obchodu a exportu. Předmětná databáze byla sestavená a je průběžně doplňovaná na základě požadavků partnerů titulu nebo přímo na základě požadavků vašich. Aktualizuje se před každým novým vydáním a předešlá databáze se vymazává. Proto vás nebudeme obtěžovat žádostí o udělení souhlasu se zasláním titulu TRADE NEWS, ale umožníme vám v případě, že si to budete přát, váš subjekt (firma/jméno/ulice-číslo/obec/PSČ) z předmětné databáze pro bezúplatný direct mailing magazínu jednoduše odhlásit na adrese: produkce@antecom.cz. Nařízení GDPR vstoupilo v platnost 25. května 2018. Od tohoto data máte možnost uplatnit tato svá práva: právo na výpis evidovaných údajů, opravu, výmaz, omezení zpracování, vznést námitku, podat stížnost prostřednictvím e-mailové adresy: poverenec@antecom.cz.

OTEVŘEME VÁM CESTU K NOVÉMU BYZNYSU

Korporátní bankovníctví

Ať už vidíte budoucnost kdekoli, náš tým pomůže vaší firmě na každém kroku. Od financování přes inovace po odborné poradenství. Inspiraci pro rozjezd udržitelného podnikání najdete na spolecne-udrzitelne.cz

Zdeněk, 43 let, CEO,
změna oboru podnikání

**BUDOUCNOST
JSTE VY**

KB

